

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av räddningslagen, 30 § i fordonslagen och 14 § i bilskattelagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att räddningslagen, fordonslagen och bilskattelagen ändras.

Enligt förslaget i propositionen ändras räddningslagen så att bestämmelserna om ibruktagande av skyddsrum, om underhållet av dem samt om materiell beredskap förtydligas och preciseras. Dessutom ska skyldigheten att inrätta ett skyddsrum slopas i fråga om Försvarmaktens byggnader som uppförs för försvarsändamål. Det föreslås att bestämmelserna om befolkningsskydd och befolkningsskyddsberedskap kompletteras och förtydligas systematiskt i lagen. De uppgifter som enligt definitionen hör till räddningsväsendet föreslås bli utökade med befolkningsskydd, på motsvarande sätt som i tidigare gällande lagstiftning. Enligt propositionen ska bestämmelserna om uppgifterna för olika myndigheter inom räddningsväsendet och myndigheternas inbördes arbetsfördelning när det gäller befolkningsskyddsberedskapen och varning av befolkningen förtydligas. I propositionen preciseras också verkställigheten av tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionen.

Försvarmakten och Gränsbevakningsväsendet ska enligt förslaget under den tid varning för terrängbrand är i kraft ha möjlighet att använda explosiva varor under militär utbildning som ingår i försvarsuppdrag och utbildning som ingår i gränsbevakningsuppdrag i områden som varaktigt anvisats för Försvarmaktens eller Gränsbevakningsväsendets behov. Förbudet att göra upp öppen eld ska enligt förslaget inte heller gälla rövning av explosiva varor för civilt eller militärt bruk, om verksamheten är nödvändig för Försvarmaktens eller Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter eller för den allmänna säkerheten och inte möjlig att genomföra på något annat sätt.

I propositionen föreslås också ändringar i behörighetsvillkoren för personer som arbetar i uppgifter som jourhavande vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet eller i service- och stödfunktioner inom räddningsverksamheten.

Fordonslagen och bilskattelagen ändras enligt förslaget så att också en sådan fyrhjulsdriven personbil eller paketbil som har öppet eller täckt flak och som används av en avtalsbrandkår definieras som en räddningsbil. Sådana räddningsbilar som används av en avtalsbrandkår ska på motsvarande sätt som räddningsbilar vara befriade från bil- och fordonsskatt, men den fördelning av bilskattestödet över en tid på 48 månader som gäller andra räddningsbilar ska inte gälla dessa fordon. I övrigt föreslås det inga ändringar i de gällande bestämmelserna om avtalsbrandkårernas räddningsbilar.

Syftet med propositionen är att i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering genomföra den andra fasen av reformen av räddningslagen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2027 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft ...

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	5
1.3 Tillämpning på Åland	6
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	6
2.1 Lagstiftning och praxis.....	6
2.1.1 Skyddsrum	6
2.1.2 Befolkningsskydd.....	10
2.1.3 Räddningsverksamhet, avtalsbrandkårer, frivilligverksamhet	11
2.1.4 Avtalsbrandkårens räddningsbilar.....	12
2.1.5 Att göra upp öppen eld.....	13
2.1.6 Tillstånds- och tillsynsverket	13
2.1.7 Internationella konventioner och Europeiska unionen.....	14
2.2 Bedömning av nuläget.....	16
3 Målsättning	19
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	20
4.1 De viktigaste förslagen.....	20
4.1.1 Skyddsrum	20
4.1.2 Befolkningsskydd.....	20
4.1.3 Undantag från förbudet mot att göra upp öppen eld	21
4.1.4 Räddningsverksamhet och behörighetsvillkor	21
4.1.5 Precisering av bestämmelserna om räddningsverkets inspektionsrätt och administrativa tvångsmedel.....	21
4.1.6 Avtalsbrandkårens räddningsbilar.....	21
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	22
4.2.1 De ekonomiska konsekvenserna	22
4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	25
4.2.3 Miljökonsekvenser	26
4.2.4 Bedömning av proportionaliteten i fråga om bestämmelserna om yrken	27
4.2.4.1 Säkerhet.....	28
4.2.4.2 Sysselsättning och arbetsliv	29
4.2.4.3 Konsekvenser för kommunen	29
4.2.4.4 Vårdsområdena	29
5 Alternativa handlingsvägar.....	29
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	29
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	31
6 Remissvar	32
7 Specialmotivering.....	32
7.1 Lagen om ändring av räddningslagen	32
7.2 Lagen om ändring av 30 § i fordonslagen.....	58
7.3 Lagen om ändring av 14 § i bilskattelagen.....	58
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	59

9 Ikraftträdande.....	61
10 Verkställighet och uppföljning	61
11 Förhållande till andra propositioner.....	62
11.1 Samband med andra propositioner.....	62
11.2 Förhållande till budgetpropositionen	62
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	62
LAGFÖRSLAG	69
1. Lag om ändring av räddningslagen	69
2. Lag om ändring av 30 § i fordonslagen	81
3. Lag om ändring av 14 § i bilskattelagen	82
BILAGA	83
PARALLELLTEXTER	83
1. Lag om ändring av räddningslagen	83
2. Lag om ändring av 30 § i fordonslagen	104
3. Lag om ändring av 14 § i bilskattelagen	105

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Räddningslagen (379/2011) trädde i kraft den 1 juli 2011. Sedan dess har räddningslagen reformerats flera gånger. Reformen av räddningslagen började genomföras utifrån det förstudieprojekt som inrikesministeriet inledde den 3 februari 2020 (SMDro 2019–2078). Syftet med förstudien om reformen av räddningslagen (Rapporten om lagens struktur och gemensamma bestämmelser, Rapporten om förebyggande och övervakning av olyckor, Rapporten om räddningsverksamhet, Rapporten om beredskap för undantagsförhållanden och befolkningsskydd) var att utarbeta en utredning för reformen av räddningslagen.

I den första fasen av reformen av räddningslagen genomfördes de ändringar som bedömdes som brådskande utifrån förstudien (RP 184/2022 rd), och de trädde huvudsakligen i kraft i början av 2024. Räddningslagen ändrades år 2023 när ansvaret för att ordna räddningsväsendet överfördes från kommunerna till välfärdsområdena (RP 56/2021 rd). Även efter detta har mindre ändringar gjorts i räddningslagen.

Grunden för beredningen av den andra fasen av reformen av räddningslagen utgörs av de behov av en reform av räddningslagen som har utretts och bedömts i förstudieprojektet för räddningslagen och som inte redan har genomförts. Utöver materialet i förstudien om reformen av räddningslagen beaktas i reformen bland annat de utredningar om skyddsrum (Skyddsrummens nuvarande tillstånd i Finland) och befolkningsskyddssystemet (Nuläget och utvecklingsbehoven inom befolkningsskyddet: Utredningsprojektets slutrapport) som inrikesministeriet genomförde åren 2022–2023 samt slutsatserna från projektet för den materiella beredskapen och försörjningsberedskapen inom räddningsväsendet och förslagen till utveckling av lagstiftningen (<https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning/projektsida?tunnus=SM023:00/2022>).

Den andra fasen av reformen av räddningslagen ingår i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, enligt vilket regeringen genomför den andra fasen av reformen av räddningslagen¹. Reformen av räddningslagen genomför för sin del kapitel 10 ”En trygg och kriställig rättsstat” i regeringsprogrammet. Enligt regeringsprogrammet är målet att göra regleringen smidigare. I projektet granskas eventuella överlappningar av bestämmelser och kostnadsbesparingar beaktas. Utgångspunkten är att lagändringarna inte får orsaka merkostnader för myndigheter, företag och andra aktörer.

När riksdagen godkände regeringens proposition om ändring av fordonslagen och till lagar som har samband med den (RP 3/2025 rd) gav riksdagen ett uttalande RSv 37/2025 rd, där den förutsatte att inrikesministeriet ska säkerställa att skattefriheten utvidgas till att omfatta nya räddningsbilar med öppet flak för att i enlighet med regeringsprogrammet trygga avtalsbrandkårernas ställning och funktionsförmåga.

¹ Ett starkt och engagerat Finland: Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering 20.6.2023, s. 187. Hämtat från <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165043>

1.2 Beredning

Inrikesministeriet fastställde projektet för den andra fasen av reformen av räddningslagen den 19 augusti 2024 (VN/9218/2024). Mandatperioden för projektet är 1 september 2024–31 december 2025. Inrikesministeriet förlängde projektperioden den 17 december 2025 fram till den 31 december 2026. Enligt beslutet om tillsättandet fastställs i arbetsplanen för projektet vilka ändringar som ska genomföras i räddningslagen av de förslag som lagts fram i förstudieprojektet och i andra tidigare utredningar.

I beredningen skulle vikt läggas vid genomförandet av målen i regeringsprogrammet. Dessutom skulle man i beredningen av projektet beakta kostnadsbesparingarna och att lagändringarna inte får orsaka merkostnader för myndigheter, företag eller andra aktörer. I projektet skulle även eventuella överlappningar av bestämmelser granskas med målet att betona inrikesministeriets strategiska roll. Vid beredningen skulle man dessutom beakta regeringens mål angående att den administrativa bördan inte får öka för företagen under regeringsperioden.

Arbetet organiserades genom att tillsätta en uppföljningsgrupp och en arbetsgrupp. Arbetsgruppens uppgift var att bereda arbetsplanen och ändringarna i räddningslagen i form av en regeringsproposition. Uppföljningsgruppens uppgift var att framföra sin syn på behovet av att revidera bestämmelserna för reformen av räddningslagen genom att kommentera projektets utkast till arbetsplan och regeringens utkast till proposition innan den skickades för remissbehandling.

Förslaget om räddningsbilar var ursprungligen en del av utkastet till en regeringsproposition som bereddes av kommunikationsministeriet och som innehöll bland annat ett lagförslag om ändring av fordonslagen (VN/3743/2024, RP 3/2025 rd). Utkastet till regeringens proposition var ute på remiss på webbplatsen utlåtande.fi under tiden 2 oktober–13 november 2024. Utlåtanden begärdes från flera ministerier, myndigheter och landskapet Åland samt intresseorganisationer för bil- och transportbranschen, handeln och avtalsbrandkårerna. I utlåtandena stöddes huvudsakligen förslaget att en räddningsbil i fortsättningen även ska vara en fyrhjulsdriven person- eller paketbil med öppet flak. Sådana räddningsbilar som också används av avtalsbrandkåren avsågs dock inte vara befriade från bil- och fordonsskatt i likhet med andra räddningsbilar. I utlåtandena presenterades olika åsikter om skattefrihet för räddningsbilar. I den fortsatta beredningen beslutades det att förslaget om räddningsbilar kräver ytterligare beredning. Man beslutade att inkludera förslaget i regeringens proposition om den andra fasen av reformen av räddningslagen, där den passar in med tanke på sakinnehållet.

[Begäran om utlåtande]

[Utkastet till regeringsproposition har behandlats den 12 juni 2026 i välfärdsområdesdelegationen (HVANEK).]

[Utkastet till regeringsproposition har delgivits delegationen för kommunal ekonomi och förvaltning den xx xx 202x.]

[Propositionsutkastet har granskats i justitieministeriets laggranskning.]

[Propositionen har genomgått förhandsgranskning av statsrådets justitiekansler.]

Författningsprojektets handlingar finns i statsrådets projektfönster med projektkoden SM025:00/2024.

1.3 Tillämpning på Åland

Bestämmelser om landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet finns i 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Bestämmelser om rikets lagstiftningsbehörighet finns i 27 § i självstyrelselagen. Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om brand- och räddningsväsendet. Enligt 27 § 28 punkten i självstyrelselagen för Åland hör befolkningsskyddet och enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen beredskapen inför undantagsförhållanden till rikets lagstiftningsbehörighet. Beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan dock fattas endast med landskapsregeringens samtycke.

I beredskapslagen (1552/2011) föreskrivs det om myndigheternas förberedelser inför undantagsförhållanden. Enligt 12 § i beredskapslagen som gäller den allmänna skyldigheten att vidta förberedelser ska statsrådet, statliga förvaltningsmyndigheter, statens självständiga offentliga rättsliga inrättningar, övriga statsmyndigheter och statliga affärsverk samt välfärdsområdena och välfärdssammanslutningarna, kommunerna, samkommunerna och kommunernas övriga sammanslutningar genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så väl som möjligt också under undantagsförhållanden. Den allmänna skyldigheten att vidta förberedelser enligt beredskapslagen gäller således även myndigheter på Åland. Grundlagsutskottet har uttalat sig om tillämpningen av beredskapslagen på Åland bland annat i GrUU 6/2009 rd, GrUU 1/2021 rd och GrUU 29/2022 rd.

I räddningslagen föreskrivs om beredskap för befolkningsskydd. Bestämmelserna i räddningslagen kompletterar den allmänna skyldigheten att vidta förberedelser i enlighet med beredskapslagen i händelse av undantagsförhållanden. Eftersom befolkningsskyddet hör till rikets lagstiftningsbehörighet har man ansett att räddningslagens bestämmelser om befolkningsskydd och byggande av skyddsrum ska tillämpas även i landskapet Åland. Detta har också konstaterats i förarbetet till räddningslagen (RP 257/2010 rd, s. 11 och RP 18/2018 rd, s. 59). Bestämmelserna i räddningslagen kompletterar den allmänna skyldigheten att vidta förberedelser i enlighet med beredskapslagen i händelse av undantagsförhållanden.

De befogenhetsområden som under väpnade konflikter motsvarar de befolkningsskyddsuppgifter som fastställs i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionen, såsom räddningsväsendet, hör med stöd av självstyrelselagen för Åland allmänt till landskapet. Enligt självstyrelselagen för Åland deltar landskapets myndigheter i befolkningsskyddet på det sätt som föreskrivs i överenskommelseförordningen. Med stöd av självstyrelselagen för Åland har det utfärdats en förordning av republikens president om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000). Överenskommelseförordningen innehåller bestämmelser om allmän beredskap inför undantagsförhållanden, befolkningsskydd och försörjningsberedskap på Åland.

Propositionen om räddningsbilar gäller vägtrafik som enligt 18 § 21 punkten i självstyrelselagen för Åland hör till lagstiftningsbehörigheten för landskapet Åland.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Skyddsrum

I 11 kap. och 12 § och 105 § i räddningslagen föreskrivs det om skyddsrum.

Ägaren till ett nybygge ska i byggnaden eller dess närhet inrätta ett skyddsrum som kan bedömas vara tillräckligt stort för dem som bor, stadigvarande arbetar eller annars uppehåller sig i byggnaden. Skyldigheten att inrätta ett skyddsrum gäller dock inte en i 10 § i bygglagen (751/2023) avsedd temporär byggnad eller en annan sådan byggnad för vilken byggkostnaderna för ett skyddsrum skulle vara synnerligen höga i förhållande till byggkostnaderna för hela byggnaden.

Skyddsrum ska inrättas för en byggnad eller byggnadsgrupp på samma tomt eller byggnadsplats, om våningsytan är minst 1 200 kvadratmeter och människor bor, arbetar eller annars uppehåller sig stadigvarande i byggnaden eller byggnadsgruppen. För en industri-, produktions- eller samlingsbyggnad eller lagerlokal ska med avvikelse från det som föreskrivs ovan i detta moment inrättas skyddsrum, om byggnadens eller byggnadsgruppens våningsyta är minst 1 500 kvadratmeter.

Enligt 9 § 2 mom. i bygglagen räknas till byggnadens våningsyta våningarnas ytor beräknade enligt ytterväggarnas utsidor och sådan källarvåningsyta eller vindsyta där lokaler avsedda för byggnadens huvudsakliga ändamål placeras eller med avseende på dessa lokalers läge, förbindelser, storlek, ljus och andra egenskaper kan placeras. Om ytterväggen är tjockare än 250 millimeter eller den mellanvägg som avgränsar lägenheten tjockare än 200 millimeter, får byggnadens våningsyta överstiga den tillåtna våningsytan med den yta som följer av detta och även med den yta som behövs för att bygga sådana schakt eller kanaler eller sådana tekniska utrymmen med ingång från allmänna utrymmen som krävs för skyddsrum och installationstekniska system. I bygglagen uppstår på så sätt två våningsytor, byggnadens våningsyta och den våningsyta som räknats in i byggnadsrätten. Vid fastställandet av byggskyldigheten och storleken på ett skyddsrum är det ändamålsenligt att använda den våningsyta som använts för byggrätten på byggplatsen, från vilken ovan nämnda avdrag har gjorts. Nu har det i praktiken förekommit en viss oklarhet i tolkningen av vilken våningsyta i bygglagen som ska användas vid fastställandet av byggskyldigheten och storleken på skyddsrum.

Det finns emellertid ingen skyldighet att bygga ett skyddsrum om det på tomten eller byggplatsen eller i ett gemensamt skyddsrum redan finns det antal skyddsplatser som krävs enligt räddningslagen och förordningar som utfärdats med stöd av den. Byggnader som redan finns på samma tomt eller byggplats och för vilka det finns ett skyddsrum beaktas inte när skyldigheten att bygga ett skyddsrum för en ny byggnad fastställs, inte heller byggnader för vilka det har förflutit mer än fem år sedan den partiella slutsynen innan ansökan om bygglov blev anhängig.

I räddningslagen föreskrivs om skyldigheten att iståndsätta skyddsrum i samband med ändringar och reparationer. Om det i en byggnad där det finns ett skyddsrum företas reparationer, ändringar eller en ändring av ändamålet med byggnaden enligt 42 § 3 mom. i bygglagen som kan jämföras med uppförande av en byggnad, ska även skyddsrummet iståndsättas så att det uppfyller de krav på tekniska detaljer hos skyddsrum som anges i 74 § i räddningslagen.

Bestämmelserna i den gällande räddningslagen om skyldigheten att inrätta ett skyddsrum gäller inte produktionsbyggnader för gårdsbruk eller sådana reparationer och ändringar i en existerande byggnad som kan jämföras med uppförande av en byggnad och förutsätter bygglov och som samtidigt utökar byggnadens våningsyta i källaren eller på vinden. I 73 § i räddningslagen föreskrivs om beviljande av lättnader i fråga om skyldigheten att bygga skyddsrum i vissa situationer.

Den myndighet som beviljar bygglov kan efter att ha hört räddningsmyndigheten tillåta att ett gemensamt skyddsrum inrättas för två eller flera byggnader, om skyddsrummet inrättas inom fem år från den partiella slutsynen av den första byggnaden. Den myndighet som beviljar

bygglov kan tillåta att ett gemensamt skyddsrum byggs också senare än inom fem år från den partiella slutsynen av den första byggnaden, om det finns grundad anledning till undantag och undantaget inte väsentligt försämrar möjligheterna att få skydd.

Skyddsrummen är utformade för användning under krigstid och är en viktig del av befolkningskyddet som helhet. Skyddsrum har byggts i Finland sedan 1930-talet och är en naturlig del av den bebyggda miljön.

Enligt inrikesministeriets utredning fanns det år 2022 i Finland cirka 50 500 skyddsrum med cirka 4,8 miljoner skyddsplatser.² Enligt utredningen är skyddsrummen i förhållandevis gott skick i Finland och en särskild orsak till detta är skyddsrummens mångsidighet. I Finland byggs skyddsrum alltid så att de förutom för skyddsanvändning även kan användas under normala förhållanden, till exempel som förråd för inventarier. Enligt utredningen är kunskap och kompetens i fråga om skyddsrummen viktigare än skyddsrummens skick.

Inrikesministeriet lät 2024–2025 genomföra en utredning av konsekvenserna av kriget i Ukraina för civilsamhället samt för befolkningskyddet.³ När man jämförde Finlands skyddsrum med de behov som observerats i Ukraina framkom bland annat behovet av reservkraft och dataförbindelser. Dessutom lyftes behov som anknyter till skyddsrummens tillgänglighet och utrustning fram. I nuläget behöver skyddsrummen i Finland moderniseras i relation till de verkliga behov som observerats i kriget i Ukraina.

Skyddsrummen är ojämnt fördelade i förhållande till befolkningen. I Södra Österbotten finns det till exempel skyddsrumspplatser endast för cirka 48 procent av befolkningen, medan det i Helsingfors finns 34 procent mer skyddsrumspplatser än det finns befolkning. Vid en närmare granskning av allokeringen av skyddsplatser observerade man att det inom regionerna finns särskilt få skyddsplatser i förhållande till befolkningen i nya tätt bebyggda bostadsområden och områden med små byggnadsbestånd. Skyddsrum finns där det finns många människor och byggnaderna är stora, det vill säga främst i städer och tätorter.

I Finland har skyddsrum byggts som byggplatsspecifika skydd, gemensamma skydd för byggplatser och allmänna skyddsrum. De allmänna skyddsrummen har byggts för att skydda den rörliga befolkningen och komplettera behovet av skyddsrum i stora städer. I Finland finns det färre än 100 allmänna skyddsrum, huvudsakligen i centrum av de största städerna. Byggandet av allmänna skyddsrum slopades i lagstiftningen i samband med reformen av räddningslagen 2011, samtidigt som kvadratantalet för skyldigheten att bygga skyddsrum ökades.

I nuläget är de flesta skyddsrummen fastighetsspecifika skyddsrum. Dessa byggs i samband med normalt byggande när byggnaden är tillräckligt stor. Skyddsrummet dimensioneras då så att det är tillräckligt stort för dem som bor i byggnaden i fråga och använder den. Fastighetsspecifika skyddsrum kan också ha genomförts som ett gemensamt skyddsrum för flera byggplatser.

² Skyddsrummens nuvarande tillstånd i Finland, Statsrådets publikation 2023:57. Tillgänglig (på finska med presentationsblad på svenska) på: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165109/VN_2023_57.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

³ Lärdomar från Ukraina: Konsekvenser av kriget i Ukraina för det civila samhället samt skydd av befolkningen under kriget, Räddningsinstitutets publikation B-serien: forskningsrapporter. Tillgänglig (på finska med sammandrag på svenska) på: http://info.smedu.fi/kirjasto/sarja_B/B4_2025.pdf

I glest befolkade områden, på landsbygden och i egnahemsområden byggs vanligtvis mindre byggnader, varvid det i samband med byggandet inte uppstår någon skyldighet att bygga ett skyddsrum. I dessa områden kan befolkningen skyddas genom att bygga tillfälliga skyddsrum eller genom att evakuera befolkningen till säkrare områden. Både byggandet av tillfälliga skyddsrum och evakuering av befolkningen sker huvudsakligen på egen hand.

Ett skyddsrum skyddar mot explosions- och splittereffekter, byggnadsras, tryckvågor samt strålning och hälsofarliga ämnen. Ett skyddsrum ska ge dem som uppehåller sig där skydd mot verkningar av vapen, mot byggnadsras och mot joniserande strålning och giftiga ämnen. Temperaturen, luftkvaliteten och den hygieniska utrustningsstandarden i skyddsrummet ska vara tillräckliga med hänsyn till lokalens användningsändamål. Bestämmelser om strukturella och andra krav på skyddsrum finns i 74 § i räddningslagen. Dessutom utfärdas närmare bestämmelser om tekniska detaljer hos skyddsrum genom förordning.

Skyddsrum samt redskap och anordningar som är avsedda för befolkningsskydd ska vara i sådant skick att skyddsrummet kan tas i bruk inom 72 timmar. För att skyddsrummet ska kunna tas i bruk inom 72 timmar och för att skyddet vid behov ska kunna användas på det sätt som det är avsett för, ska man se till att skyddsrummet underhålls samt planera ibruktagandet och användningen i förväg. Ibruktagandet och användningen av skyddsrummet ska planeras som en del av räddningsplanen och för detta ska sådant material reserveras som antas inte vara tillgängligt när skyddsrummet tas i bruk. Planeringen av ibruktagandet och användningen av skyddsrummet är en del av räddningsplanens innehåll. Räddningsplanen för byggnaden enligt 15 § i räddningslagen innehåller nödvändiga uppgifter för att ta i bruk och använda skyddsrummet.

Enligt 2 § 2 mom. i statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) ska räddningsplanen också innehålla en redogörelse för hur sådan egen beredskap som avses i 14 § i räddningslagen genomförs i undantagsförhållanden. När det gäller skyddsrum innebär det att om byggnaden har ett skyddsrum ska en plan för ibruktagandet och användningen av skyddsrummet utarbetas.

Enligt 20 § i inrikesministeriets förordning om tekniska krav på skyddsrum och om underhåll av anordningar i skyddsrum (506/2011) ska det minst vart tionde år utföras kontroll och service av anordningarna för att anordningarna i ett skyddsrum ska hållas i funktionsdugligt skick. Kontrollen utförs av en privat tjänsteleverantör.

Det finns inga behörighetskrav för skyddsrumsinpektörer eller företag som tillhandahåller tjänster för skyddsrumsinpektion. Det finns en frivillig personcertifiering för skyddsrumsinpektörer i Finland, där certifieringstjänsten tillhandahålls av Eurofins Expert Services Oy. För att få certifikatet som skyddsrumsinpektör förutsätts att man har avlagt Räddningsinstitutets tre dagar långa utbildning för skyddsrumsinpektör och har minst sex månaders arbetserfarenhet av inspektion av skyddsrum eller installation och underhåll av skyddsrumsanordningar. Dessutom krävs det ett tvådelat yrkesprov.

Det beviljade certifikatet är giltigt ett år i taget och för att förlänga giltighetstiden krävs det verksamhet inom branschen och deltagande i fortbildning som anknyter till branschen. Giltiga certifikat för skyddsrumsinpektörer publiceras i tjänsten Certifikatssökning.fi. I tjänsten finns uppgifter om 16 skyddsrumsinpektörer.

Flera olika aktörer erbjuder kurser riktade till skyddsrumsskötare som ger beredskap för att underhålla och sätta skyddsrummet i skick för användning. Kurserna som genomförs som närundervisning är i allmänhet endagskurser. Dessutom erbjuds kurserna även som onlinekurser som avläggs på egen hand. Räddningsinstitutet ordnar två gånger om året en tredagarskurs för

skyddsruminspektörer, vars innehåll fokuserar på inspektioner av skyddsrummens funktionsduglighet och underhållsåtgärder.

I utredningen om skyddsrummens nuvarande tillstånd konstaterades att fastighetsägarna inte kände till inspektionsskyldigheten och att det även fanns stora skillnader i inspektionen av skyddsrummens funktionsduglighet.

Räddningsmyndigheten övervakar att skyddsrummets anordningar och utrustning har underhållits och kontrollerats på behörigt sätt. Dessutom övervakar räddningsmyndigheten att planen för ibruktagande och användning av skyddsrummet är genomförbar. För tillsynen förrättar räddningsverket brandsyn och vidtar andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter. I 80 § i räddningslagen föreskrivs att välfärdsområdets räddningsmyndighet får förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften enligt räddningslagen förutsätter.

Skyddsrummen används ofta för något ändamål under normala förhållanden. Bostadshusens skyddsrum är i regel lager för invånarna. De stora bergsskyddsrummen används som parkeringshallar och idrottsanläggningar.

2.1.2 Befolkningsskydd

Enligt lagen om befolkningsskydd (438/1958) var syftet med befolkningsskyddet, enligt bestämmelserna i lagen i fråga, att skydda befolkning och egendom mot ödeläggelse, försakad av krig och andra därmed jämförliga förhållanden, samt att begränsa skadorna och mildra verkningarna av dem. I lagen ingick bestämmelser om strukturella skyddsåtgärder, befolkningsskyddsmyndigheter och kostnader för befolkningsskyddet.

Genom lagen om räddningsväsendet (561/1999) upphävdes lagen om brand- och räddningsväsendet (559/1975) och lagen om befolkningsskydd (438/1958). Till lagen fogades bestämmelser om befolkningsskydd och med befolkningsskydd avses enligt 1 § i lagen i fråga att människor och egendom skyddas, verksamheten inom ämbetsverk, inrättningar och produktionsanläggningar som är viktiga för samhällsfunktionerna tryggas och uppgifter som anknyter till räddningsverksamheten utförs under undantagsförhållanden som avses i 2 § beredskapslagen (1080/1991) och 1 § lagen om försvarstillstånd (1083/1991) samt att beredskap skapas för detta. Enligt lagen omfattade räddningsväsendet även befolkningsskydd. Enligt 3 § i lagen i fråga skötte det ministerium som svarar för räddningsväsendet även samordningen av sådana uppgifter inom räddningsverksamheten och befolkningsskyddet som hör till olika ministeriers förvaltningsområden. Enligt 4 § i lagen svarade kommunen för räddningsväsendet inom sitt område och skulle i detta syfte upprätthålla beredskapen inom befolkningsskyddet och vid behov sörja för de uppgifter som hör till det.

Genom räddningslagen (468/2003) upphävdes lagen om räddningsväsendet från 1999 och räddningslagen från 2003 upphävdes genom den gällande räddningslagen (379/2011). I räddningslagarna efter beredskapslagen ingick bestämmelserna om befolkningsskydd i räddningslagen, men i lagen från 2011 slopades befolkningsskyddet ur innehållet i definitionen av räddningsväsendet på lagnivå.

Enligt den gällande räddningslagen avses med befolkningsskydd fullgörande av humanitära uppgifter under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 punkten i beredskapslagen i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fientligheter eller katastrofer och hjälpa civilbefolkningen att övervinna de direkta verkningarna av dessa samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningarna för civilbefolkningens överlevnad. Räddningslagen innehåller centrala bestämmelser med tanke på räddningsväsendet när det gäller räddningsväsendets

myndigheters beredskap för befolkningsskyddet och räddningsväsendets samarbete med olika myndigheter inom befolkningsskyddet. I 67 § i räddningslagen ingår en bestämmelse om deltagande i befolkningsskyddsutbildning på förordnande av inrikesministeriet och Tillstånds- och tillsynsverket för högst tio dygn om året. I landskapet Åland meddelas förordnandet av statens ämbetsverk på Åland.

Befolkningsskyddet är en omfattande helhet där olika myndigheter förbereder sig för verksamhet under undantagsförhållanden med förhandsplaner och genom att öva på att skydda befolkningen genom olika åtgärder. Planering och beredskap med avseende på befolkningsskyddet ingår i alla myndigheters uppgifter. Myndigheterna utbildar och reserverar personal för uppgifter under undantagsförhållanden samt sköter byggandet och underhållet av lednings-, övervaknings- och larmsystem. Man förbereder sig på att skydda befolkningen mot verkningar av vapen bland annat med hjälp av skyddsrum och evakueringar. Med evakuering avses att befolkningen flyttas till ett tryggare område under krig eller annan konflikt.

2.1.3 Räddningsverksamhet, avtalsbrandkårer, frivilligverksamhet

Räddningsväsendets regionala och riksomfattande arrangemang för läges- och ledningscentraler har genom statsrådets förordning om samlande av arrangemang för läges- och ledningscentraler (145/2024) koncentrerats till fem räddningsverk som ansvarar för att ordna samarbetet inom räddningsverksamheten. Räddningsverken i fråga har under våren 2025 inrättat läges- och ledningscentraler för räddningsväsendet i samsamarbetsområdet, vilket har medfört riksomfattande enhetlighet i räddningsväsendets läges- och ledningscentralverksamhet. Inledandet av verksamheten har också förutsatt anställning av nya jourhavande vid läges- och ledningscentralerna.

I 32 § i räddningslagen föreskrivs om vad som ska ingå i räddningsverksamheten, och jourhavande vid läges- och ledningscentraler deltar i ett flertal av de nämnda i sina uppgifter, till exempel mottagande av larm, åtgärder för att varna befolkningen samt ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till räddningsverksamheten.

I 57 § 1 mom. i räddningslagen föreskrivs det om behörighetsvillkoren för räddningsverkets personal i huvudsyssla som deltar i räddningsverksamheten. För jourhavande vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet som i sitt arbete har deltagit i skötseln av uppgifter som hör till räddningsverksamheten är behörighetskravet för uppgiften i fråga en sådan examen inom räddningsbranschen som motsvarar kraven i tjänsten eller uppgiften enligt 57 § 1 mom. i räddningslagen.

Enligt 2 a § 1 mom. 6 punkten i räddningslagen avses med avtalsbrandkår en frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår som hör till räddningsväsendets system och som har slutit ett avtal med välfärdsområdet om utförande av uppgifter som hör till räddningsverksamheten.

Enligt 6 § i lagen om välfärdsområden (611/2021) sköter välfärdsområdet de uppgifter som föreskrivs i lagen. Enligt 4 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet ansvarar välfärdsområdet för ordnandet av räddningsväsendet inom sitt område på det sätt som föreskrivs i denna lag och i annan lag.

Enligt 7 § i lagen om välfärdsområden ansvarar välfärdsområdet för organiseringen av sina lagstadgade uppgifter. Välfärdsområdet får sköta sina uppgifter självt eller avtala om överföring av organiseringsansvaret på ett annat välfärdsområde. Dessutom får organiseringen av uppgifterna samlas på ett eller flera välfärdsområden, om det är nödvändigt för att förbättra kvaliteten och tillgången på tjänster eller garantera tillräckliga personalresurser och andra resurser eller

tillräcklig särskild expertis som behövs för uppgiften i fråga, eller om det är nödvändigt av någon annan motsvarande och grundad anledning. Valfärdsområdet svarar för finansieringen av sina uppgifter även om organiseringsansvaret har överförts på ett annat valfärdsområde eller när ett annat valfärdsområde enligt lag svarar för skötseln av uppgiften.

Räddningsväsendets avtalspersonal består av personalen vid avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal med räddningsverket. I Finland finns cirka 700 avtalsbrandkårer och 112 brandstationer med heltidsverksamhet. Avtalsbrandkårerna deltar i cirka hälften av räddningsväsendets uppgifter och utför årligen cirka 50 000 larmuppdrag. Avtalsbrandkårerna har cirka 15 000 utbildade brandkårsmedlemmar som har behörighet för utryckning och totalt finns det cirka 41 000 brandkårsmedlemmar. Räddningsväsendets avtalspersonal har inget anställningsförhållande till valfärdsområdets räddningsverk.

2.1.4 Avtalsbrandkårens räddningsbilar

Enligt 30 § i fordonslagen (82/2021) är en räddningsbil ett för räddningsväsendet särskilt tillverkat fordon i kategori M eller N, vars totalmassa är större än 3,5 ton (dvs. en person- eller paketbil). Som räddningsbil betraktas också andra fordon i kategori M eller N som innehas av ett valfärdsområdes räddningsverk eller av en myndighet som lyder under statens räddningsförvaltning, av Räddningsinstitutet eller av en flygplatsoperatör och som används uteslutande för uppgifter inom räddningsväsendet. Också manskapsbilar som ägs av en brandkår och som har plats för minst åtta personer utöver föraren betraktas som räddningsbilar. Räddningsbilar ska vara lämpliga för räddningsväsendets bruk.

Regleringen av fordon hör till kommunikationsministeriets beredningsansvar och den skattemässiga regleringen som anknyter till fordonslagstiftningen hör till finansministeriets beredningsansvar. Inrikesministeriet ansvarar för styrningen av valfärdsområdena i enlighet med lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) och räddningslagen. Till inrikesministeriets uppgifter hör bland annat att i enlighet med 23 § i räddningslagen svara för räddningsväsendets förberedelser och organisering i hela landet samt samordna de olika ministeriernas och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet.

Valfärdsområdena ansvarar för ordnandet av räddningsväsendet inom sina områden. Valfärdsområdena kan producera tjänster som hör till räddningsverksamheten enligt 32 § i räddningslagen genom att anskaffa dem av en avtalsbrandkår eller en annan sammanslutning som är verksam inom räddningsbranschen på det sätt som föreskrivs i lagen om valfärdsområdet.

Avtalsbrandkårens verksamhet stöds genom understöd av valfärdsområdena och brandskyddsfonden. Brandskyddsfonden är en fond utanför statsbudgeten, vars verksamhet grundar sig på lagen om brandskyddsfonden (306/2003) och statsrådets förordning om brandskyddsfonden (625/2003). Brandskyddsfonden kan bevilja understöd för att främja förebyggande av bränder och räddningsverksamhet.

Fordon som uppfyller definitionen av räddningsbil enligt fordonslagen är skattefria med stöd av 23 § 1 mom. i bilskattelagen och 12 § 1 mom. 4 punkten i fordonsskattelagen. Skattefriheten enligt fordonsskattelagen gäller fordonsskattens grundskatt och drivkraftsskatt. Enligt 14 § 3 mom. i bilskattelagen preskriberas bilskattefriheten för räddningsbilar efter 48 månader så att bilen efter denna period kan säljas utan bilskattepåföljder. Dessa skattebefrielser utgör skattestöd eftersom de skiljer sig från den allmänna skatteplikten för fordon i klasserna M1 och N1. Även myndighetsfordon är i regel skattepliktiga.

2.1.5 Att göra upp öppen eld

I 2 kap. i räddningslagen föreskrivs om allmänna skyldigheter. Enligt 3 § i lagen är var och en som märker eller får veta att en eldsvåda har brutit ut eller att någon annan olycka har inträffat eller är överhängande och som inte genast kan släcka branden eller avvärja faran skyldig att utan dröjsmål underrätta dem som är i fara, göra nödanmälan och efter förmåga vidta räddningsåtgärder. Enligt 4 § i räddningslagen ska var och en vara aktsam så att brandrisk eller risk för någon annan olycka samt skada undviks. Dessutom ska var och en efter förmåga och inom ramen för sin bestämmanderätt se till att bestämmelserna och föreskrifter om förebyggande av eldsvåda och andra olyckor och om trygghet av människors säkerhet iakttas.

Enligt 5 § i räddningslagen ska eld och lättantändliga, explosiva eller annars farliga ämnen hanteras varsamt och med iakttagande av tillräcklig försiktighet. Vidare ska tillräckliga försiktighetsåtgärder vidtas vid heta arbeten eller när en reparation eller ett annat arbete medför avsevärd ökning av brandrisk eller risk för någon annan olycka.

I 6 § i räddningslagen föreskrivs om att göra upp öppen eld. Enligt paragrafen får öppen eld inte göras upp under den tid för vilken Meteorologiska institutet har utfärdat varning för terrängbrand, eller om förhållandena på grund av torka eller vind eller av någon annan orsak är sådana att risken för terrängbrand eller annan eldsvåda är uppenbar. Med öppen eld avses lägereld eller annan motsvarande användning av eld, som kan leda till att elden sprider sig längs marken eller på grund av gnistbildning. På annans mark får öppen eld inte göras upp utan markägarens lov. Valfärdsområdets räddningsmyndighet kan av grundad anledning förbjuda öppen eld inom valfärdsområdet eller inom en del av det för viss tid. Tillräcklig information ska ges om beslutet.

Till Försvarsmaktens lagstadgade uppgifter hör att ge militär utbildning (lagen om Försvarsmakten (551/2007)). Dessutom föreskrivs det separat om militär utbildning i värnpliktslagen (1438/2007). Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet ger vapen- och skjutträning i anslutning till militär utbildning oberoende av väderförhållandena, det vill säga även när varning för terrängbrand gäller.

2.1.6 Tillstånds- och tillsynsverket

Lagen om Tillstånds- och tillsynsverket (530/2025) trädde i kraft den 1 januari 2026. Genom lagen upphävdes bland annat lagen om regionförvaltningsverken (896/2009). I och med ändringen överfördes de uppgifter inom räddningsväsendet som hörde till regionförvaltningsverken och de regionala beredskapsuppgifterna till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket. I samband med regionförvaltningsreformen överfördes regionförvaltningsverkens förvaltnings- och styruppgifter för skogsbrandsspaning till inrikesministeriet.

Enligt 3 § 1 mom. 5 punkten i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket sköter verket de uppgifter inom ansvarsområdet för räddningsväsende och beredskap som separat föreskrivs för verket, vilket inbegriper tillsyn över räddningsväsendet, tillsyn över och utvärdering av kvalitet, tillgång och nivå på tjänster inom räddningsväsendet, tillsyn över genomförandet av externa räddningsplaner och övningar för objekt som medför särskild risk, uppgifter i anslutning till statsunderstöd för räddningsväsendet, organisering av det regionala beredskapssamarbetet och främjande av säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen. Tillstånds- och tillsynsverket har en avdelning för räddningsväsende och beredskap som sköter de uppgifter som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket.

Enligt 1 § 4 mom. i statsrådets förordning om Tillstånds- och tillsynsverket (896/2025) hör det regionala beredskapssamarbete som avses i 13 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket och

organiseringen av samarbetet till uppgifterna för avdelningen för räddningsväsende och beredskap.

Enligt 13 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket ska Tillstånds- och tillsynsverket organisera det regionala beredskapssamarbetet inom samarbetsområdena för beredskapen. Med samarbetsområden för beredskapen avses områden som geografiskt stämmer överens med de samarbetsområden som avses i 35 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Tillstånds- och tillsynsverket biträds av regionala beredskapskommittéer som tillsätts av verket. De arbetar med planering, utveckling och bevakning av det regionala beredskapssamarbetet. I statsrådets förordning om Tillstånds- och tillsynsverket föreskrivs det närmare om tillsättning, sammansättning och uppgifter som gäller de regionala beredskapskommittéerna.

2.1.7 Internationella konventioner och Europeiska unionen

Genèvekonventionen och dess tilläggsprotokoll I och II

De fyra Genèvekonventionerna från 1949 (FördrS 7–8/1955) syftar till att förbättra ställningen för sårade och sjuka som hör till landkrigsmakten (I konventionen), ställningen för sårade, sjuka och skeppsbrutna som hör till sjökrigsmakten (II konventionen), förbättra behandlingen av krigsfångar (III konventionen) samt skydda civilbefolkningen under krig (IV konventionen).

För att utvidga det skydd som konventionerna ger antogs år 1977 två kompletterande instrument, tilläggsprotokollen rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter (protokoll I) och skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter (protokoll II). Tillsammans utgör dessa konventioner och protokoll ramen för den skrivna internationella humanitära rätten. Det första tilläggsprotokollet har ett mer omfattande innehåll och är avsett att tillämpas på internationella väpnade konflikter. Detta protokoll innehåller huvudsakligen bestämmelser som moderniserar den första, tredje och fjärde Genèvekonventionen. Det andra tilläggsprotokollet är däremot avsett att tillämpas på en stats interna konflikter. Den syftar främst till att utveckla de gemensamma bestämmelserna i Genèvekonventionerna som omfattar grundläggande garantier för mänskligt bemötande vid konflikter inom en stat.

Genom det första tilläggsprotokollet stärks skyddet för såväl sjuka och sårade soldater som civilbefolkningen. Genom tilläggsprotokollet fastställs och utvecklas även bestämmelserna i Haagkonventionerna från 1907 om tillåtna och förbjudna stridsmetoder och -medel. Protokollet innehåller detaljerade bestämmelser om skyddet för civilbefolkningen. Den förbjuder slumpmässiga bombningar, anfall mot civilbefolkningen utan konsekvensbedömning och begränsar i hög grad rätten att förstöra egendom som är viktig för civilbefolkningens överlevnad. Genom protokollet tryggas befolkningskyddet och fastställs särskilda åtgärder till förmån för kvinnor och barn. Det förbjuder bland annat rekrytering av barnsoldater, det vill säga personer under 15 år, till beväpnade styrkor.

Finland har ratificerat Genèvekonventionen (FördrS 8/1955) och dess tilläggsprotokoll (FördrS 82/1980). Enligt artikel 66 (Identifiering) i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna (FördrS 81–82/1980):

1. Varje part i konflikten ska sträva efter att tillse att dess civilförsvarsorganisationer samt deras personal, byggnader och materiel kan identifieras, medan de uteslutande ägnar sig åt att utföra civilförsvarsuppgifter. Skyddsrum som ställts till civilbefolkningens förfogande ska på liknande sätt kunna identifieras.

2. Varje part i konflikten ska även sträva efter att antaga och tillämpa metoder och förfaranden som gör det möjligt att igenkänna civila skyddsrum och civilförsvarets personal, byggnader och materiel, vilka är försedda med civilförsvarets internationella kännetecken.

§ta bort hela texten under 3. I ockuperade områden och i områden där strider troligen kan äga rum ska civilförsvarspersonal kunna igenkännas på civilförsvarets internationella kännetecken och med hjälp av ett identitetskort, som anger dess status.

4. Civilförsvarets internationella kännetecken utgöres av en liksidig blå triangel mot orangefärgad bakgrund, när det användes som skydd för civilförsvarsorganisationer, deras personal, byggnader och materiel samt för civila skyddsrum.

5. Förutom av kännetecknet kan parterna i konflikten efter överenskommelse använda sig av särskilda signaler för identifiering av civilförsvarets enheter.

SJÄTTE Tillämpningen av bestämmelserna i punkterna 1–4 regleras av kapitel V i annex I till detta protokoll.

7 §. I fredstid kan det i punkt 4 beskrivna tecknet efter behöriga nationella myndigheters medgivande användas för identifiering inom civilförsvaret.

8 De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten ska vidtaga nödvändiga åtgärder för att övervaka användningen av civilförsvarets internationella kännetecken samt förhindra och undertrycka varje missbruk härav.

9 Identifiering av civilförsvarets sjukvårds- och själavårdspersonal, sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel regleras också av artikel 18.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning trädde i kraft internationellt 2008. I Finland godkände riksdagen konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess valfria protokoll i mars 2015. Finland ratificerade konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess valfria protokoll den 11 maj 2016 (FördrS 26–27/2016), och de trädde i kraft den 10 juni 2016 i Finland. Syftet med konventionen är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning. För att uppnå detta har konventionsstaterna förbundit sig att bland annat vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa åtgärder och andra åtgärder för att verkställa de rättigheter som erkänns i konventionen och att vidta alla lämpliga åtgärder för att ändra eller avskaffa bestämmelser, föreskrifter, seder och praxis som diskriminerar personer med funktionsnedsättning.

Artiklarna 1–9 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning omfattar bestämmelser om syftet med konventionen, allmänna principer och skyldigheter, jämlikhet och icke-diskriminering, kvinnor och barn med funktionsnedsättning, bättre kunskaper om situationen för personer med funktionsnedsättning och tillgänglighet samt definitioner av begrepp som anknyter till konventionen. Dessa artiklar ska beaktas genomgående vid tillämpningen av alla andra artiklar. De övriga artiklarna i konventionen omfattar närmare bestämmelser om de nationella åtgärder som konventionen förutsätter samt bestämmelser om internationellt samarbete, nationell övervakning, konventionens internationella övervakningssystem och konventionsstatskonferensen.

Delaktighet, icke-diskriminering och tillgänglighet är ledande principer i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Artikel 4 i konventionen betonar att personer med funktionsnedsättning och organisationer som representerar dem ska vara delaktiga i allt beslutsfattande som berör dem. Artikel 5 om jämlikhet och icke-diskriminering är viktig för genomförandet av bestämmelserna i konventionen, särskilt när det gäller rimliga anpassningar och andra positiva specialåtgärder. Särskilda åtgärder som är nödvändiga för att påskynda eller uppnå faktisk jämlikhet för personer med funktionsnedsättning ska inte betraktas som diskriminering. I artikel 19 (rätt att leva självständigt och att delta i samhället) i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning betonas självbestämmanderätt, valfrihet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning samt betydelsen av tillräckliga tjänster för förverkligandet av rättigheterna.

Europeiska unionen

Europeiska unionens grundfördrag innehåller bestämmelser om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen nämns det att rättigheter för personer som hör till minoriteter är unionens grundvärderingar. I artikel 10 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt konstateras det att vid utformningen och genomförandet av sin politik och verksamhet ska unionen söka bekämpa all diskriminering på grund av bl.a. funktionshinder. I artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna förbjuds diskriminering på grund av funktionshinder och enligt artikel 26 erkänner och respekterar unionen rätten för personer med funktionshinder att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende, sociala och yrkesmässiga integrering och deltagande i samhällslivet. Enligt artikel 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har barn rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd, barn ska fritt kunna uttrycka sina åsikter, barns åsikter ska beaktas i frågor som rör barnen i förhållande till deras ålder och mognad och vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner, ska barnets bästa komma i främsta rummet. I artikel 25 i samma stadga erkänner unionen rätten för äldre att leva ett värdigt och oberoende liv och att delta i det sociala och kulturella livet.

I sin strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030 strävar Europeiska unionen efter att åstadkomma betydande ytterligare förbättringar inom alla livsområden för personer med funktionsnedsättning. Strategin stöder både medlemsstaterna och EU:s institutioner i genomförandet av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Ett centralt direktiv med tanke på politiken som gäller personer med funktionsnedsättning är Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (tillgänglighetsdirektivet), som trädde i kraft den 17 april 2019. I tillgänglighetsdirektivet föreskrivs funktionella tillgänglighetskrav som obligatoriska. Målet är att personer med funktionsnedsättning ska ha lika möjligheter som andra att få tillgång till tjänster och produkter. Tillgänglighet och planering som betjänar alla ska tolkas i enlighet med artikel 9 (Tillgänglighet) i den allmänna kommentaren nr 2 (2014) av kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Enligt artikel 2.3 i tillgänglighetsdirektivet tillämpas direktivet på svar på nödmeddelanden till det europeiska nödnumret ”112”.

2.2 Bedömning av nuläget

Skyddsrum

Rysslands anfallskrig mot Ukraina har lyft fram betydelsen av skyddsrum.

Skyddsrum har särskilt skydd enligt tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionen, varvid byggandet och underhållet av ett sådant objekt på ett militärt mål strider mot Genèvekonventionerna. Befolkningen ska inte skyddas på ett militärt mål.

Försvarsmakten fastställer det strukturella skyddet (skyddsbyggandet) av sina militära mål som ska ges särskilt skydd utifrån en militär hotbedömning. Detta kräver ofta ett betydligt bättre strukturellt skydd än vad räddningslagen och de förordningar som utfärdats på grundval av den förpliktar. Skyddsbyggande på dessa mål kräver att man inte som sådana kan tillämpa kraven enligt räddningslagen om strukturella och andra krav på skyddsrum. Trots detta byggs ofta även skyddsrum på ovan nämnda mål på grundval av 71 § i räddningslagen. Skyddet kan emellertid inte utformas eller användas för att skydda befolkningen enligt räddningslagen om skyddet finns på ett av Försvarsmaktens mål som ska ges särskilt skydd, varvid det under en väpnad konflikt eller under krig löper särskild risk att bli föremål för en fiendes väpnade attack. Av denna anledning är det inte motiverat att bygga skyddsrum på försvarsmaktens militära mål som inte omfattas av skyddet enligt Genèvekonventionen. På motsvarande sätt är skyldigheten enligt räddningslagen att upprätthålla skyddsrum på målen i fråga ogrundad.

Enligt 9 § i bygglagen uppstår två våningsytor, byggnadens våningsyta och den våningsyta som räknats in i byggnadsrätten. Vid fastställandet av byggskyldigheten och storleken på ett skyddsrum är det ändamålsenligt att använda den våningsyta som använts för byggrätten på byggplatsen, från vilken ovan nämnda avdrag har gjorts.

I den gällande räddningslagen saknas en tydlig bestämmelse om en ibruktagnings- och användningsplan. I 15 § i den gällande räddningslagen ingår ett krav på att en räddningsplan ska upprättas. Enligt 2 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet ska räddningsplanen också innehålla en redogörelse för hur sådan egen beredskap som avses i 14 § i räddningslagen genomförs i undantagsförhållanden. I praktiken förutsätter bestämmelserna planering av ibruktagande och användning av skyddsrum som en del av räddningsplanen. Bestämmelser om ibruktagnings- och användningsplanen behöver utfärdas tydligt på lagnivå, eftersom bestämmelser om individens rättigheter och skyldigheter ska utfärdas i lag enligt grundlagen. Av samma skäl ska även bestämmelser om revidering av ibruktagnings- och användningsplanen utfärdas på lagnivå. För närvarande föreskrivs det om kontroll av skyddsrummens funktionsduglighet i inrikesministeriets förordning om tekniska krav på skyddsrum och om underhåll av anordningar i skyddsrum.

Befolkningsskydd

I det nuvarande världsläget är det motiverat att systematiskt återställa och precisera befolkningsskyddet i räddningslagen. På motsvarande sätt är det nödvändigt att precisera och effektivisera uppgifterna för inrikesministeriets räddningsmyndighet i den riksomfattande samordningen av beredskapen för befolkningsskydd samt räddningsväsendets myndigheters beredskap för befolkningsskydd.

Finland har ratificerat Genèvekonventionen (FördrS 8/1955) och dess tilläggsprotokoll (FördrS 82/1980). Artikel 66 i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna (Identifiering) hänvisar huvudsakligen till parterna i konflikten och ockupationsmakten, men i kommentaren till Genèvekonventionen (Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 June 1977. Commentary of 1987, Art. 66, para. 2693[1]) konstateras det att genomförandet av skyldigheterna i varje fall ska påbörjas redan under freden. Det finns ingen nationell reglering av skyldigheterna i artikeln, men det är motiverat att föreskriva om dem på lagnivå så att myndigheternas ansvar inte förblir oklart. Även om det inte är nödvändigt att bevilja befolkningsskyddets identitetskort och förse personal, material och byggnader med kännetecken under fredstid, bör man ändå

ombesörja detta under en väpnad konflikt. Bestämmelser på lagnivå kan redan under fredstid möjliggöra att till exempel räddningsväsendets myndigheters nya fordon märks med befolkningsskyddets kännetecken.

Räddningsverksamhet samt avtalsbrandkärer och frivilligverksamhet

Räddningsväsendets regionala och riksomfattande arrangemang för läges- och ledningscentraler har genom statsrådets förordning (145/2024) koncentrerats till fem räddningsverk som ansvarar för att ordna samarbetet inom räddningsverksamheten. Räddningsverken i fråga har under våren 2025 inrättat läges- och ledningscentraler för räddningsväsendet i samarbetsområdet, vilket har medfört riksomfattande enhetlighet i räddningsväsendets läges- och ledningscentralverksamhet. Inledandet av verksamheten har också förutsatt anställning av nya jourhavande vid läges- och ledningscentralerna.

I 32 § i räddningslagen föreskrivs om vad som ska ingå i räddningsverksamheten, och jourhavande vid läges- och ledningscentraler deltar i ett flertal av de nämnda i sina uppgifter, till exempel mottagande av larm, åtgärder för att varna befolkningen samt ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till räddningsverksamheten.

I 57 § 1 mom. i räddningslagen föreskrivs det om behörighetsvillkoren för räddningsverkets personal i huvudsyssla som deltar i räddningsverksamheten. För jourhavande vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet som i sitt arbete har deltagit i skötseln av uppgifter som hör till räddningsverksamheten är behörighetskravet för uppgiften i fråga en sådan examen inom räddningsbranschen som motsvarar kraven i tjänsten eller uppgiften enligt 57 § 1 mom. i räddningslagen.

I kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till räddningsverksamheten samt i arbetet vid läges- och ledningscentraler har även sådana personer i huvudsyssla inom räddningsverket deltagit som inte vanligtvis deltar i räddningsverksamheten i sitt arbete. Sådana är till exempel larmprovanter och underhållsåtgärder som utförs av verkstadspersonal på en olycksplats samt deltagande av personal inom kommunikation och administration i ledningscentralarbetet. Bland annat för sådana personer har det funnits olika tolkningar av huruvida behörigheten enligt 57 § 1 mom. i räddningslagen förutsätts av dem.

Avtalsbrandkärernas verksamhet stöds genom understöd av välfärdsområdena och brandskyddsfonden. Brandskyddsfonden kan bevilja understöd till exempel till avtalsbrandkärer för anskaffning av räddningsbilar.

Enligt fordonslagen klassificeras fordon som används av avtalsbrandkärer som räddningsbilar om de är fordon i klass M eller N med en totalvikt på över 3,5 ton eller manskapbilar som har plats för minst åtta personer utöver föraren. På grundval av 30 § i den nuvarande fordonslagen är andra typer av paket- eller personbilar som anskaffats av avtalsbrandkärer, såsom personbilar och paketbilar med öppet flak, således inte räddningsbilar. Detta innebär att sådana räddningsbilar inte är skattefria för avtalsbrandkären och att Brandskyddsfondens understöd inte kan beviljas för fordon som inte omfattas av räddningslagens definition av räddningsbil.

Förändringar i verksamhetsmiljön påverkar räddningsväsendet. För att sköta räddningsväsendets uppgifter behövs det tillräckliga personal- och materielresurser. Extrema väderfenomen såsom kraftiga regn, torka och lågtrycksstormar kräver god framkomlighet för räddningsväsendets fordonsmateriel i olika vägförhållanden och terrängtyper. För att svara på förändringarna i verksamhetsmiljön behöver räddningsväsendets materiel utökas med fler fyrhjulsdrivna räddningsbilar med tillräcklig markfrigång som lämpar sig för transport av personal och materiel.

Särskilt i fråga om avtalsbrandkårerna är det motiverat att inkludera andra typer av paket- och personbilar, såsom person- och paketbilar med öppet flak, i den nuvarande definitionen av räddningsbil för att stödja och stärka deras verksamhet. Detta gör det också möjligt för avtalsbrandkårerna att i fortsättningen ansöka om understöd för dessa mindre brandbilar från Brandskyddsfonden.

Att göra upp öppen eld

Försvarsmakten är en beredskapsorganisation. Dess personal och tjänstgörande värnpliktiga är i ständig beredskap att utföra Försvarsmaktens försvarsuppdrag. Kontinuerlig militärutbildning är en väsentlig del av att upprätthålla beredskapen. En stor del av militärutbildningen är skjut- och stridsutbildning. I utbildningen används olika ammunition, sprängämnen, rökbomber och eldmarkeringsutrustning. Alla dessa (förutom vanliga patroner till handvapen) medför öppen eld (förbränning, explosion, eldstråle). Den skjut- och stridsutbildning som ges är en nödvändig del av den militära utbildningen, med vilken man kan trygga Försvarsmaktens prestanda i landets militära försvar. Utan detta försämras beredskapen att utföra huvuduppgiften avsevärt.

Skjut- och stridsutbildning ges året runt. Utbildningen sker huvudsakligen i områden som är i Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets permanenta bruk. Försvarsmakten ger vapen- och skjutträning oavsett väderförhållanden. Även om det i den gällande räddningslagen inte har funnits något undantag för Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet att göra upp öppen eld, har de använt sprängämnen i sin utbildningsverksamhet även när varning för terrängbrand har gällt. Även om förfarandet strider mot 6 § i räddningslagen har räddningsmyndigheten inte ingripit i detta, med undantag för enstaka fall. För att säkerställa Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets utbildning är det motiverat att den nuvarande tyst godkända praxisen införs i lagen. En motsvarande typ av undantagsbestämmelse ingår i 7 § i räddningslagen om hyggesbränning på skogsmark.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att genomföra regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. Regeringen betraktar räddningsväsendet och Nödcentralsverket som centrala tjänster när det gäller den inre säkerheten. Dessa har en viktig roll även vid allvarliga störningar under normala förhållanden och vid undantagsförhållanden. Syftet med propositionen är att i enlighet med regeringsprogrammet genomföra den andra fasen av reformen av räddningslagen. Syftet med propositionen är att genomföra en helhetsöversyn av lagstiftningen som gäller räddningsväsendet i störningar och krissituationer.

Syftet med propositionen är att stärka befolkningsskyddet i enlighet med regeringsprogrammet bland annat genom att regleringen om beredskap i fråga om befolkningsskyddet ses över och organiseringen av befolkningsskyddsarbetet utvecklas. I propositionen föreslås att räddningslagen ändras så att regleringen om ibruktagandet, ibruktagnings- och användningsplanen, underhållet och den materiella beredskapen i fråga om skyddsrum förtydligas och preciseras bland annat genom att befolkningsskydd fogas till räddningsväsendets fastställda uppgiftsområde i enlighet med den tidigare regleringen. Räddningsväsendets olika myndigheters uppgifter och inbördes arbetsfördelning i beredskapen för befolkningsskyddet och i varnande av befolkningen förtydligas och samtidigt preciseras verkställandet av Genèvekonventionen.

Syftet med propositionen är att utveckla den riksomfattande styrningen och tillsynen av räddningsväsendet samt att betona inrikesministeriets strategiska styrning genom att föreskriva om inrikesministeriets uppgifter i befolkningsskyddsberedskapen samt i den riksomfattande

utvecklingen och samordningen av varnande av befolkningen och information om faror till befolkningen.

Målet är att i enlighet med regeringsprogrammet trygga avtalsbrandkårernas ställning och funktionsförmåga. Det föreslås att som räddningsbil räknas i fortsättningen även fyrhjulsdrivna personbilar eller paketbilar med öppet eller övertäckt flak. Sådana avtalsbrandkårens räddningsbilar är, precis som andra räddningsbilar, befriade från bil- och fordonsskatt, men enligt förslaget omfattas de inte av den för andra räddningsbilar föreskrivna preskriptionstiden för bilskattestödet på 48 månader. Ändringen gör det dessutom möjligt för avtalsbrandkårerna att i fortsättningen ansöka om understöd för sådana räddningsbilar från Brandskyddsfonden.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Skyddsrum

I propositionen föreslås att bestämmelserna om skyddsrum förtydligas genom att bestämmelserna om skyddsrum koncentreras till 11 kap. i räddningslagen och genom att de bindande bestämmelserna höjs från förordningsnivå till lagnivå.

I anslutning till skyldigheten att bygga skyddsrum förtydligas definitionen av våningsyta så att den överensstämmer med bygglagen. I förslaget föreslås att skyldigheten att bygga skyddsrum inte ska gälla byggnader som byggs för Försvarmaktens omedelbara användning för försvarsändamål och som under en väpnad konflikt eller krig löper särskild risk att bli föremål för en fiendes väpnade attack. På motsvarande sätt föreslås det att skyldigheten att underhålla skyddsrum i samband med ändringar och reparationer inte ska gälla Försvarmaktens byggnader som byggts i försvarssyfte.

Beredskapen att ta i bruk skyddsrummen avses bli förbättrad genom att på lagnivå föreskriva om planen för ibruktagande och användning av skyddsrum och inspektionen av skyddsrummets funktionsduglighet. Byggnadens innehavare ansvarar för utarbetandet av planen för ibruktagande och användning av skyddsrummet. Planen för ibruktagande och användning av ett skyddsrum ska innehålla de åtgärder som behövs för att ta i bruk och använda skyddsrummet. Innehavaren av ett skyddsrum ska se till att funktionsdugligheten för skyddsrummet och planen för ibruktagande och användning av skyddsrummet inspekteras före slutsynen enligt 122 § i bygglagen eller den partiella slutsynen enligt 123 § i bygglagen och därefter med tio års mellanrum. Med de föreslagna ändringarna säkerställs att skyddsrummen vid behov kan tas i bruk inom 72 timmar. Räddningsverken föreslås övervaka planen för ibruktagande och användning av skyddsrummet samt skyddsrummets utrustning och anordningar på ett sätt som motsvarar räddningsverkens övervakning hittills.

4.1.2 Befolkningsskydd

Bestämmelserna om befolkningsskydd och beredskap för detta kompletteras och förtydligas systematiskt i lagen. Räddningsväsendets fastställda uppgiftsområde föreslås bli utökat med befolkningsskydd i enlighet med den tidigare regleringen. Räddningsväsendets olika myndigheters uppgifter och inbördes arbetsfördelning i beredskapen för befolkningsskyddet och i varnandet av befolkningen förtydligas. Det föreslås att separata paragrafer om uppgifterna för inrikesministeriets, Tillstånds- och tillsynsverkets och välfärdsområdets räddningsväsende och räddningsverk i befolkningsskyddsberedskapen fogas till räddningslagen.

Det föreslås att en paragraf om varnande av befolkningen fogas till i lagen. Inrikesministeriet ansvarar för den riksomfattande utvecklingen och samordningen av varnande av befolkningen och information om faror till befolkningen samt beslutar om de tecken och metoder som används för varning.

I propositionen preciseras genomförandet av artikel 66 i tilläggsprotokollet till Genèvekonventionen. I propositionen föreslås att varje myndighet ska se till att personal som sköter de befolkningsskyddsuppgifter som hör till myndighetens ansvar samt byggnader och material som används i befolkningsskyddsuppgifter förses med befolkningsskyddets internationella kännetecken på det sätt som föreskrivs i 5 § i lagen om användningen av vissa internationellt skyddade beteckningar (947/1979). Dessutom avses varje myndighet bevilja ett identitetskort för en civilperson som sköter befolkningsskyddsuppgifter som myndigheten ansvarar för.

4.1.3 Undantag från förbudet mot att göra upp öppen eld

I propositionen föreslås en undantagsbestämmelse till förbudet mot att göra upp öppen eld som gäller Försvarmakten och Gränsbevakningsväsendet i vissa situationer. Försvarmakten och Gränsbevakningsväsendet svarar för kostnaderna för släckningsarbeten vid bränder som uppstått vid vapen- och skjutträning samt för ekonomiska skador som orsakats andra än staten. Räddningsmyndigheten i området föreslås emellertid ha rätt att avbryta verksamheten om den orsakar ett väsentligt hot mot området eller dess miljö.

4.1.4 Räddningsverksamhet och behörighetsvillkor

I propositionen föreslås det att de behörighetsvillkor som föreskrivs i 57 § 1 mom. i räddningslagen ska upphöra att gälla personal som deltar i underhålls- och stödfunktioner inom räddningsverksamheten samt även personal som arbetar i uppgifter som lägescentralens jourhavande vid räddningsväsendets läges- och ledningscentraler och som inte i sina uppgifter behöver de befogenheter som föreskrivs i 36 § i räddningslagen.

4.1.5 Precisering av bestämmelserna om räddningsverkets inspektionsrätt och administrativa tvångsmedel

Bestämmelserna om administrativa tvångsmedel föreslås bli ändrade så att räddningsmyndigheten har möjlighet att fastställa vite eller hot om tvångsutförande för den som försummar skyldigheten att utarbeta en plan för ibrukttagande och användning.

4.1.6 Avtalsbrandkårens räddningsbilar

Enligt förslaget ska 30 § i fordonslagen ändras så att en räddningsbil även är ett fyrhjulsdrivet fordon i klass M eller N med öppet eller övertäckt flak och en totalvikt på högst 3,5 ton som används av avtalsbrandkåren. Dessutom är det en förutsättning att fordonet uteslutande används för uppgifter inom räddningsväsendet. Definitionen av fordon som räddningsbil i fordonslagen är en förutsättning för att det ska kunna beviljas samhällsstöd ur välfärdsområdenas eller brandskyddsfondens medel för anskaffningen av dessa fordon. På grundval av 32 § i fordonslagen föreslås avtalsbrandkårens räddningsbilar även vara utryckningsfordon, när de är utrustade med en varningslykta med blått blinkande ljus och en ljudsignalanordning för utryckningsfordon. Användningen av utryckningsfordon på väg förknippas med särskilda rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i vägtrafiklagen (729/2018), såsom rätten till fri passage och rätten att låta bli att iaktta trafikregler om uppdraget kräver det.

Om det inte föreskrivs om begränsningar i skattelagarna innebär en utvidgning av definitionen av räddningsbil att en sådan avtalsbrandkårsbil är skattefri när det gäller den bilskatt som betalas i samband med anskaffningen enligt bilskattelagen och även när det gäller den årliga grundskatten och drivkraftsskatten enligt fordonsskattelagen. För att nyttan av bilskattefriheten ska gälla den tid då pickupen används av avtalsbrandkåren, föreslås det att man i 14 § 2 och 3 mom. i bilskattelagen preciserar att den preskriptionstid på 48 månader som anges för skattestödet och som gäller för andra räddningsbilar inte ska tillämpas på avtalsbrandkårens pickuper. Då avtalsbrandkåren säljer fordonet i fråga tillämpas huvudregeln i bilskattelagen, enligt vilken fordonet beskattas som ett begagnat fordon om det skattefria fordonets konstruktion, användningssyfte eller äganderätt ändras. Bilskatt ska således endast betalas för det kalkylmässiga detaljhandelsvärde som bilen har när den inte längre används som räddningsfordon av avtalsbrandkåren. I fråga om fordonsskatt avses avtalsbrandkårens räddningsbilar vara befriade från skatt enligt bestämmelserna i den nuvarande fordonsskattelagen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 De ekonomiska konsekvenserna

Skyddsrum

I slutet av 2022 fanns det cirka 50 500 skyddsrum i Finland och i dessa fanns det skyddsplatser för cirka 4,8 miljoner människor. Skyddsrummens sammanlagda värde är cirka 8 miljarder euro.

Åren 2017–2021 byggdes i genomsnitt cirka 800 skyddsrum med cirka 100 000 skyddsplatser i Finland varje år. Byggandet av skyddsrum varierar årligen och beror på byggvolymen. Årligen används cirka 60–80 miljoner euro för att bygga skyddsrum, varav cirka hälften är tilläggskostnader som beror på lokalernas skyddsrumsegenskaper, det vill säga kostnader som överskrider de normala byggkostnaderna. Tilläggskostnaderna för byggandet av ett skyddsrum uppgår enligt olika källor till 30–60 euro per kvadratmeter fördelat på byggnadens lägenhetsyta. Tilläggskostnaderna för byggandet av ett skyddsrum sänks genom 9 § 2 mom. i bygglagen, enligt vilket skyddsrummets storlek kan minskas när bygggrätten för byggnaden räknas in i byggnadens våningsyta. Beroende på byggplatsen och planeringslösningen kan en ökning av bygggrätten kompensera för merparten av tilläggskostnaderna för byggandet av skyddsrummet, särskilt i tillväxtcentra där priset på tomten eller bygggrätten till byggplatsen är särskilt högt.

Inga ändringar föreslås i kraven på underhåll av skyddsrum. Enligt den gällande lagen ska skyddsrummet vara i skick. Det är mycket svårt att få exakta uppgifter om kostnaderna för underhåll av skyddsrum, eftersom underhållskostnaderna i synnerhet beror på behovet av att totalrenovera byggnaderna. Brister som upptäckts vid inspektionen av skyddsrummet kan också bero på brister i underhållet eller till och med på byggnadsfel. Då beror bristerna inte på inspektionen, utan upptäcks i samband med inspektionen. Utifrån inspektionen uppstår ofta mindre reparationsbehov, vars kostnader i genomsnitt är cirka 150 euro (till exempel byte av sköta tätningar mot nya, påfyllning av olja i anordningar eller justering av annan utrustning. Då och då behöver avloppets avstängningsventil bytas ut (1 000–2 000 euro), vilket är ett av de dyraste reparationsbehoven.) I äldre skyddsrum byter man numera till modern ventilationsutrustning, vars byte kostar drygt 10 000 per enhet. Ofta finns det två ventilationsaggregat per skyddsrum.

Inspektionsskyldigheten som gäller skyddsrum ingår redan i den gällande lagstiftningen. Enligt förslaget ska det föreskrivas om inspektion av skyddsrum på lagnivå. Kostnaderna för inspektion av ett skyddsrum uppskattas till cirka 500–800 euro.

Kostnaderna för att bygga och renovera ett skyddsrum sänks något av att Försvarsmakten beviljas undantag från skyldigheten att bygga och underhålla skyddsrum. Enligt Försvarsmaktens bedömning medför den föreslagna reformen årliga besparingar som motsvarar byggkostnaderna för två skyddsrum.

Undantag från förbudet mot att göra upp öppen eld

Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet svarar för beredskapen i anslutning till släckningsverksamheten och utbildningsverksamheten samt för de släckningskostnader som orsakas. Därmed gäller kostnaderna Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet och inte områdets räddningsväsende.

Den nya föreslagna regleringen avses inte ändra den säkerhetspraxis för uppgörande av öppen eld och beredskap för bränder som redan iaktas inom Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets utbildningar och övningar. På grund av överraskande orsaker är det alltid möjligt att en brand orsakad av öppen eld kräver att extern släckningshjälp kallas till platsen trots beredskapsåtgärderna. Då är det fråga om en skada där den som orsakat skadan svarar för kostnaderna. Den nya föreslagna regleringen medför således inte till denna del några direkta merkostnader eller andra betydande konsekvenser för Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

För denna typ av kostnader är det inte heller rättsligt motiverat att reservera finansiering i förväg i myndighetsverksamheten, utan staten ska svara för dessa.

Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet är redan nu förberedda på att med egen kapacitet släcka markbränder som uppstår. Lagändringen har inga betydande kostnadseffekter. Lagändringen kan antas ha en effekt som minskar antalet bränder genom att den förutsätter att Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet vidtar åtgärder för och utför särskild prövning av verksamhetens nödvändighet och säkra genomförande.

Eftersom även Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet för egen del enligt förslaget ska ha beredskap för släckningsverksamhet och i fråga om utbildningsverksamheten även svara för släckningskostnaderna, ska den som orsakat kostnaderna stå för dem och inte områdets räddningsväsende.

Varnande av befolkningen

Harmoniseringen av varnandet av befolkningen medför inga nya kostnader för välfärdsområdena. Inrikesministeriets uppgift enligt förslaget som gäller riksomfattande utveckling och samordning av varnande av befolkningen och information om faror till befolkningen ger inte möjlighet att förplikta välfärdsområdena att välja ett visst tekniskt eller operativt system. Propositionen ingriper inte i välfärdsområdenas beslutanderätt när det gäller skötseln av lagstadgade uppgifter och självbestämmanderätten.

Skydd enligt Genèvekonventionerna

Enligt 66 § 3 mom. i förslaget ska varje myndighet se till att personal som sköter de befolkningsskyddsuppgifter som hör till myndighetens ansvar samt byggnader och material som används i befolkningsskyddsuppgifter förses med befolkningsskyddets internationella kännetecken på det sätt som föreskrivs i 5 § i lagen om användningen av vissa internationellt skyddade beteckningar. Dessutom avses varje myndighet bevilja ett identitetskort för en civilperson under dess ansvar i enlighet med 1 mom.

Under fredstid avses det inte vara nödvändigt att bevilja befolkningsskyddets identitetskort samt förse personal, material och byggnader med kännetecken, men det ska ombesörjas under en väpnad konflikt, om inrikesministeriet på framställan av det berörda ministeriet eller välfärdsområdets räddningsmyndighet har beslutat vilka personer, material och lokaler som omfattas av det skydd som avses i 66 § 1 mom. Om inrikesministeriet har gett sitt samtycke till detta i enlighet med 5 § 2 mom. i lagen om användningen av vissa internationellt skyddade beteckningar möjliggör ändringen redan under fredstid till exempel att räddningsväsendets myndigheters fordonsmateriel förses med kännetecken till exempel vid anskaffning av nya fordon.

I och med den föreslagna ändringen ska befolkningsskyddets identitetskort beviljas i enlighet med avtalsbestämmelserna till personal som sköter befolkningsskyddsuppgifter och som verkar i ockuperade områden och i områden där strider förs eller kan föras. Ändringen kan bedömas ha ringa ekonomiska konsekvenser för de myndigheter som svarar för befolkningsskyddsuppgifterna.

Räddningsväsendet har räddningsfordon, terrängfordon, fartyg och båtar, containrar och släpvagnar som behöver märkas i en befolkningsskyddssituation. Antalet kännetecken för befolkningsskyddet varierar beroende på fordonets storlek och typ. Fastsättandet av befolkningsskyddets kännetecken på räddningsbilarna torde kunna skötas av räddningsverkets personal.

Förutom fordonsmaterielen är det också nödvändigt att förse brandstationer och andra viktiga byggnader med befolkningsskyddets kännetecken.

Personal som sköter befolkningsskyddsuppgifter åtnjuter skydd under en väpnad konflikt. Därför ska även personal som deltar i befolkningsskyddsarbetet använda befolkningsskyddets kännetecken.

Enligt en beräkningsmodell kan kostnaderna för att förse räddningsväsendets fordon, brandstationsbyggnader och personal med kännetecken uppgå till cirka 1 300 000 euro. Dessutom kan befolkningsskyddets identitetskort orsaka kostnader på till exempel cirka 250 000 euro i en militär situation.

Varje välfärdsområdes räddningsväsende ansvarar självt för anskaffningen och fastsättandet av befolkningsskyddets kännetecken. Samma föreslås gälla anskaffningen av befolkningsskyddets identitetskort.

Kostnaderna konkretiseras först under en väpnad konflikt eller när en sådan hotar, eller om märkningsåtgärder utförs redan under fredstid på grundval av inrikesministeriets samtycke. Det mest kostnadseffektiva kan vara att automatiskt förse nya räddningsfordon med befolkningsskyddets kännetecken efter lagens ikraftträdande.

Avtalsbrandkårernas räddningsbilar

På grund av ändringen i definitionen av räddningsbil avses pickuper som anskaffats för räddningsinsatser av avtalsbrandkårer vara bilskattefria och fordonsskattefria. Dessa skattebefrielser utgör skattestöd eftersom de skiljer sig från den allmänna skatteplikten för fordon i klasserna M1 och N1. Även myndigheters fordon, inklusive utryckningsfordon, är i regel skattebelagda. Det totala beloppet av skattestödet beror bland annat på hur många pickuper som ska anskaffas för användning av avtalsbrandkårer. Om man skaffar exempelvis 150–250 sådana bilar att användas av Finlands 700 avtalsbrandkårer och bilarna används i räddningstjänst i genomsnitt fem år, uppgår förlusten av bilskatteintäkter och fordonsskatteintäkter uppskattningsvis till sammanlagt en halv miljon euro – knappt en miljon euro per år.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Skyddsrum

Den viktigaste konsekvensen av propositionen är att kravet i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionen om civilskydd uppfylls och inte står i strid med räddningslagens bestämmelse, som förpliktar till att bygga skyddsrum även i byggnader som byggs för Försvarsmaktens direkta försvarsändamål. Skyddsrummen är i allmänt bruk och det är inte förnuftigt att skydda den civila befolkningen i områden som reserverats för försvarsändamål under en väpnad konflikt eller krig.

Befolkningsskydd

Reformen av bestämmelserna om befolkningsskydd medför inga egentliga nya uppgifter för myndigheterna. Reformen förtydligar arbetsfördelningen inom befolkningsskyddsberedskapen och samordningen av den i fråga om redan befintliga uppgifter. Redan idag samordnas skyddet av människor och befolkningsskyddet av räddningsväsendets myndigheter i fråga om de uppgifter som huvudsakligen hör till räddningsväsendet. Arbetsfördelningen mellan räddningsväsendets myndigheter på olika förvaltningsnivåer blir tydligare.

Undantag från förbudet mot att göra upp öppen eld

Den föreslagna lagändringen förutsätter att Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet vidtar åtgärder för och utför särskild prövning av verksamhetens nödvändighet och säkra genomförande. På grund av detta kan man anta att ändringen leder till att antalet bränder minskar.

Ansvar för att verksamheten utförs på ett säkert sätt och för de följder som orsakas övergår till Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet som organisation. Då medför propositionen även en förbättrad rättssäkerhet för anställda vid Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet, och särskilt för värnpliktiga, eftersom en enskild person därmed inte omedveten om det åläggs rättsligt ansvar eller ersättningsansvar när denne utför en beordrad uppgift.

Den nya föreslagna regleringen avses inte ändra den säkerhetspraxis för uppgörande av öppen eld och beredskap för bränder som redan iaktas inom Gränsbevakningsväsendets och Försvarsmaktens utbildningar och övningar.

Avtalsbrandkårernas räddningsbilar

Enligt 4 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet ansvarar välfärdsområdet för ordnandet av räddningsväsendet inom sitt område samt för räddningsväsendets servicenivå. Enligt 3 § i lagen ska servicenivån för välfärdsområdets räddningsväsende motsvara de nationella, regionala och lokala behoven och olycksriskerna och andra risker. När servicenivån bestäms ska också verksamhet under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § i beredskapslagen och förberedelserna för dem beaktas. Räddningsväsendets tjänster ska planeras och fullgöras så att de kan skötas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt och så att behövliga åtgärder vid olyckor och tillbud kan vidtas effektivt och utan dröjsmål.

Enligt 2 a § 1 mom. 3 punkten i räddningslagen avses med avtalsbrandkår en frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår som hör till räddningsväsendets system och som har slutit ett avtal med välfärdsområdet om utförande av uppgifter som hör till räddningsverksamheten. Enligt vad som fastställs i brandkårsavtalen deltar avtalsbrandkårerna i

skötseln av räddningsväsendets uppgifter som välfärdsområdet ansvarar för att ordna, under ledning av räddningsmyndigheten och vid sidan av välfärdsrådets eget räddningsverk.

Enligt 9 § i lagen om välfärdsområden får välfärdsområdet producera de tjänster som omfattas av dess organiseringsansvar självt eller i samarbete med andra välfärdsområden eller enligt avtal skaffa dem av andra tjänsteproducenter, om inte något annat föreskrivs i lag. Även om välfärdsområdet anskaffar tjänster från en annan tjänsteproducent kvarstår dess organiseringsansvar. Avtalsbrandkårerna har en central roll i produktionen av räddningsväsendets tjänster och de möjliggör en kostnadseffektiv produktion av räddningsväsendets tjänster. Medlemmar i avtalsbrandkårer deltar i nästan hälften av räddningsväsendets uppgifter. Avtalsbrandkårernas roll betonas särskilt i glest befolkade områden, där avtalsbrandkårens enhet ofta är den första och ibland också enda resurs som ger räddningshjälp på olycksplatsen. På glest befolkad landsbygd deltar medlemmar i avtalsbrandkårer i över 90 procent av räddningsväsendets uppgifter.

Fyrhjulsdrivna pickuper som en del av avtalsbrandkårernas fordonsmateriel avses trygga genomförandet av räddningsväsendets tjänster som välfärdsområdet ansvarar för att ordna på det sätt som lagen förutsätter. Dessa terränggående och framkomliga fordon avses säkerställa tillhandahållandet av brådskande räddningshjälp även vid svåra väderförhållanden och i terräng. På så sätt tryggas räddningsväsendets prestanda och förmåga bland annat vid bekämpning av skogsbränder, räddningsuppdrag i terräng samt under svåra väderförhållanden som snöstormar. Den föreslagna ändringen avses för sin del förbättra räddningsväsendets beredskap för utmaningar som orsakas av extrema väderfenomen.

Genom förslaget får Transport- och kommunikationsverket i viss mån nya uppgifter i fråga om bilskattebeslut. Verket ska enligt förslaget fatta bilskattebeslut för avtalsbrandkårernas person- och paketbilar med öppet flak när de övergår i privat ägo.

4.2.3 Miljökonsekvenser

Skyddsrum

Enligt förslaget ska räddningsverket inom sitt område övervaka iakttagandet av räddningslagen och de författningar som utfärdats med stöd av den med avseende på vars och ens allmänna skyldigheter och särskilt med avseende på säkerhetsarrangemang som anknyter till byggnader och andra objekt. Utöver en minskning av bränder kan övervakningen även bedömas ha mer omfattande positiva konsekvenser för miljön. Väl fungerande och tillräckligt övervakade säkerhetsarrangemang i byggnader och andra objekt bidrar till att minska den belastning på miljön som till exempel kan orsakas av förvaring och användning av farliga och brandfarliga ämnen som strider mot bestämmelserna.

Miljökonsekvenserna av att bygga ett skyddsrum kan inte anses vara betydande jämfört med miljökonsekvenserna av annat byggande. Skyddsrummen används i praktiken alltid också för något ändamål under normala förhållanden. Man strävar efter att göra användningen av skyddsrum under normala förhållanden mångsidigare genom att förlänga ibruktagningstiden för skyddet från ett dygn till tre dygn. Att under normala förhållanden använda skyddsrum som till exempel idrottshallar eller parkeringsplatser minskar behovet av att bygga ovannämnda lokaler separat. Byggandet av ett skyddsrum är en integrerad del av fastighetsbyggandet. Därför skiljer sig byggandet av skyddsrum inte från övrigt byggande när det gäller konsekvenserna för miljön. Livscykeln för skyddsrum i armerad betong är cirka 100 år och för skyddsrum som byggs i berggrund upp till hundratals år.

4.2.4 Bedömning av proportionaliteten i fråga om bestämmelserna om yrken

Enligt 18 § 1 mom. i Finlands grundlag har var och en enligt lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Det allmänna skall sörja för skyddet av arbetskraften. Också enligt artikel 15.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna garanteras var och en rätt att arbeta och utöva ett yrke som han eller hon fritt väljer eller godkänner. Arbetstagarnas rätt att fritt röra sig och bosätta sig samt tillhandahålla tjänster är grundläggande principer för den inre marknaden, vilka fastställs i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Nationella bestämmelser som gäller att börja idka reglerade yrken får inte utgöra ogrundade eller oproportionerliga hinder för utövandet av dessa grundläggande fri- och rättigheter.

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer fastställs bestämmelser om att en medlemsstat som reglerar ett visst yrke ska erkänna yrkeskvalifikationer som förvärvats i en eller flera andra medlemsstater och som ger innehavaren av dessa kvalifikationer rätt att där utöva yrket. I Finland har direktivet verkställts genom lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015). Enligt 57 § 2 mom. i räddningslagen uppfylls de examensfördringar som avses i 57 § 1 mom. i räddningslagen även av en person som har ett beslut enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer om en motsvarande behörighet som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer och som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer ingår också i 2 a § i lagen om Räddningsinstitutet, enligt vilken Räddningsinstitutet i de fall som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015) i fråga om yrkeskvalifikationer som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska fatta beslut om den rätt att vara verksam i sådana uppgifter som avses i 57 § 1 mom. och 63 § i räddningslagen och i 8 § 2 mom. i lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010) med iakttagande av lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Innan Europeiska unionens medlemsländer inför eller ändrar befintliga lagar, förordningar eller administrativa föreskrifter som begränsar tillträde till eller utövande av ett reglerat yrke, ska de bedöma proportionaliteten hos sådana bestämmelser enligt Europaparlamentets och rådets direktiv om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken (2018/958/EU, nedan *direktivet om proportionalitetsprövning*) och enligt bestämmelserna i statsrådets förordning (376/2020) om proportionalitetsprövning före antagandet av reglering av yrken.

Som en del av konsekvensbedömningen har den proportionalitetsprövning som förutsätts i statsrådets förordning om proportionalitetsprövning före antagandet av reglering av yrken gjorts. En prövning ska göras när det föreskrivs om ny eller ändrad lagstiftning som gäller reglering av yrken. Den myndighet som ansvarar för beredningen av regleringen av reglerade yrken ska säkerställa att regleringen kan motiveras med mål av allmänt intresse. I prövningen ska det särskilt beaktas om nya bestämmelser eller ändringen av bestämmelserna är objektivt motiverade med hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa, eller av sådan hänsyn till allmänintresset som avses i artikel 6.2 i direktivet om proportionalitetsprövning.

Med ett reglerat yrke avses en tjänst eller uppgift där specifika i lagstiftningen föreskrivna yrkeskvalifikationer krävs av den som tillträder eller utövar tjänsten eller uppgiften. Med yrkeskvalifikationer avses kvalifikationer som intygas i ett bevis på formella kvalifikationer, ett kompetensbevis eller yrkeserfarenhet eller en kombination av dessa. Kraven kan vara relaterade till utbildning, arbetserfarenhet eller till exempel avläggande av ett visst prov. Som ett reglerat yrke räknas däremot inte en uppgift som endast kräver lämplig utbildning och för vilken behörigheten i sista hand fastställs av arbetsgivaren eller myndigheten.

Yrken som regleras i 57 § i räddningslagen är tjänster eller uppgifter som räddningsverkets manskap, underbefäl och befäl i huvudsyssla som deltar i räddningsverksamheten. I propositionen föreslås det att behörighetsvillkoret inte ska gälla personer som arbetar som lägescentralens jourhavande vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet eller personer som arbetar i underhålls- och stödfunktioner inom räddningsverksamheten. Personer som inte har den behörighet som föreskrivs i 1 mom. kan emellertid inte i sin uppgift utöva räddningsmyndighetens befogenheter i enlighet med 36 § i räddningslagen. Regleringen är nationell.

Genom den föreslagna ändringen utvidgas den grupp av personer som kan verka i uppgiften som lägescentralens jourhavande vid räddningsväsendets läges- och ledningscentraler. Motsvarande ändring föreslås även gälla dem som deltar i räddningsväsendets underhålls- och stödfunktioner. Med tanke på det allmänna intresset möjliggör ändringen tillräcklig tillgång till personal och därmed säkerställs tillgången till tjänster. Den föreslagna ändringen gör det möjligt att arbeta i uppgifterna som lägescentralens jourhavande inom räddningsväsendet utan examen inom räddningsbranschen och att utnyttja den mångsidiga kompetens som behövs för sådana uppgifter.

Det är motiverat att slopa behörighetsvillkoren, eftersom det trots att uppgifterna i fråga kräver särskild kompetens inte anses nödvändigt att föreskriva om behörighetsvillkor. I praktiken är det arbetsgivarens prövning som utgör grund för säkerställandet av att de personer som arbetar i uppgifterna har nödvändig kompetens och yrkesskicklighet.

Slopandet av behörighetsvillkoret enligt förslaget kan enligt ovan anses vara proportionerligt och motiverat.

Enligt 6 § i statsrådets förordning om proportionalitetsprövning före antagandet av reglering av yrken ansvarar den behöriga myndigheten för att motiveringarna tillsammans med de nya eller ändrade bestämmelserna i enlighet med artikel 59.5 i yrkeskvalifikationsdirektivet lämnas till Europeiska kommissionen i den databas över reglerade yrken som avses i artikel 59.1 i det direktivet. Det föreslagna slopandet av behörighetsvillkoret meddelas i databasen efter att den föreslagna lagen har stadfästs.

4.2.4.1 Säkerhet

Skyddsrum

Skyddsrummen är en viktig del av Finlands försvarsförmåga och säkerställer skyddet av Finlands civilbefolkning mot verkningar av vapen. Finland har under årtionden kunnat bilda en kritisk infrastruktur för strukturellt skydd av befolkningen till rimliga kostnader.

De föreslagna ändringarna syftar till att förbättra beredskapen att ta i bruk skyddsrummen så att de vid behov kan tas i bruk inom 72 timmar i enlighet med bestämmelserna.

Befolkningsskydd

Befolkningsskyddet och beredskapen för att sköta befolkningsskyddsuppgifterna är i Finlands lagstiftning uppdelade på flera olika förvaltningsområdens myndigheters ansvarsområden. En del uppgifter kräver samarbete mellan flera olika förvaltningsområden och myndigheter, till exempel evakueringar. I befolkningsskyddsberedskapen betonas identifiering av olika aktörers ansvar och samordning av planeringen och genomförandet. I slutrapporten för utredningsprojektet Nuläget och utvecklingsbehoven inom befolkningsskyddet (Inrikesministeriet, 2024) har man identifierat behovet av att tydliggöra ansvaret för planeringen, genomförandet och

samordningen av befolkningsskyddet som en utvecklingspunkt. I utredningen observerades samtidigt omfattande brister i befolkningsskyddsberedskapen. Till en del förklaras dessa med oklara ansvarsområden.

I reformen av räddningslagen strävar man efter att tydliggöra ansvaret för befolkningsskyddsberedskapen, beredskapsplaneringen och samordningen av dessa och därigenom utveckla kvaliteten på befolkningsskyddsberedskapen. Målet är att förbättra förutsättningarna för en effektiv verksamhet när det gäller att skydda befolkningen. Genom propositionen föreslås inget nytt ansvar för befolkningsskyddsberedskapen. Förtydligandet av planerings- och samordningsansvaret medför inga nya kostnader, eftersom uppgifterna i fråga redan ingår i de berörda myndigheternas uppgifter enligt den nuvarande lagstiftningen.

Reformen av lagstiftningen om befolkningsskyddsberedskapen genom att förtydliga dessa främjar människornas möjlighet att lättare uppfatta de olika myndigheternas beredskapsuppgifter inom räddningsväsendet.

Räddningsbilar

Avtalsbrandkårerna har en betydande roll i räddningsväsendets system och därmed i säkerställandet av säkerheten i vårt samhälle. Avtalsbrandkårernas roll betonas särskilt i gleset befolkade områden, där avtalsbrandkårens enhet ofta är den första och ibland också enda resurs som ger räddningshjälp på olycksplatsen. Att trygga avtalsbrandkårens verksamhet och dess kontinuitet har ansetts vara särskilt viktigt.

Avtalsbrandkårerna behöver lämplig och ändamålsenlig fordonsmateriel i sin verksamhet. Ändringen gör det också möjligt för avtalsbrandkårerna att i fortsättningen ansöka om statsunderstöd från Brandskyddsfonden för anskaffning av räddningsbilarna i fråga. Till denna del tjänar propositionen till att trygga avtalsbrandkårernas funktionsförmåga genom att avtalsbrandkåren kan anskaffa ändamålsenliga fyrhjulsdrivna pickuper som är registrerade som räddningsbilar för att utföra räddningsuppgifter.

4.2.4.2 Sysselsättning och arbetsliv

Skyddsrum

Inspektionsskyldigheten som gäller skyddsrum ingår redan i den gällande lagstiftningen. Det finns för närvarande uppskattningsvis 300–500 skyddsruminspektörer som utför inspektioner i varierande antal. Under de senaste åren har det kommit in många nya antal aktörer på marknaden som utför inspektioner. Innan Rysslands anfallskrig började fanns det troligtvis några tiotal inspektörer, men färre än 100.

4.2.4.3 Konsekvenser för kommunen

4.2.4.4 Velfärdsområdena

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Skyddsrum

Ett genomförandealternativ har bedömts vara att återföra skyldigheten att bygga skyddsrum till räddningslagen (468/2003) samt återbörda skyldigheten att bygga allmänna skyddsrum. Enligt 60 § 2 mom. i räddningslagen (468/2003) skulle skyddsrum inrättas för en byggnad eller byggnadsgrupp på samma tomt eller byggnadsplats, om våningsytan var minst 600 m² och byggnaden eller byggnadsgruppen användes som bostad eller arbetsplats. Denna gräns för skyldigheten att bygga skyddsrum höjdes till 1 200 m² i den gällande räddningslagen. Dessutom gjordes andra lättnader i lagen som gäller byggandet av skyddsrum. Detta har lett till att det i vissa områden i Finland inte finns tillräckligt med skyddsrum för befolkningen i området. Antalet skyddsrum som byggs i bostäder och andra byggnader har också minskat på grund av lättnader i byggskyldigheterna som gäller dem.

Enligt den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen (Statsrådets publikationer 2024:33) bedrivs Finlands utrikes- och säkerhetspolitik i en allvarlig och svårförutsägbar omvärld. Finlands säkerhetsmiljö har förändrats i grunden och för en lång tid framöver. Ryssland har visat att landet inte respekterar staternas suveränitet eller territoriella integritet och har gjort sig skyldigt till grova kränkningar av FN-stadgan och brutit mot den europeiska avtalsbaserade säkerhetsordningen. Rysslands fientliga hybrid- och sabotageåtgärder har i stor utsträckning nått Europa. Den hybridpåverkan som riktas mot Finland i synnerhet från Rysslands sida har ökat betydligt. Det är sannolikt att hotet inte kommer att minska inom den närmaste framtiden, utan intensiteten och metodarsenalen för hybridpåverkan i Finland varierar. För närvarande utsätts Finland inte för något direkt militärt hot, men vi måste vara beredda på användning av eller hot om militärt våld mot vårt land.

I det nuvarande säkerhetsläget är det också motiverat att öka byggandet av skyddsrum. Det är mest kostnadseffektivt att bygga skyddsrum i samband med allmänt byggande. Det är tämligen omöjligt att uppnå ett liknande system och skydd för civilbefolkningen genom att bygga i efterhand.

Rysslands anfallskrig i Ukraina har i synnerhet lyft fram att det har identifierats ett behov av att uppdatera kraven som gäller skyddsrummens reservkraft och telekommunikationsförbindelser samt skyddens tillgänglighet och utrustning även när det gäller skyddsrummen i Finland. I nuläget behöver skyddsrummen i Finland moderniseras för att de ska motsvara de verkliga behoven under krigstid.

Det har emellertid inte funnits någon möjlighet att öka skyldigheten att bygga skyddsrum eller att höja de tekniska kraven och skyldigheterna i fråga om utrustningen för skyddsrum till lagnivå på grund av de merkostnader som detta medför. På motsvarande sätt har det inte varit möjligt att införa de separata tillgänglighetskrav som gäller skyddsrummens utrustning i räddningslagen på grund av merkostnader. Man bör emellertid notera att konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och Finlands nationella lagstiftning redan nu förutsätter lika-behandling av personer med funktionsnedsättning. Detta innebär att man redan nu, även utan ändringar i räddningslagen, ska beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning i byggandet, utrustningen och de ibruktningsplaner som nu föreslås i fråga om skyddsrum så att skyddsrummen är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Avtalsbrandkårernas räddningsbilar

Vad gäller avtalsbrandkårernas räddningsbilar övervägde man i det tidigare projektet om ändring av fordonslagen (VN/3743/2024, RP 3/2025 rd) att utvidga definitionen av räddningsbil till att omfatta avtalsbrandkårernas pickuper på ett sätt som exkluderar dem från att omfattas av skattestödet enligt bilskattelagen och fordonsskattelagen. Bakgrunden till den föreslagna avgränsningen var att skattestöd som inte är kopplade till budgetutgifterna försämrar

transparensen i budgetekonomin och kan försvåra en effektiv allokering av de offentliga finansernas resurser. Under de senaste åren har man gallrat bland skattestöden inom bil- och fordonsbeskattningen och även i övrigt har skattestödets funktion granskats kritiskt. Då avsåg man införa en begränsning gällande skattefriheten för räddningsbilar i 23 § i bilskattelagen. Skattefriheten skulle då inte gälla fyrhjulsdrivna pickuper i klass M eller N med en totalvikt på högst 3,5 ton som används av avtalsbrandkärer.

När det gäller räddningsbilar som klassificeras som paket- eller personbilar och används av avtalsbrandkärer ska man beakta att dessa fordon har samma egenskaper som fordon i allmän försäljning. Fordon som omfattas av skattefrihet kan säljas utan bilskattepåföljder efter en karenstid på fyra år, även om försäljningspriset i praktiken fortfarande utgör ett betydande skattestöd. Det skulle ha kunnat anses vara ändamålsenligt att inte inkludera dessa fordon i skattestödet även av den anledningen att det inte ska uppstå en situation där skattestödet används på ett sätt som strider mot dess syfte. Avtalsbrandkärernas fordonsanskaffningar kan omfattas av direkta understöd, varvid det ekonomiska stödet kan riktas mer ändamålsenligt än skattestödet. Om fordonen är skattepliktiga kan det totalt sett dock minska antalet fordon som avtalsbrandkärerna anskaffar, vilket inte främjar avtalsbrandkärernas verksamhetsförutsättningar. Med propositionen i fråga säkerställs en balans mellan transparensen i användningen av offentliga medel och förbättringen av avtalsbrandkärernas verksamhetsförutsättningar. Därmed avses räddningsbilarna i fråga vara befriade från bilskatt enligt 23 § 1 punkten i bilskattelagen utan att bilskatten preskriberas efter fyra år.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

I Räddningsinstitutets forskningsprojekt om lärdomar från Ukraina⁴ granskades bland annat Rysslands sätt att kriga och krigets konsekvenser för civilsamhället och genomförandet av befolkningsskyddet. Med tanke på befolkningsskyddet har det mest betydande sättet för Ryssland att använda våld i Ukraina varit attacker med fjärrstyrda vapen. Ryssland har med sina fjärrstyrda vapen angripit en stor del av den kritiska infrastrukturen och civila mål som skyddas av den internationella humanitära rätten. Utöver infrastrukturen har bland annat sjukhus och offentliga byggnader utgjort mål.

Utifrån lärdomarna från Ukraina är det tydligt att samtidigt som man förbereder sig för beväpnat försvar, ökar även betydelsen av att skydda civila mot krigets verkningar. Befolkningsskyddet och regleringen av befolkningsskyddet ska därmed vara så tydliga som möjligt och ta största möjliga hänsyn till verkningarna av nutida krigföring.

Under kriget har Ukraina snabbt börjat bygga olika typer av skydd och förbättrat tillgången till skydd och kraven på underhåll. En stor del av skydden är av typen bombskydd, som skyddar mot splitter och explosionseffekter. Skyddens effektivitet har också förbättrats genom att de utrustats med eluttag, trådlöst nätverk och bekvämligheter som ökar befolkningens vilja att söka sig till skydden och tillbringa tid i dem.

Under sitt försvarskrig har Ukraina framgångsrikt utvecklat sitt eget varningssystem för befolkningen och infört innovationer som även Finland kan dra lärdom av i sitt eget utvecklingsarbete. I Ukraina har man i snabb takt infört en rad applikationer som varnar befolkningen för olika krigsfaror, guidar till skyddsrum, gör det möjligt att anmäla sig till volontärverksamhet osv. Forskningsresultaten tyder starkt på att dessa lösningar har haft en tydlig inverkan på att rädda

⁴ http://info.smedu.fi/kirjasto/sarja_B/B4_2025.pdf

människoliv. När det gäller utvecklingsarbetet har det visat sig viktigt att ansvarsområdena är tydligt definierade.

När man jämförde Finlands skyddsrum med de behov som observerats i Ukraina framkom bland annat behovet av reservkraft och dataförbindelser. Dessutom lyftes behov som anknyter till skyddsrummens tillgänglighet och utrustning fram. I nuläget behöver skyddsrummen i Finland moderniseras i relation till de verkliga behov som observerats i kriget i Ukraina. Dessutom fokuserar Ukrainas erfarenheter och lärdomar om civilbefolkningens behov på medborgarens kompetens, förmåga och vilja att agera, vilket man bör satsa på under fredstid.

Många europeiska länder har uppmärksammat det nuvarande säkerhetsläget och satsar på civilsamhällets beredskap och resiliens även med tanke på krigshotet, inklusive att skydda befolkningen mot verkningarna av krig. Den norska regeringen publicerade till exempel en redogörelse om samhällets totala beredskap i januari 2025, som anger riktningen för att stärka den civila beredskapen och den övergripande säkerheten i Norge. Ett av de tre primära målen är att göra det möjligt för det civila samhället i Norge att överleva kriser eller krig. Över 100 åtgärdsförslag har listats i redogörelsen. Även i Sverige satsar man på civilsamhällets beredskap, som utöver den militära beredskapen är en del av det totala försvaret. Sveriges regering har nu lagt fram en lag om totalförsvaret för åren 2025–2030. Förslaget innehåller betydande förstärkningar av det totala försvaret. Ytterligare 37,5 miljarder kronor avsätts i finansiering för befolkningsskydd fram till 2030.

Enligt offentliga källor finns det skyddsrum för cirka 70 procent av befolkningen i Sverige och cirka 45 procent i Norge. Åtgärder har inletts i båda länderna för att öka antalet skyddsplatser.

Organiseringen av befolkningsskyddet och de uppgifter och ansvar inom befolkningsskyddsberedskapen som hör till olika organisationer har ordnats på olika sätt i olika länder. I Norge finns till exempel en statlig befolkningsskyddsorganisation med cirka 8 000 anställda som arbetar parallellt med de kommunala räddningsverken. I Sverige har förutom det kommunala räddningsväsendet även statliga myndigheter, bland annat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ansvar för samordningsuppgifter i anknytning till beredskapen och för tillsynen av räddningsväsendet.

6 Remissvar

Kompletteras senare.

[Behandling den xx xx 2025 i välfärdsområdesdelegationen (HVANEK).]

Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om ändring av räddningslagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. I paragrafen föreskrivs det om lagens syften. Syftet med räddningslagen är att förbättra människornas säkerhet och minska antalet olyckor. Lagens syfte är också att när en olycka är överhängande eller har inträffat ska människor räddas, viktiga funktioner tryggas och följderna av olyckan begränsas effektivt så att olägenheterna för människor, egendom och miljö blir så små som möjligt. Till lagens syften fogas enligt förslaget en hänvisning till att när en

fara är överhängande ska befolkningen varnas och skyddas. På detta sätt beaktas i lagens syften också andra faror än olyckor. Begreppet olycka utesluter exempelvis ett väpnat angrepp eller andra farliga situationer från lagens syfte. Den föreslagna ändringen understryker skyddet av civilbefolkningen i syftet med lagen som helhet. Till övriga delar är paragrafens innehåll oförändrat.

2 §. Lagens tillämpningsområde. Det föreslås att paragrafen om lagens tillämpningsområde kompletteras med punkter som gäller befolkningsskyddet. Den föreslagna ändringen syftar till att förbättra lagens systematik i anknytning till befolkningsskyddet.

Enligt 2 § 1 mom. 5 punkten i den gällande lagen föreskriver räddningslagen om människors, företags och andra sammanslutningars och juridiska personers skyldighet att delta i uppgifter som hör till räddningsverksamheten och i befolkningsskyddsutbildning. Det föreslås att denna punkt kompletteras så att lagens tillämpningsområde dessutom omfattar skyldighet att delta i befolkningsskyddsberedskapen.

Till 1 mom. fogas en ny 6 punkt, enligt vilken det i lagen föreskrivs om människors, företags och andra sammanslutningars och juridiska personers skyldighet att ha beredskap inför verkställigheten av det skydd som förutsätts i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna (FördrS 82/1980).

Till 2 mom. fogas en ny 4 punkt, enligt vilken det i lagen dessutom föreskrivs om räddningsväsendets myndigheters uppgifter och skyldigheter inom befolkningsskyddsberedskapen.

Det föreslås att paragrafens 3 mom. preciseras så att bestämmelser om särskilda befogenheter uttryckligen för räddningsväsendets myndigheter och räddningsmyndigheterna under undantagsförhållanden finns i beredskapslagen.

2 a §. Definitioner. Det föreslås att det till 1 mom. 1 punkten om räddningsväsendets uppgiftsområde fogas befolkningsskydd och beredskap inför räddningsväsendets uppgifter. I praktiken har uppgifterna redan nu ingått i räddningsväsendets uppgifter, men de har utgått ur lagstiftningen vid tidigare lagändringar. Enligt förslaget återinförs uppgifterna i lagen så att de motsvarar det faktiska förfarandet.

Enligt 2 § 2 mom. i den gällande lagen ansvarar räddningsväsendets myndigheter för de befolkningsskyddsuppgifter som hör till deras ansvarsområde med stöd av Genèvekonventionerna (FördrS 8/1955) och tilläggsprotokollen till Genèvekonventionerna (FördrS 82/1980). I praktiken har det i viss mån varit oklart vilka som är de befolkningsskyddsuppgifter enligt Genèvekonventionerna och tilläggsprotokollen till dem som hör till räddningsväsendets myndigheter och vilka beredskapsskyldigheter det medför för dem. Genom ändringen förtydligas lagens interna systematik då befolkningsskydd läggs till uppgiftsområdet på motsvarande sätt som i tidigare lagstiftning om räddningsväsendets ansvarsområde. Utöver förtydligandet av systematiken har den föreslagna ändringen inga andra direkta konsekvenser

Det föreslås att definitionen av *räddningsverksamhet* i 1 mom. 2 punkten upphävs och flyttas till 32 § *Vad som ska ingå i räddningsverksamheten*.

Till 2 punkten fogas enligt förslaget en definition av räddningsväsendets myndigheter. Räddningslagen innehåller bestämmelser om både räddningsväsendets myndigheters och räddningsmyndighetens uppgifter, men endast den senare har definierats på lagnivå i 26 §. Därför har det uppstått oklarheter om vem som avses med räddningsväsendets myndigheter. Enligt detaljmotiveringen till 2 § 2 mom. i räddningslagen (RP 257/2010, s. 32) föreskrivs i lagen om de

uppgifter som ankommer på räddningsväsendets myndigheter. Med räddningsväsendets myndigheter avses i den lagen det lokala räddningsväsendet och dess räddningsverk samt inrikesministeriet och regionförvaltningsverken. I samband med välfärdsområdesreformen överfördes räddningsväsendet genom lagen om välfärdsområden och lagen om ordnande av räddningsväsendet i början av 2023 från kommunerna till att ordnas av välfärdsområdena och Helsingfors stad. För ordnandet av räddningsväsendet svarar välfärdsområdet och Helsingfors stad, och för den egna produktionen av räddningsväsendets tjänster inom välfärdsområdet Helsingfors stad svarar räddningsverket. Bestämmelser om räddningsväsendets organisation samt om ordnande, produktion, tillsyn och styrning av räddningsväsendet finns i lagen om välfärdsområden och lagen om ordnande av räddningsväsendet. I 7 § 2 mom. i lagen om välfärdsområden konstateras det att ”Välfärdsområdet får sköta sina uppgifter självt eller avtala om överföring av organiseringsansvaret på ett annat välfärdsområde”. Med stöd av det som anges ovan är räddningsväsendets myndigheter ett välfärdsområde som svarar för ordnande av räddningsväsendet och Helsingfors stad samt deras räddningsverk, inrikesministeriet och Tillstånds- och tillsynsverket. I och med reformen av statens regionförvaltning ersattes regionförvaltningsverken med Tillstånds- och tillsynsverket den 1 januari 2026.

Det föreslås att definitionen av *utrymning* i 1 mom. 3 punkten förtydligas. Enligt den gällande 3 punkten avses med utrymning brådskande evakuering av människor och egendom som sker på beslut av räddningsmyndigheten på grund av eldsvåda eller någon annan olycka eller av överhängande risk för dessa. Med evakuering avses allmänt förflyttning av människor och egendom i trygghet från ett farligt område eller ett farligt objekt. Evakuering är dock ett brett överordnat begrepp, och det är inte tillrådligt att begreppet används utan att sammanhanget eller det underordnade begreppet anges. I den nuvarande definitionen definieras det underordnade begreppet med det överordnade begreppet evakuering. Enligt förslaget ska i stället för den gällande termen evakuering användas det mer exakta uttrycket brådskande förflyttning i skyddande syfte, vilket gör definitionen tydligare och terminologin mer konsekvent. Definitionen preciseras också så att utrymning på beslut av räddningsmyndigheten utöver vid eldsvåda eller någon annan olycka också kan ske på grund av någon annan överhängande fara. En sådan annan överhängande fara kan t.ex. vara en flyglarmssituation.

Det föreslås att definitionen av *avtalsbrandkår* i 1 mom. 6 punkten preciseras så att ordet *räddningsverksamhet* som anges i definitionen ersätts med ordet *räddningsväsende*. Avtalsbrandkåren sköter i praktiken också andra uppgifter som hör till räddningsväsendet, såsom säkerhetskommunikation. Enligt 51 § i räddningslagen kan frivilliga organisationer och personer anlitas för att bistå räddningsväsendet i utbildnings-, rådgivnings- och upplysningsuppgifter och räddningsverksamhet, dock inte i uppgifter som innebär avsevärd utövning av offentlig makt, såsom att utöva myndighetsbefogenheter eller utföra inspektioner eller tillsyn.

I motiveringen i regeringens proposition (RP 18/2018 rd) motiveras definitionen av avtalsbrandkår i 2 a § 6 punkten i den gällande räddningslagen enligt följande: ”med avtalsbrandkår avses en till räddningsväsendets system hörande frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår, som har slutit ett avtal med räddningsverket om utförande av uppgifter som hör till räddningsverksamheten. Räddningsväsendets avtalspersonal består av personal vid avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som har ingått avtal med räddningsverket. Räddningsväsendets avtalspersonal står inte i anställningsförhållande till räddningsverket”.

2 kap. Allmänna skyldigheter

6 a §. *Dispens från förbud att göra upp öppen eld.* Det föreslås att det till lagen fogas en ny 6 a §, som ger Försvarmakten eller Gränsbevakningsväsendet dispens från förbudet att göra upp öppen eld. I 6 § i räddningslagen föreskrivs det om förbud att göra upp öppen eld. Enligt 1 mom.

ska Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet ha rätt att avvika från vad som i 6 § i räddningslagen föreskrivs om uppgörande av öppen eld. Rätten att avvika från 6 § i räddningslagen gäller användning av explosiva varor under pågående utbildning samt röjning och förstöring av explosiva varor. Möjligheten att i samband med pågående utbildning avvika från bestämmelsen om förbud att göra upp öppen eld begränsas till områden som Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet varaktigt använder. Propositionen möjliggör också användning av explosiva varor under pågående utbildning exempelvis när en annan stats trupper övar på områden som Försvarsmakten har anvisat för dem. En förutsättning för dispens från förbudet att göra upp öppen eld är att verksamheten är nödvändig för Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter eller för den allmänna säkerheten och inte är möjlig att genomföra på något annat sätt.

Enligt 2 mom. ska Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet i sådana situationer som avses i 1 mom. bedöma verksamhetens risker, i förväg meddela räddningsverket om verksamheten, vidta särskilda åtgärder för förebyggande av risken för antändning och förbereda sig på släckningsinsatser. Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet åläggs skyldighet att i förväg genom särskilda åtgärder förebygga risken för antändning i terrängen samt skyldighet att förbereda sig på att släcka eventuella bränder.

I synnerhet längre torra perioder och i och med dem utfärdat förbud att göra upp öppen eld kan försvåra ordnandet av utbildning som hör till militär utbildning och gränsbevakningsuppdrag inom det tidsschema och de områden som planerats för utbildningen. Dispensen från förbudet att göra upp öppen eld ska endast gälla områden som varaktigt anvisats för Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet. På sådana områden har Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet möjlighet att på förhand planera och ordna särskilda åtgärder för att förebygga risken för antändning och förbereda sig på släckningsinsatser. Terrängen i dessa områden är bekant från tidigare och t.ex. släckvattentakter och övriga arrangemang som släckningsverksamheten kräver kan planeras på förhand.

Enligt 3 mom. har välfärdsområdets räddningsmyndighet rätt att besluta om åtgärder för att förebygga risken för antändning och om förberedelser inför släckningsinsatser och förbjuda eller avbryta verksamheten, om den på grund av förhållandena eller av någon annan orsak medför ett betydande hot för området eller dess omgivning.

Enligt 4 mom. svarar Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet för kostnaderna på grund av släckning av eldsvådor som uppstått direkt på grund av utbildningsverksamhet som avses i 1 mom. Ansvaret för kostnaderna för släckningsarbetet har begränsats till kostnader för släckning av eldsvådor som uppstått på grund av utbildningsverksamhet. Enligt förslaget ska bestämmelsen inte gälla släckningskostnader som uppstått vid röjning av explosiva varor för militärt eller civilt bruk enligt 1 mom. Röjning av explosiva varor för militärt eller civilt bruk avviker betydligt från utbildningsverksamhet och är verkligt nödarbete, om röjningen genomförs under nämnda förhållanden genom sprängning. Verksamheten sker i samarbete med polisen och ofta också under ledning av polisen. Då genomförs på beslut av polisen röjningen genom sprängning på grund av allmän ordning och säkerhet.

3 kap. **Skyldigheter för verksamhetsidkare samt byggnaders ägare och innehavare**

12 §. Underhåll av anordningar. Paragrafens 1 och 3 mom. revideras i förhållande till de övriga ändringar som görs i räddningslagen. Dessutom ändras bemyndigandena att utfärda förordning så att de inte står i strid med grundlagen.

I *1 mom.* görs en teknisk ändring, då 5 punkten om underhåll av skyddsrummens utrustning och anordningar stryks. Bestämmelser om skyddsrummens utrustning och anordningar finns i fortsättningen i 11 kap. 76 och 76 b § i räddningslagen. Till övriga delar motsvarar momentet nuvarande bestämmelser.

Paragrafens *2 mom.* motsvarar det gällande momentet.

Från bemyndigandena att utfärda förordning i *3 mom.* stryks enligt förslaget 2 och 3 punkten, vilket innebär att utfärdande av närmare bestämmelser om besiktningen av anordningar och utrustning, tidpunkten för och intervallerna mellan besiktningarna stryks. Bestämmelserna om besiktning utgör i praktiken sådana ålägganden, om vilka det enligt grundlagen ska föreskrivas på lagnivå. Eftersom 2 och 3 punkten i momentet enligt förslaget ska strykas, blir den nuvarande 4 punkten i momentet 2 punkten. Till övriga delar motsvarar momentet nuvarande bestämmelser.

Bestämmelser om underhåll av anordningar i skyddsrum har med stöd av 12 och 74 § i räddningslagen utfärdats genom inrikesministeriets förordning om tekniska krav på skyddsrum och om underhåll av anordningar i skyddsrum. Avsikten är att förordningen förblir i kraft. Enligt förslaget ingår bemyndigandet att utfärda förordning om underhåll av utrustning och anordningar i skyddsrum i 76 § i räddningslagen.

15 §. Räddningsplan. Hänvisningen i paragrafens *1 mom.* till 18 § ändras så att där inte anges separata definitioner av inrättningar. Ändringen behövs på grund av den föreslagna uppdateringen av 18 §. I sak motsvarar momentet innehållet i gällande moment.

17 §. Brandvarnare. Hänvisningen i *3 mom.* till 18 § ändras så att där inte anges separata definitioner av inrättningar. Det föreslås att momentet ändras så att det motsvarar den föreslagna ändringen i 18 §. I övrigt motsvarar momentets innehåll det gällande momentet.

18 §. Utrymningssäkerhet och utredning om utrymningssäkerheten. Till paragrafen fogas innehållet i 19 § i den gällande lagen. Paragrafens namn ändras så att det motsvarar innehållet i den föreslagna paragrafen. I paragrafens namn ingår inte separata definitioner av inrättningar. Paragrafen uppdateras så att den motsvarar gällande praxis och de bl.a. inom socialvården använda allmänna begreppen service på en institution och boendeserviceenhet. De föreskrifter och skyldigheter som avser utrymningssäkerhet eller utredning om utrymningssäkerheten ändras inte, men paragrafen förtydligas så att den motsvarar nuläget och de ändrade bestämmelserna.

Paragrafens *1 mom.* ändras så att där uppräknas alla de aktörer som ska göra en utredning om utrymningssäkerheten. Genom propositionen utökas således inte kretsen av nuvarande utredningsskyldiga, utan regleringen preciseras så att den motsvarar kravet på att lagstiftningen ska vara noggrant avgränsad och klar. Skyldigheten att göra en utredning om utrymningssäkerheten gäller på det sätt som avses i den gällande regleringen sjukhus och annan institutionsvård inom hälso- och sjukvården. Enligt 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) avses med sluten vård behandling och rehabilitering på vårdavdelning vid sjukhus, hälsovårdscentral eller någon annan verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården eller under motsvarande förhållanden. Sådan sluten vård är exempelvis hälsovårdscentralernas bäddavdelningar. Regleringen gäller t.ex. inte vård av öppenvårdspatienter i hälso- och sjukvårdens lokaler.

Enligt det föreslagna *1 mom.* gäller skyldigheten i anslutning till tjänster inom socialvården på samma sätt som i nuläget service på en institution inom socialvården samt boendeserviceenheter i verksamhetsidkarens lokaler. Socialvården har inte längre ålderdomshem och det finns inte behov av att i räddningslagen räkna upp olika former av boendeservice inom socialvården.

Syftet med regleringen är att använda den allmänna termen boendeserviceenhet, som inte heller är beroende av eller knuten till eventuella förändringar i terminologin i anslutning till boendeservicen inom socialvården.

Produktion av boendeservice och service på en institution är i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) avsedd service, vars produktion förutsätter att producenten av boendeservice och boendeenheten har registrerats i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) och att det fattats ett beslut om registrering.

Boendeservice enligt socialvårdslagen (1301/2014) är avsedd för personer, som av olika orsaker behöver stöd och tjänster för att ordna sitt boende, t.ex. på grund av att deras funktionsförmåga är nedsatt eller deras behov av vård och omsorg har ökat till följd av hög ålder, sjukdom eller skada eller någon annan motsvarande orsak. Det är inte motiverat att i räddningslagen definiera klienternas eller patienternas funktionsförmåga, utan i vilka institutioner och boendeenheter som utredningen om utrymningssäkerheten ska göras.

Boendeservice inom socialvården är t.ex. gemenskapsboende enligt 21 b § i socialvårdslagen, där boendet ordnas separat från klientens övriga service. Det är fråga om boende som ordnas av välfärdsområdet, där ordnandet av boendet baserar sig på en bedömning av klientens servicebehov, en serviceplan och ett förvaltningsbeslut som avser ordnande av gemenskapsboende. I ett vårdhem, servicehem eller någon annan liknande boendeenhet som producerar serviceboende med heldygnsomsorg enligt 21 c § i socialvårdslagen finns det personal på plats dygnet runt. Vid boendeservice inom socialvården som ordnas antingen som service på en institution eller i serviceproducentens lokaler, ska en utredning om utrymningssäkerheten göras också i fortsättningen.

Enligt barnskyddslagen (417/2007) avses med vård av barn utom hemmet att vården och fostran av ett omhändertaget barn, ett i brådsakande ordning placerat barn eller ett barn som placerats med stöd av ett interimistiskt förordnande ordnas utanför hemmet. Vård av barn utom hemmet kan ordnas som familje- eller anstaltsvård eller på något annat sätt som barnets behov förutsätter. Service på en institution inom socialvården är således också t.ex. barnskyddsanstalter enligt 57 § i barnskyddslagen, dvs. barnhem och skolhem samt andra med dem jämförbara barnskyddsanstalter. Också verksamheten vid statens skolhem enligt 5 § i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd (1379/2010) som ordnats som anstaltsvård eller som familjevård under anstaltens ledning är service på en institution inom socialvården enligt den föreslagna paragrafen.

Boendeservice inom socialvården ordnas också med stöd av lagen om funktionshinderservice (675/2023). Boendeserviceenheter i verksamhetsidkarens, i praktiken en tjänsteproducent inom socialvården, lokaler är enligt den föreslagna paragrafen t.ex. boende i gruppform enligt 18 § i lagen om funktionshinderservice. Syftet med de gällande bestämmelserna har varit att omfatta lokaler och byggnader som används för boende av socialvårdens klienter som bor på olika institutioner inom socialvården och på boendeserviceenheter utanför hemmet. Avsikten är inte att ändra regleringen till denna del och utredningen om utrymningssäkerheten ska inte heller i fortsättningen gälla boendeservice inom socialvården som tillhandahålls i klientens eller familjens hem eller boendeservice inom socialvården som genomförs som familjevård.

En utredning om utrymningssäkerheten ska göras också vid dygnetruntvård inom småbarnspedagogiken. Enligt förarbetena till räddningslagen grundar sig de begrepp som används i räddningslagen i huvudsak på socialvårdslagen (710/1982). Överföringen av styrningen och övervakningen av småbarnspedagogiken från social- och hälsovårdsministeriet till undervisnings- och kulturministeriet genomfördes genom lagen om ändring av lagen om barndagvård

(909/2012). Samtidigt ändrades 17 § i socialvårdslagen så att barndagvård inte längre är sådan socialservice som avses i socialvårdslagen (910/2012). Genom lagen om ändring av lagen om barndagvård (580/2015) ändrades lagens namn till lagen om småbarnspedagogik.

Eftersom småbarnspedagogik inte längre är socialservice, gäller de begrepp inom socialvården som används i räddningslagen inte längre småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken kan emellertid tidigare anses ha hört till räddningslagens tillämpningsområde, eftersom skyldigheten att göra en utredning om utrymningssäkerheten har gällt sjukhus, ålderdomshem och objekt jämförbara med annan institutionsvård, där det finns människor som har nedsatt förmåga att upptäcka en farlig situation eller försämrade möjligheter att handla på det sätt som situationen förutsätter. Barn under skolåldern är på grund av sin ålder och sin utvecklingsnivå i behov av särskild vård och omsorg och de kan anses vara sådana i förarbetena till räddningslagen avsedda personer vars möjligheter att avlägsna sig är sämre än normalt till följd av begränsad, nedsatt eller avvikande funktionsförmåga. Sålunda är det viktigt att hålla kvar skyldigheten att göra en utredning om utrymningssäkerheten vid dygnetruntvård inom småbarnspedagogiken (13 § i lagen om småbarnspedagogik (540/2018)). Enligt förslaget preciseras räddningslagen så att det av lagen uttryckligen framgår att en utredning om utrymningssäkerheten ska göras vid dygnetruntvård inom småbarnspedagogiken.

Enligt 1 mom. ska en utredning om utrymningssäkerheten göras på det sätt som avses i den gällande paragrafen och i enlighet med nuvarande praxis också i verksamhetsenheter i slutna straffanstalter och i polisens förvaringslokaler. Enligt 1 kap. 2 § 6 punkten i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) avses med förvaringslokal en lokal som administreras av polisen och som används för förvaring av frihetsberövade som hålls i förvar hos polisen. Enligt 2 kap. 1 § i den lagen godkänns polisens förvaringslokaler av Polisstyrelsen.

Enligt propositionen avses med verksamhetsidkare i denna paragraf tjänsteproducenter inom social- och hälsovården och sådana offentligt rättsliga samfund och privata företag och andra samfund som svarar för ordnande eller produktion av polisens förvaringslokal och service inom fängsvårdsväsendet. Institutioner och boendeenheter inom både socialvården och hälso- och sjukvården kan ha en offentlig eller privat tjänsteproducent. Tjänsteproducent är en allmänt använd term, som emellertid inte har definierats separat i socialvårdslagen eller hälso- och sjukvårdslagen. I 4 § 2 mom. i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) avses med tjänsteproducent välfärdsområden, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, statliga affärsverk, självständiga offentligt rättsliga inrättningar eller evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller församlingar eller kyrkliga samfund inom de kyrkorna samt aktiebolag och andra bolag, offentliga och privata sammanslutningar, andelslag, föreningar, stiftelser och enskilda näringsidkare som producerar socialservice enligt 3 punkten eller hälso- och sjukvårdstjänster enligt 4 punkten. Enligt 1 § i den lagen innehåller lagen bestämmelser om tillsynen över statens, välfärdsområdenas, Helsingfors stads, HUS-sammanslutningens ordnande av social- och hälsovården och Folkpensionsanstaltens ordnande av studerandehälsovård för högskolestuderande och rehabiliteringstjänster samt om tillsynen över social- och hälsovårdstjänster som tillhandahålls offentligt eller i privaträttslig form. Lagen innehåller också bestämmelser om verksamhetsförutsättningar för och registrering av tjänsteproducenten samt om tjänsteproducentens egenkontroll. Social- och hälsovårdstjänster kan således inte produceras av någon annan än en registrerad tjänsteproducent.

Till 2 mom. flyttas innehållet i den gällande 19 § om vad utredningen om utrymningssäkerheten ska innehålla. Syftet med utredningen är enligt de gällande bestämmelserna och propositionen att utreda utrymningssäkerheten, dvs. på vilket sätt den funktionsförmåga som institutionens eller boendeenhets patienter och klienter har och faktorer som påverkar byggnaden eller enheten eller utrymningssäkerheten i övrigt har beaktats i beredskapen för eldsvådor och andra

farliga situationer och i utrymningsarrangemangen och genom vilka åtgärder det säkerställs att boende och patienter kan avlägsna sig i en farlig situation. En säkerhetsutredning som utarbetats för objektet i samband med bygglovet motsvarar också i fortsättningen utredningen om utrymningssäkerheten. Åtgärder som främjar utrymningssäkerheten i institutioner och boendeservice kan t.ex. vara olika brandvarnare som larmar med blinkande ljus och vibrationer och som installeras vid sidan av vanliga brandvarnare eller andra hjälpmedel som stöder patienters eller klienters fria passage och utrymning.

Enligt 3 mom. ska utredningen om utrymningssäkerheten göras innan verksamheten inleds och den ska uppdateras åtminstone vart tredje år eller när verksamheten förändras väsentligt. Sådana väsentliga förändringar i verksamheten är t.ex. byte av verksamhetsidkare, ändring av innehållet i servicen, ökat antal klienter eller minskning i antalet personal. Det föreslagna 3 mom. motsvarar bestämmelserna i det gällande 19 § 2 mom.

Paragrafens 4 mom. motsvarar i övrigt det gällande 19 § 3 mom., förutom att skyldigheten att delge byggnadstillsynsmyndigheten utredningen om utrymningssäkerheten stryks. Utredningen om utrymningssäkerheten och ändringar i den behöver inte delges byggnadstillsynsmyndigheten, eftersom den säkerhetsutredning som utarbetats i samband med tillståndsbehandlingen inte är förenad med någon separat uppdateringsskyldighet.

Till 5 mom. flyttas statsrådets bemyndigande att utfärda förordning från det gällande 19 § 4 mom. Enligt momentet får närmare bestämmelser om hur utredningen om utrymningssäkerheten ska utarbetas och om utredningens innehåll och hur den ska uppdateras utfärdas genom förordning av statsrådet.

Statsrådets förordning om utredningar om utrymningssäkerhet (292/2014) har utfärdats med stöd av 19 § 4 mom. i räddningslagen och förblir i kraft.

19 §. Utredning om utrymningssäkerheten. Det föreslås att paragrafen upphävs och att dess innehåll flyttas till 18 §. Förordningar som utfärdats med stöd av bemyndigandet i 4 mom. förblir i kraft, tills något annat föreskrivs om dem. Statsrådets förordning om utredningar om utrymningssäkerhet (292/2014) som utfärdats med stöd av 19 § 4 mom. i räddningslagen förblir i kraft. Bestämmelsen om bemyndigande i 4 mom. blir 5 mom. i den föreslagna 18 §.

20 §. Bedömning av och genomförandeplan för utrymningssäkerheten. Hänvisningen i 2 mom. till 19 § ändras till en hänvisning till den nu föreslagna 18 §. Ändringen behövs, eftersom 19 § i räddningslagen upphävs och det enligt förslaget föreskrivs om utredningen om utrymningssäkerheten i 18 §.

4 kap. **Ansvar för räddningsväsendets uppgifter**

24 §. Varningar till allmänheten. Enligt 27 § 2 mom. 3 punkten i den gällande räddningslagen beslutar välfärdsområdet om på vilket sätt räddningsverket inom sitt område ska sörja för varning av befolkningen vid tillbud och olyckor samt det larmsystem som behövs för detta. Sålunda har välfärdsområdet kunnat besluta om på vilket sätt räddningsverket inom sitt område har sörjt för varning av befolkningen vid tillbud och olyckor och hurdant larmsystem räddningsverket har använt. Systemet är inte till alla delar uppbyggt på enhetliga grunder.

I 1 mom. föreslås det att inrikesministeriet svarar för utveckling och samordning av riksomfattande varningar och varningsmeddelanden till allmänheten. Enligt 23 § i räddningslagen ska inrikesministeriet redan nu leda, styra och utöva tillsyn över räddningsväsendet, svara för räddningsväsendets förberedelser och organisering i hela landet, samordna de olika ministeriernas

och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet och dess utveckling samt sköta även andra uppgifter som i räddningslagen åläggs inrikesministeriet.

Systemet för varningar och varningsmeddelanden till allmänheten ska vara enhetligt i hela landet så att allmänheten kan behandlas jämnt och för att möjliggöra så korta fördröjningar som möjligt samt för att säkerställa varningarnas räckvidd. Detta är en förutsättning bl.a. i beredskapen för att varna allmänheten om fara som hotar från luften (flyglarm). Genom den föreslagna ändringen förbättras samtidigt också varningarna till allmänheten under normala förhållanden, vid storolyckor och i störningssituationer.

I 3 § i lagen om varningsmeddelanden (466/2012) anges de myndigheter som kan utfärda varningsmeddelanden. I den lagens 5 § föreskrivs det om de kanaler som används för förmedling av varningsmeddelanden till allmänheten. Enligt den paragrafen förmedlas varningsmeddelanden till allmänheten i radio och till den applikation för teleterminalutrustning som tillhandahålls av Nödcentralverket. Varningsmeddelanden kan dessutom förmedlas i television, om den utfärdande myndigheten beslutar det. De aktörer som deltar i utfärdandet av varningsmeddelanden ska säkerställa att systemen är kompatibla genom hela servicekedjan för varningsmeddelanden.

Inrikesministeriets uppgift enligt 1 mom. innebär att inrikesministeriet utvecklar och styr riksomfattande varningar till allmänheten t.ex. genom att utfärda anvisningar om på vilket sätt och hur systemen ska utvecklas så att de bildar en enhetlig och kompatibel helhet på riksomfattande nivå. Inrikesministeriet kan inte förplikta välfärdsområdena att skaffa ett bestämt system, men ministeriet kan styra välfärdsområdena i önskad riktning och hänvisa dem till enhetliga system som ministeriet anser vara mest ändamålsenliga.

Enligt 2 mom. beslutar inrikesministeriet om den signalering och de metoder som ska användas i varningarna. I nuläget används ljudsignaler i varningarna. För närvarande finns det inga bestämmelser om varningssignalering på författningsnivå. Anvisningar om den signalering som används vid varning har publicerats i inrikesministeriets föreskriftssamling ”Sisäministeriön ohje väestön varoittamiseen ja käytettävistä äänimerkeistä”, IMDnr 2013/898, utfärdad 31.5.2013. I dagens läge används en allmän farosignal, en faran över-signal och en testsignal. Momentet möjliggör användning av också annan signalering för varning än ljudsignaler i framtiden.

Enligt 3 mom. får genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om samordning av varningar och varningsmeddelanden till allmänheten och beskrivning av den signalering och de metoder som ska användas för varning och om deras användning.

27 §. Uppgifter för välfärdsområdets räddningsväsende och för räddningsverket. Paragrafens 1 mom. motsvarar det gällande 1 mom.

Bestämmelser om ordnande av räddningsväsendet i välfärdsområdet finns i lagen om välfärdsområden och lagen om ordnande av räddningsväsendet. Enligt 6 § i lagen om välfärdsområden sköter välfärdsområdet de uppgifter som det ska sköta enligt lag. Enligt 7 § i lagen om välfärdsområden svarar välfärdsområdet för organiseringen av sina lagstadgade uppgifter och välfärdsområdet får sköta sina uppgifter självt eller avtala om överföring av organiseringsansvaret på ett annat välfärdsområde. Välfärdsområdet beslutar således om hur det sköter sina lagstadgade uppgifter, och det behöver inte upprepas i räddningslagen.

Till 2 mom. fogas enligt förslaget för tydlighetens skull att utöver vad som föreskrivs i ovan nämnda lagar, omfattar välfärdsområdenas uppgifter också de övriga uppgifter som anges i 2 mom. På grund av bestämmelserna om välfärdsområden och de uppgifter som föreskrivs i

räddningslagen föreslås det att 2 mom. komprimeras så att de informativa hänvisningarna till annan lagstiftning upphävs. Enligt det föreslagna 2 mom. får välfärdsområdet utöver vad som föreskrivs i 1 mom. besluta om på vilket sätt räddningsverket inom sitt område ska sörja för den styrning, rådgivning och säkerhetskommunikation inom räddningsväsendet som syftar till att förebygga eldsvådor och andra olyckor och ha beredskap att avvärja olyckor samt till ändamålsenlig verksamhet i olyckssituationer och tillbud och när följderna av olyckor begränsas. Den 3 punkten i 2 mom. i den gällande lagen flyttas till det nu föreslagna momentets 2 punkt. Den 3 punkten i det föreslagna 2 mom. motsvarar till sitt innehåll 27 § 3 mom. 1 punkten i den gällande lagen och den 4 punkten i det föreslagna 2 mom. motsvarar 27 § 3 mom. 2 punkten i den gällande lagen. Det föreslås att 27 § 2 mom. 2 punkten i den gällande lagen upphävs som onödig, eftersom 12 kap. i räddningslagen innehåller bestämmelser om räddningsväsendets tillsynsuppgifter. Det föreslås att 27 § 2 mom. 4 punkten i den gällande lagen upphävs som onödig, eftersom 12 kap. i räddningslagen innehåller bestämmelser om räddningsverksamheten. Till denna del är det inte nödvändigt att föreskriva om att välfärdsområdet beslutar om på vilket sätt räddningsverket inom sitt område sörjer för uppgifterna i fråga.

Paragrafens 3 mom. motsvarar 27 § 4 mom. i den gällande lagen. Också enligt 9 § i lagen om välfärdsområden får välfärdsområdet producera de tjänster som omfattas av dess organiseringsansvar självt eller i samarbete med andra välfärdsområden eller enligt avtal skaffa dem av andra tjänsteproducenter. Välfärdsområdet kan anförtro offentliga förvaltningsuppgifter åt andra än myndigheter endast om det föreskrivs särskilt genom lag. Även om välfärdsområdet skaffar tjänster av en annan tjänsteproducent, kvarstår organiseringsansvaret hos välfärdsområdet.

Paragrafens 4 mom. motsvarar 27 § 5 mom. i den gällande lagen. Enligt momentet får närmare bestämmelser om välfärdsområdets, räddningsverkets och räddningsmyndigheternas uppgifter inom räddningsväsendet utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det är inte längre nödvändigt att föreskriva om det gällande 27 § 4 mom., eftersom 9 § i lagen om välfärdsområden innehåller bestämmelser om saken. Enligt den paragrafen får välfärdsområdet producera de tjänster som omfattas av dess organiseringsansvar självt eller i samarbete med andra välfärdsområden eller enligt avtal skaffa dem av andra tjänsteproducenter. Välfärdsområdet kan anförtro offentliga förvaltningsuppgifter åt andra än myndigheter endast om det föreskrivs särskilt genom lag. Även om välfärdsområdet skaffar tjänster av en annan tjänsteproducent, kvarstår organiseringsansvaret hos välfärdsområdet.

30 §. Släckvatten. Från 1 mom. stryks bestämmelsen enligt 1 mom. i den gällande paragrafen om att räddningsverkets släckvattenplan godkänns av välfärdsområdesfullmäktige.

Enligt 6 § 1 mom. i lagen om ordnande av räddningsväsendet beslutar välfärdsområdesfullmäktige om räddningsväsendets servicenivå. När beslutet om servicenivån fattas ska nationellt betydande risker beaktas, faror som finns i området klarläggas och de risker farorna medför bedömas samt verksamhetens mål, tillgängliga resurser, de tjänster som produceras och servicenivån bestämmas. När beslutet om servicenivån fattas ska hänsyn även tas till de i 8 § avsedda riksomfattande strategiska mål som fastställts av statsrådet. Beslutet ska också innehålla en plan för utveckling av servicenivån. Beslutet ska gälla en viss tid.

Välfärdsområdesfullmäktige godkänner inte andra planer som räddningsväsendet gjort och det är inte motiverat att godkänna en enskild släckvattenplan separat i välfärdsområdesfullmäktige. Välfärdsområdesfullmäktige beslutar om räddningsväsendets servicenivå och i praktiken ska släckvattenplanen godkännas som en del av servicenivåbeslutet.

5 kap. **Räddningsverksamhet och vissa anslutande uppgifter**

32 §. *Vad som ska ingå i räddningsverksamheten.* Räddningsverksamheten definieras för närvarande i 2 a § 2 punkten i räddningslagen och i 32 § föreskrivs det om vad som ska ingå i räddningsverksamheten. Bestämmelser om samma definition i två paragrafer har i praktiken medfört en viss förvirring i fråga om vad som avses med räddningsverksamhet. Dessutom innehåller ovannämnda paragrafer överlappande bestämmelser.

Det föreslås att *1 mom.* ändras så att definitionen av räddningsverksamhet i 2 a § flyttas till paragrafen som sådan. Med räddningsverksamhet avses på samma sätt som i den gällande regleringen brådskande uppgifter som syftar till att rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan. Liksom i den gällande räddningslagen tillämpas räddningslagen också på räddningsverksamheten vid oljeskador på land och vid fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på finskt territorialvatten och inom Finlands ekonomiska zon samt på beredskapen för denna. Med räddningsverksamhet avses i räddningslagen uppgifter som myndigheterna har och som specificeras mer ingående i lag.

Dessutom ingår i räddningsverksamheten i enlighet med den gällande lagen att ta emot larm, varna allmänheten, släcka eldsvådor och avvärja överhängande olyckor samt att ha hand om ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till räddningsverksamheten. I räddningsverksamheten ingår enligt propositionen också att avvärja andra faror. Exempelvis vid fara från luften kan räddningsmyndigheten med stöd av befogenheterna enligt 36 § i räddningslagen beordra människor att söka skydd samt verkställa utrymning för att undvika fara. De uppgifter som ingår i räddningsverksamheten sköts under såväl normala förhållanden som under undantagsförhållanden.

Bestämmelserna i 1 mom. motsvarar i stor utsträckning de gällande bestämmelserna i 2 a § 2 punkten och 32 § 1 mom. i räddningslagen.

36 § b. *Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last.* I artikel 221 i Förenta nationernas havsrättskonvention (FördrS 49–50/1996, United Nations Convention on the Law of the Sea, nedan *UNCLOS*) ingår bestämmelser om åtgärder för att förhindra förorening i samband med sjöolyckor. Enligt 2 punkten i den artikeln avses med sjöolycka kollision mellan fartyg, grundstötning eller annat navigeringsmissöde, eller annan händelse ombord på ett fartyg eller utanför detta, som medför materiell skada eller omedelbart hot om materiell skada på fartyg eller last. Enligt förslaget fogas annan sjöolycka till paragrafens första mening. Den föreslagna ändringen motsvarar termen sjöolycka i artikel 221 i *UNCLOS*.

40 §. *Efterröjning och efterbevakning samt efterbehandling.* Enligt förslaget ändras *1 mom.* så att den föråldrade hänvisningen till 34 § 4 mom. i räddningslagen ändras till en hänvisning till 34 § 5 mom. i räddningslagen. Det är fråga om en teknisk korrigerering.

42 §. *Samarbete för att förebygga olyckor.* Hänvisningen i *2 mom.* till 18 § ändras så att där hänvisas till 18 § 1 mom. och där inte nämns separata definitioner av inrättningar. Ändringen behövs på grund av de föreslagna ändringarna 18 §. I övrigt motsvarar momentets innehåll det gällande momentet.

8 kap. **Utbildning och behörighetsvillkor inom räddningsväsendet**

57 §. *Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal.* Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket de behörighetsvillkor som föreskrivs i 57 § 1 mom. i räddningslagen inte gäller personer som deltar i uppgifter som jourhavande vid lägescentral vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet eller i service- och stödfunktioner inom

räddningsverksamheten. Sådana personer som inte har den behörighet som föreskrivs i 1 mom. kan dock inte i sin uppgift utöva räddningsmyndighetens befogenheter enligt 36 §.

Enligt den gällande räddningslagen är behörighetsvillkoren för jourhavande vid lägescentral vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet och för personal som deltar i service- och stödfunktioner inom räddningsverksamheten sådan examen inom räddningsbranschen som avses i 57 § 1 mom., om uppgifterna omfattar deltagande i räddningsverksamheten. Enligt 57 § 1 mom. i räddningslagen är behörighetsvillkoren för en tjänst eller en uppgift för manskap, underbefäl och befäl i huvudsyssla som är anställda vid ett räddningsverk och deltar i räddningsverksamheten sådan examen inom räddningsbranschen som motsvarar tjänsten eller uppgiften.

Enligt 6 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) krävs det av den personal i huvudsyssla vid räddningsverket som avses i 57 § 1 mom. i räddningslagen och som deltar i räddningsverksamheten att

- 1) den som hör till manskapet har avlagt manskapsexamen vid räddningsmannalinjens vid en sådan läroanstalt som avses i 55 § i räddningslagen eller har avlagt en sådan tidigare examen vid en läroanstalt för räddningsbranschen som medfört behörighet för manskap för motsvarande uppgift,
- 2) den som hör till underbefälet har avlagt underbefälsexamen vid en sådan läroanstalt som avses i 55 § i räddningslagen eller har avlagt en i 3 punkten avsedd examen som medför behörighet för befäl eller en sådan tidigare examen vid en läroanstalt för räddningsbranschen som medfört behörighet för underbefäl,
- 3) den som hör till befälet har avlagt yrkeshögskoleexamen för räddningsbranschen, eller har avlagt en sådan tidigare examen vid en läroanstalt för räddningsbranschen som medfört behörighet för befäl.

På grund av den föreslagna ändringen slopas behörighetsvillkoren enligt 57 § 1 mom. i den gällande räddningslagen för personer som arbetar i uppgifter vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet samt för personal som deltar i service- och stödfunktioner inom räddningsverksamheten.

Om den jourhavande vid läges- och ledningscentralen i sin uppgift behöver de befogenheter som föreskrivs i 36 § i räddningslagen, ska han eller hon dock ha sådan examen inom räddningsbranschen enligt 57 § i räddningslagen som motsvarar tjänsten eller uppgiften.

Behörighetsvillkoren enligt 57 § 1 mom. i räddningslagen ska inte heller gälla personal som deltar i service- och stödfunktioner inom räddningsverksamheten. Dessa personer deltar i regel inte i det egentliga släcknings- och räddningsarbetet eller i ledningen av räddningsverksamheten eller uppdateringen av den lägesbild som räddningsverksamheten kräver. Sådana åtgärder kan vara till exempel fordons- och materielunderhåll, proviantering, underhåll av signalsystem och andra liknande funktioner som kan utföras utan en examen inom räddningsbranschen enligt förordningen. Det förutsätts t.ex. inte heller att personer som bistår och stöder räddningsledaren under hans eller hennes befäl i den kommunikation som hänför sig till räddningsverksamheten har avlagt examen inom räddningsbranschen.

Den föreslagna ändringen gör det möjligt att utan en examen inom räddningsbranschen arbeta i uppgifter vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet och utnyttja den mångsidiga kompetens som behövs vid läges- och ledningscentralerna inom räddningsväsendet t.ex. i

uppgifter i anslutning till kommunikation och informationsteknik. Läges- och ledningscentralverksamheten är dock som uppgift viktig och förutsätter kompetens och kännedom om branschen.

I den gällande paragrafen ändras 4 mom. till 5 mom., eftersom det i propositionen föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen. Paragrafens 5 mom. korrigeras tekniskt så att närmare bestämmelser om de examina och den utbildning som avses i 1 och 4 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet. Räddningslagen reviderades 2022 (RP 184/2022 rd) så att ett nytt 2 mom. fogades till 57 §, varvid de dåvarande 2 och 3 mom. blev 3 och 4 mom. Av denna anledning behöver bemyndigandet att utfärda förordning ändras att i stället för 2 mom. gälla 3 mom. Med beaktande av att det nu föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen ska bemyndigandet att utfärda förordning i stället för 2 mom. gälla 4 mom.

10 kap. **Befolkningsskyddsberedskap och befolkningsskyddsutbildning**

64 §. Inrikesministeriets uppgifter inom befolkningsskyddsberedskapen. Skyldigheterna enligt 64 § i den gällande räddningslagen gäller med samma innehåll inrikesministeriet, välfärdsområdenas räddningsväsende och Tillstånds- och tillsynsverket. I 64 § 1 mom. i den gällande räddningslagen föreskrivs det om skyldigheten för alla räddningsväsendets myndigheter att förbereda sig på att sköta befolkningsskyddsuppgifter som hör till deras ansvarsområde med tillräckliga planer och förberedelser genom att: 1) sörja för den bedömning av krigstida hot och konsekvenserna av dem som befolkningsskyddsuppgifterna förutsätter, 2) utbilda och anslå personal samt lednings- och specialpersonal inom befolkningsskyddet samt annan personal för befolkningsskyddsuppgifter, 3) se till att lednings-, bevaknings- och larmsystem för befolkningsskyddet inrättas och upprätthålls, 4) skapa beredskap för sådan förflyttning av befolkning som avses i 121 § i beredskapslagen, och 5) vidta även andra motsvarande åtgärder.

För att förtydliga arbetsfördelningen föreslås det att det föreskrivs om respektive myndighets beredskapsarbete inom befolkningsskyddet i separata paragrafer så att det i 64 § föreskrivs om inrikesministeriets uppgifter, i 64 a § om det nya Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter och i 64 b § om välfärdsområdenas och räddningsverkens uppgifter. I praktiken har arbetsfördelningen inte till alla delar varit klar. Därför ändras paragrafens namn så att det motsvarar den preciserade regleringen.

Med befolkningsskydd avses enligt närmare definitioner i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna fullgörandet av humanitära uppgifter i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fientligheter eller katastrofer, att hjälpa den att övervinna de direkta följderna av dem samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningarna för dess överlevnad. Befolkningsskyddet gäller endast verksamhet som sker under tiden för ett väpnat angrepp. Med katastrofer avses i definitionen situationer under den tid ett väpnat angrepp pågår.

Befolkningsskydd gäller verksamhet under ett väpnat angrepp. Uppgifterna inom befolkningsskyddet och de resurser som behövs för detta behöver avskiljas från myndigheternas övriga verksamhet framför allt för att definiera omfattningen av den respekt och det skydd som internationella fördrag garanterar. Verksamheten kräver inte en sådan indelning, utan t.ex. släckningsarbete kan ändamålsenligt utföras med samma utrustning, metoder och personal såväl i fredstid som i krigstid.

Uppgifterna inom befolkningsskyddet (i protokollet används begreppet civilförsvar) enligt artikel 61 i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna är varning, utrymning, tillhandahållande och iordningställande av skyddsrum, genomförande av mörkläggning, räddning, sjukvård (inbegripet första hjälpen och religiöst stöd), brandsläckning, upptäckande och utmärkande av

farliga områden, sanering och liknande skyddsåtgärder, förläggning och bespisning av nödställda, brådskande hjälp med återställande och upprätthållande av ordningen i olycksdrabbade områden, brådskande återställande i funktionsdugligt skick av oundgängliga allmänna anläggningar, brådskande begravningshjälp, hjälp med bevarandet av egendom av väsentlig betydelse för befolkningens överlevnad samt kompletterande verksamhet som är nödvändig för fullgörandet av någon av ovanstående uppgifter, vilken inbegriper planering och organisation.

I sak är befolkningsskyddsuppgifterna på det sätt som avses i tilläggsprotokollet en avgränsad del av myndigheternas och andra aktörers ordinarie uppgifter. Avgränsningen utgår från objektet (civilbefolkningen), verksamhetens syfte (humanitär), ansvarets omfattning (bistånd) eller hur brådskande uppgiften är (nödsituation, brådskande). Man bör dock bereda sig på att antalet uppgifter sannolikt ökar under ett väpnat angrepp.

Enligt artikel 11 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna i enlighet med sina åtaganden enligt internationell rätt, innefattande den internationella humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna, vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa skydd och säkerhet för personer med funktionsnedsättning som är i risksituationer, däribland väpnad konflikt, humanitära nödlägen och naturkatastrofer.

Bestämmelser om myndigheternas allmänna beredskap för befolkningsskydd finns i beredskapslagen. Bestämmelserna om befolkningsskydd och befolkningsskyddsberedskap i räddningslagen kompletterar den allmänna beredskapsskyldigheten för undantagsförhållanden enligt beredskapslagen.

Den föreslagna 64 § förtydligar inrikesministeriets uppgifter inom befolkningsskyddsberedskapen. Enligt 1 mom. sörjer inrikesministeriet för den riksomfattande allmänna samordningen av befolkningsskyddet mellan de myndigheter, inrättningar och affärsverk inom olika sektorer som deltar i befolkningsskyddet. Inrikesministeriet har redan nu sörjt för ovan nämnda uppgifter. Inrikesministeriet har sörjt för samordningen av det riksomfattande befolkningsskyddet bl.a. genom att ordna olika gemensamma tillställningar för förvaltnings- och ansvarsområdena, sörjt för upprättandet av gemensamma beredskapsanvisningar för flera ansvarsområden i samarbete med andra myndigheter samt sörjt för och samordnat upprättandet av anvisningar och handböcker om egen beredskap för undantagsförhållanden som riktar sig till allmänheten.

Enligt det föreslagna 2 mom. sörjer inrikesministeriet för den riksomfattande beredskapsplanering av befolkningsskyddet som hör till ministeriets ansvarsområde och för andra förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden inom ansvarsområdet samt det internationella samarbete inom befolkningsskyddsberedskapen som hör till ministeriets ansvarsområde. Enligt 4 § 1 mom. 3 punkten i statsrådets förordning om räddningsväsendet som utfärdats med stöd av den nuvarande räddningslagen ska inrikesministeriet förutom det som föreskrivs i räddningslagen sörja för den riksomfattande planeringen av räddningsväsendet med avseende på undantagsförhållanden och andra störningssituationer samt annan beredskap inom ansvarsområdet. I det föreslagna 3 mom. ingår bestämmelser om inrikesministeriets skyldighet att sörja för den riksomfattande beredskapsplaneringen och för andra förberedelser för verksamhet, t.ex. planering av lokaler som behövs under undantagsförhållanden, personalens utbildning och övningar samt samarbetsarrangemang med olika ministerier och myndigheter inom olika förvaltningsområden. Inrikesministeriet ska i lämplig omfattning sörja för det internationella samarbetet inom befolkningsskyddsberedskapen. Sådant samarbete är t.ex. frågor i anslutning till det riksomfattande informationsutbytet och lägesbildsverksamheten, beredskap i anslutning till lämnande och mottagande av bistånd inom befolkningsskyddet samt beredskapsplanering mellan länderna i anslutning till gränsöverskridande samarbete.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om inrikesministeriets uppgifter inom befolknings-skyddsberedskapen utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 a §. *Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter inom befolkningskyddsberedskapen.* Enligt förslaget fogas till lagen en ny paragraf med bestämmelser om Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter inom befolkningskyddsberedskapen. Enligt 1 mom. stöder Tillstånds- och tillsynsverket inrikesministeriet i dess i 64 § föreskrivna uppgifter inom befolkningskyddsberedskapen.

Tillstånds- och tillsynsverkets stöd till inrikesministeriet innebär verksamhet som görs för inrikesministeriets räkning, på basis av separata uppdrag. Verkställandet av en lagstadgad uppgift som åläggs Tillstånds- och tillsynsverket är inte sådant stöd som avses i paragrafen. Som stöd betraktas vanligen inte heller deltagande i arbetsgrupper eller möten för projekt som inrättats av inrikesministeriet. Tillstånds- och tillsynsverkets företrädare deltar i dem på grund av ställningsfullmakt eller i utvecklingsprojekt i rollen som sakkunniga. Sådant stöd som avses i paragrafen kan vara t.ex. sakkunnigstöd som Tillstånds- och tillsynsverket anvisat för planeringsuppgifter vid inrikesministeriets riksomfattande beredskapsplanering eller genom att bistå ministeriet vid tillsynen över befolkningskyddsberedskapen. Stöd kan också vara bistånd vid ordnandet av evenemang i anslutning till möten och utbildnings- och övningsverksamhet som gäller befolkningskyddsberedskapen och som ordnas på uppdrag av ministeriet genom att erbjuda ministeriet lokaler som verket använder samt regional och lokal expertis. Stödet till ministeriet kan också innebära t.ex. uppdrag och uppgifter som hänför sig till ministeriets internationella samarbete inom befolkningskyddsberedskapen. Uppdrag eller motsvarande som avser stöd avtalas närmare i ämbetsverkens operativa styrning som hör till ministeriet. Det är emellertid inte fråga om en ny uppgift, utan bestämmelser om den finns i 23 § i den gällande räddningslagen.

I enlighet med 17 § 2 mom. i lagen om ordnande av räddningsväsendet övervakar Tillstånds- och tillsynsverket räddningsväsendet samt tillgången till och nivån på räddningsväsendets tjänster inom sitt verksamhetsområde, dvs. det övervakar också befolkningskyddsberedskapen som hör till välfärdsområdets räddningsväsende.

I 13 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket föreskrivs det om verkets uppgift att organisera det regionala beredskapssamarbetet inom samarbetsområdena för beredskapen. Genom verkets uppgifter i anslutning till det regionala beredskapsarbetet deltar verket också i befolkningskyddsberedskapen och främjar befolkningskyddsberedskapen (regionala beredskapsövningar, regionala beredskapskommittéer, regionala riskbedömningar). För att undvika överlappande reglering finns det inget behov av att föreskriva om dessa uppgifter i räddningslagen.

Dessutom omfattas Tillstånds- och tillsynsverket av skyldigheten att vidta förberedelser enligt 12 § i beredskapslagen, i enlighet med vilken verket genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder ska säkerställa att verkets uppgifter kan skötas så väl som möjligt också under undantagsförhållanden.

64 b §. *Välfärdsområdets och räddningsverkets beredskap för befolkningskydd.* Enligt förslaget fogas en ny 64 b § till lagen. Den föreslagna paragrafen innehåller inga nya uppgifter, utan den förtydligar uppgifterna för välfärdsområdets räddningsväsende och räddningsverk inom befolkningskyddsberedskapen genom att samla uppgifterna i en separat ny paragraf.

Enligt 1 mom. ska det välfärdsområde som ansvarar för ordnande av räddningsväsendet samt dess räddningsverk förbereda sig på skötseln av de befolkningskyddsuppgifter som hör till deras ansvarsområden med tillräckliga resurser, beredskapsplaner och förberedelser för verksamheten. Åläggandet i momentet hänför sig som helhet till det räddningsväsende som välfärdsområdet ansvarar för att ordna och kompletterat bestämmelserna i lagen om ordnande av

räddningsväsendet (613/2021) samt beredskapsskyldigheten enligt 12 § i beredskapslagen (1552/2011) och 150 § i lagen om välfärdsområden.

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om ordnande av räddningsväsendet ska servicenivån för ett välfärdsområdes räddningsväsende motsvara de nationella, regionala och lokala behoven och olycksriskerna och andra risker. När servicenivån bestäms ska också verksamhet under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § i beredskapslagen och förberedelserna för dem beaktas. I enlighet med 2 mom. i den paragrafen ska räddningsverkets tjänster planeras och fullgöras så att de kan skötas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt och så att behövliga åtgärder vid olyckor och tillbud kan vidtas effektivt och utan dröjsmål. Regleringen i lagen om ordnande av räddningsväsendet utgår från att välfärdsområdena när servicenivån bestäms ska beakta såväl befolkningsskyddsberedskapen under normala förhållanden som beredskapen för befolkningsskyddsuppgifter som genomförs i extrema situationer under undantagsförhållanden när Finland utsätts för ett väpnat angrepp. I befolkningsskyddsberedskapen ska behoven hos särskilda grupper i området beaktas. Exempelvis förpliktar FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning att säkerställa skydd och säkerhet för personer med funktionsnedsättning som är i risksituationer, däribland väpnad konflikt.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. hänför sig till välfärdsområdets räddningsverk, som för sin del svarar för tjänsteproduktionen inom välfärdsområdets räddningsväsende och för de uppgifter som hör till räddningsmyndigheten. I det föreslagna momentet föreskrivs det mer ingående om de delområden som kräver beredskapsplanering och andra förberedelser och som räddningsverket ska sörja för. I uppgifterna ingår inte i sak nya uppgifter.

Enligt den föreslagna 2 mom. 1 punkten ska räddningsverket sörja för den bedömning av krigstida hot och konsekvenserna av dem som befolkningsskyddet förutsätter. Identifieringen av hot och bedömningen av konsekvenserna av dem är en nödvändig förutsättning och utgångspunkt för andra ändamålsenliga beredskapsåtgärder. I praktiken utgör krigstida riskbedömning en del av räddningsväsendets riskbedömningshelhet.

Paragrafens 2 mom. 2 punkten gäller räddningsverkets materiella förberedelser och försörjningsberedskapen, som ska skötas så att räddningsverket har faktiska förutsättningar att också när Finland utsätts för ett väpnat angrepp genomföra de uppgifter som hör till räddningsverket i den omfattning som situationen kräver.

Enligt den föreslagna 2 mom. 3 punkten ska räddningsverket utbilda och anslå personal för uppgifter under undantagsförhållanden. Uppgiften gäller räddningsverkets fast anställda personal och personal i bisyssla samt i nödvändig omfattning också sådan personal som anslås för befolkningsskyddsuppgifter som hör till räddningsväsendet också med stöd av den befolkningsskyddsplikt som föreskrivs i beredskapslagen. Utbildningsskyldigheten omfattar utbildning som räddningsverket själv ordnar och utbildning av personal på uppdrag av andra aktörer som tillhandahåller utbildning, t.ex. beredskapsutbildning som tillhandahålls av Räddningsinstitutet samt på försvarskurser och regionala beredskapsövningar.

Den föreslagna 2 mom. 4 punkten gäller evakueringar som genomförs på grund av väpnat angrepp eller hot om sådant. Skyldigheten betonar räddningsverkets beredskap på grundval av slutsatserna av den bedömning av krigstida hot som görs med stöd av den föreslagna 2 mom. 1 punkten att med planer och andra förberedelser förbereda sig på sådana evakueringar vid olycksrisker som är allvarigare än under normala förhållanden och som beror på ett väpnat angrepp mot Finland och som det kan vara nödvändigt att genomföra för att skydda befolkningen antingen med stöd av räddningsmyndighetens befogenheter enligt räddningslagen eller befogenheterna enligt beredskapslagen. I 36 § i räddningslagen föreskrivs det om

räddningsmyndighetens befogenheter. Enligt den paragrafen har välfärdsområdets räddningsmyndighet och inrikesministeriets räddningsmyndighet, för att avvärja olyckor och begränsa skador och för att undvika fara, om situationen inte annars går att få under kontroll, rätt att beordra människor att söka skydd samt verkställa utrymning. Beredskapen att i brådskande farliga situationer vid behov också på grund av ett väpnat angrepp eller hot om sådant med stöd av räddningsmyndighetens befogenheter verkställa utrymning utgör i metoderna för befolkningsskydd ett komplement till den flyttning av befolkningen inom ett område på beslut av statsrådet som föreskrivs i 121 § i beredskapslagen. Räddningsverket ansvarar på samma sätt som i nuläget med stöd av befogenheterna både enligt räddningslagen och beredskapslagen för den regionala och lokala planeringen av verkställandet och ledningen av evakueringar i samarbete med kommuner och andra myndigheter.

Den föreslagna 2 mom. 5 punkten ålägger räddningsverket att utgående från bedömningen av risker se till att de lednings-, bevaknings- och larmsystem som verksamheten under undantagsförhållanden kräver inrättas och upprätthålls. Skyldigheten betonar beaktandet av omständigheterna och kraven under undantagsförhållanden vid fastställandet och upprättandet av tekniska lednings-, bevaknings- och larmsystem och deras användningsprinciper.

Enligt den föreslagna 2 mom. 6 punkten ska räddningsverket vidta även andra motsvarande åtgärder.

Enligt det föreslagna 3 mom. får närmare bestämmelser om uppgifterna för välfärdsområdets räddningsväsende och räddningsverken när det gäller beredskapen för befolkningsskydd utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning kan vid behov föreskrivas mer ingående om t.ex. strukturen i bedömningen av hot och deras konsekvenser samt innehållet i de planer som upprättas.

65 §. Allmänna skyldigheter när det gäller befolkningsskyddsberedskap. Det föreslås att den gällande 65 § delas upp i två paragrafer, eftersom paragrafens innehåll består av två olika delar: 1) allmänna skyldigheter när det gäller befolkningsskyddsberedskap och 2) samarbete vid befolkningsskyddsberedskap.

I den föreslagna 65 § behandlas allmänna skyldigheter när det gäller befolkningsskyddsberedskap. Samtidigt ändras också paragrafens rubrik så att den motsvarar paragrafens innehåll. Paragrafens 1 och 2 mom. förblir oförändrade

65 a §. Samarbete vid befolkningsskyddsberedskap. Den andra delen av den föreslagna delade 65 § bildar 65 a §. Som rubrik till den nya 65 a § föreslås "Samarbete vid befolkningsskyddsberedskap", vilket motsvarar rubriken för den gällande 65 §. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar 3 och 4 mom. i den gällande 65 §.

Moment hänvisningen i den inledande meningen i 3 mom. ändras så att den motsvarar 2 mom. i den föreslagna nya 65 a §. Paragrafens 3 mom. 1 punkten ändras så att där införs de uppgifter som Försvarsmakten i situationer med hot från luften ska lämna till räddningsmyndigheterna och som behövs för varning av allmänheten, och att Försvarsmakten ska avtala om vidhängande arrangemang med inrikesministeriet. I praktiken har inrikesministeriet och Försvarsmakten avtalat om dessa praktiska arrangemang och avtalar också i fortsättningen om dem på lämpligt sätt. Dessutom föreslås det att inrättningarna inom förvaltningsområdet stryks från momentets 2 punkt, eftersom inrättningarna inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde inte har några uppgifter i anslutning till detta. Likaså föreslås det att ordet inkvartering stryks, eftersom den redan täcks genom att tillfällig inkvartering anges i förteckningen.

Paragrafens 4 mom. motsvarar det gällande 65 § 5 mom. Statsrådets förordning om samarbete vid befolkningsskyddsberedskap (570/2024) som utfärdats med stöd av det gällande 65 § 5 mom. förblir i kraft.

66 §. *Skydd enligt Genèvekonventionerna.* Till paragrafens 1 mom. fogas enligt förslaget fördragsserienumret för de av Finland ratificerade Genèvekonventionerna (FördrS 8/1955). Fördragsserienumret för tilläggsprotokollen till Genèvekonventionerna (FördrS 82/1980) fogas enligt förslaget till 2 § 1 mom. 6 punkten. Fördragsserienumren har funnits i 2 § 3 mom. i den ursprungliga räddningslagen (379/2011, RP 257/2010 rd). Det momentet har upphävts genom lag (1353/2018, RP 18/2018 rd) och samtidigt har också fördragsserienumren upphävts. Därför föreslås det att fördragsserienumret för ovannämnda Genèvekonventioner fogas till 66 § 1 mom. Dessutom korrigeras i den finska lagen stavningen av ordet ”humanitaarinen”. Nuförtiden används formen ”humanitaarinen” och inte ”humanitäärinen”. Till andra delar ändras momentet inte.

Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen. Enligt momentet sörjer varje myndighet för att den personal i befolkningsskyddsuppgifter som den ansvarar för och de byggnader och materiel som används i befolkningsskyddsuppgifterna förses med internationella kännetecken på det sätt som föreskrivs i 5 § i lagen om användningen av vissa internationellt skyddade beteckningar (947/1979). Dessutom tilldelar varje myndighet civilpersoner som den ansvarar för enligt 1 mom. ett identitetskort. Det föreslagna momentet grundar sig på artikel 66 i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna om identifiering.

Artikel 66 hänvisar huvudsakligen till parterna i konflikten och ockupanten, men i kommentarerna till Genèvekonventionerna (*Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)*, 8 June 1977. *Commentary of 1987, Art. 66, para. 2693*⁵) konstateras det att verkställandet av skyldigheterna i vilket fall som helst ska inledas redan under fredstid. Det föreslås att det föreskrivs om skyldigheterna enligt artikeln på lagnivå, så att myndigheternas ansvar inte blir oklara.

Tilldelandet av identitetskort för befolkningsskydd samt utmärkning av personal, materiel och byggnader är inte nödvändigt under fredstid, men ska göras under en väpnad konflikt, om inrikesministeriet på framställan av ifrågavarande ministerium eller välfärdsområdets räddningsmyndighet har beslutat vilka personer, materiel och lokaler som skyddet enligt 1 mom. avser. Ändringen gör det möjligt att redan under fredstid t.ex. utmärka räddningsväsendets myndigheters fordonsmateriel t.ex. vid anskaffning av nya fordon, om inrikesministeriet har gett sitt samtycke till det i enlighet med 5 § 2 mom. i lagen om användningen av vissa internationellt skyddade beteckningar.

Befolkningsskyddets identitetskort ska i och med den föreslagna ändringen i enlighet med konventionsbestämmelserna beviljas anställda som handhar befolkningsskyddsuppgifter och som agerar på ockuperade områden och områden där strider äger rum eller kan äga rum. Civilpersoner inom befolkningsskyddsuppgifter ska kunna igenkännas på befolkningsskyddets internationella kännetecken och med hjälp av ett identitetskort som anger deras status.

11 kap. Skyddsrum

71 §. *Skyldigheten att inrätta skyddsrum i samband med nybyggen.* Det föreslås att 2 mom. preciseras i anslutning till beräkningen av våningsytan när skyldigheten att inrätta skyddsrum

⁵ <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-66/commentary/1987>

bestäms. I den gällande räddningslagen bestäms byggnadens storlek som våningsyta. I förslaget preciseras definitionen av byggnadens våningsyta så att våningsytan är samma våningsyta som räknas till byggnadens byggrätt. Enligt propositionen avses med våningsyta den yta som har minskats med den yta som den tillåtna våningsytan enligt 9 § 2 mom. i bygglagen får överstiga.

Till byggnadens våningsyta räknas enligt 9 § 2 mom. i bygglagen våningarnas ytor beräknade enligt ytterväggarnas utsidor och sådan källarvåningsyta eller vindsyta där lokaler avsedda för byggnadens huvudsakliga ändamål placeras eller med tanke på dessa lokalers läge, förbindelser, storlek, ljus och andra egenskaper kan placeras.

Vidare får byggnadens våningsyta enligt 9 § 2 mom. i bygglagen överstiga den tillåtna våningsytan i fråga om den del av ytterväggen tjocklek som överstiger 250 millimeter, den del av innerväggens tjocklek som avgränsar lägenheten som överstiger 200 millimeter samt den yta som behövs för att bygga sådana schakt eller kanaler eller sådana tekniska utrymmen med ingång från allmänna utrymmen som krävs för skyddsrum och installationstekniska system. Bygglagen ger således upphov till två våningsytor, byggnadens våningsyta samt den våningsyta som räknas till byggnadens byggrätt. När skyldigheten att inrätta ett skyddsrum och dess storlek bestäms är det ändamålsenligt att använda den våningsyta som använts för byggrätten på byggplatsen och från vilken ovannämnda avdrag har gjorts. Genom ändringen förenhetligas myndighetspraxis på det sätt som ursprungligen var avsett.

73 §. Undantag från skyldigheten att inrätta och iståndsätta skyddsrum. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den motsvarar den föreslagna paragrafens innehåll.

Paragrafens 1 mom. 1 punkt motsvarar i huvudsak innehållet i 73 § i den gällande räddningslagen.

I 1 mom. 2 punkten föreslås det att bestämmelserna i räddningslagen om skyldigheten att inrätta skyddsrum inte ska gälla byggnader som uppförs för Försvarsmaktens bruk och som har direkt samband med försvarsändamål och som i en väpnad konflikt eller under krigstid löper särskilt stor risk för att utsättas för fiendens väpnade angrepp.

Enligt 71 § i den gällande räddningslagen ska ägaren till ett nybygge i byggnaden eller dess närhet inrätta ett skyddsrum som kan bedömas vara tillräckligt stort för dem som bor, stadigvarande arbetar eller annars uppehåller sig i byggnaden. Skyldigheten i paragrafen gäller också byggnader som uppförs för Försvarsmaktens omedelbara försvarsändamål. Dessa byggnader är dock i regel som militära objekt sådana som vid en väpnad konflikt eller under krigstid särskilt riskerar att utsättas för väpnade angrepp (militärt objekt).

Skyddsrum åtnjuter särskilt skydd enligt tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna, varmed inrättande och underhåll av ett sådant skyddsrum som avses i räddningslagen vid ett militärt objekt strider mot Genèvekonventionerna. Befolkningen ska inte skyddas vid ett militärt objekt.

Enligt 1 § 3 mom. i bygglagen tillämpas bestämmelserna om tillstånd för byggande i bygglagen inte på Försvarsmaktens byggnads- eller byggobjekt som har direkt samband med försvarsändamål och som räknas till statens fastighetsförmögenhet eller som annars är avsedda för statens bruk. Bestämmelserna om myndighetstillsyn över byggandet och registerföring tillämpas inte heller på byggande för försvarsändamål.

Försvarsmakten anger skydds konstruktionerna för militära objekt med försvarsändamål (skyddsbyggande) utifrån en militär hotbedömning. Detta förutsätter ofta en betydligt bättre skydds konstruktion än vad som föreskrivs i räddningslagen och de författningar som utfärdats

med stöd av den. Vid dessa objekt kan kraven på skyddsrumskonstruktioner och andra krav enligt räddningslagen inte som sådana användas som krav på skyddsbyggandet. Trots detta byggs det ofta också skyddsrum vid ovannämnda objekt med stöd av 71 § i räddningslagen. Skyddet får dock inte planeras eller användas för att skydda befolkning på det sätt som avses i räddningslagen, eftersom skyddet ligger i Försvarmaktens objekt som vid en väpnad konflikt eller under krigstid särskilt riskerar att utsättas för väpnade angrepp. Med stöd av det ovan anförda föreslås det att bestämmelserna om skyldigheten att inrätta skyddsrum inte ska gälla byggnader som uppförs för Försvarmaktens bruk och som har direkt samband med försvarsändamål och som i en väpnad konflikt eller under krigstid löper särskilt stor risk för att utsättas för fiendens väpnade angrepp.

Enligt 2 mom. fattas beslut om undantag från att inrätta skyddsrum av Försvarmakten utifrån en militär hotbedömning.

Enligt 3 mom. gäller den skyldighet att iståndsätta skyddsrum i samband med ändringar eller reparationer som anges i 72 § inte sådana byggnader som avses i 1 mom. 2 punkten.

76 §. Skyddsrumms funktionsduglighet och ibruktagningsberedskap Det föreslås att ordalydelsen i 1 mom. ses över och att skyldigheten enligt 12 § 1 mom. 5 punkten i den gällande räddningslagen att hålla skyddsrummens utrustning och anordningar i funktionsdugligt skick flyttas till räddningslagens 11 kap. som gäller skyddsrum. Ansvar för skyldigheterna ändras inte. Byggnadens ägare, innehavare eller verksamhetsidkare ska se till att utrustning och anordningar i ett skyddsrum är i funktionsdugligt skick och underhålla dem på behörigt sätt. Genom ändringen förtydligas redan befintliga skyldigheter, då bestämmelserna om skyddsrum samlas i samma kapitel.

Enligt propositionen ska skyddsrummet vara i sådant skick att det kan tas i bruk som skyddsrum inom 72 timmar. Den i momentet införda beredskapen för ibruktagande av skyddsrum innebär övergripande att inte bara anordningarna och utrustningen i skyddsrummet utan också konstruktionernas skick och arrangemangen ska vara sådana att skyddsrummet kan tas i bruk inom 72 timmar. Beredskapen för ibruktagande av skyddsrum förutsätter att skyddsrummets mantel är helt tät även i fråga om konstruktionerna. Enligt den gällande lagen ska anordningar och utrustningar i skyddsrum vara funktionsdugliga samt underhållas och inspekteras på behörigt sätt. För att anordningarna ska kunna hållas i funktionsdugligt skick krävs regelbundet underhåll enligt tillverkarens bruks- och underhållsanvisning för skyddsrummets anordning. Skyddsrummet och dess anordningar och utrustning ska i sin helhet kunna tas i bruk på det sätt som avses i lagen inom 72 timmar, varefter skyddsrummet ger dem som uppehåller sig där skydd mot verkningar av vapen, mot byggnadsras och mot joniserande strålning och giftiga ämnen. Temperaturen, luftkvaliteten och den hygieniska utrustningsstandarderna i skyddsrummet ska vara tillräckliga med hänsyn till lokalens användningsändamål.

Enligt 2 mom. utfärdas närmare bestämmelser om underhållet av utrustning och anordningar i skyddsrum genom förordning av inrikesministeriet. Enligt 12 § 2 mom. i den gällande räddningslagen får närmare bestämmelser om skyddsrummens utrustning och anordningar utfärdas genom förordning av inrikesministeriet. Eftersom bestämmelser om anordningar i skyddsrum och besiktningen av dem finns i den föreslagna paragrafen, kan 12 § 1 mom. 5 punkten i räddningslagen upphävas.

76 a §. Ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum. Till lagen föreslås en ny paragraf om ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum. I 4 § i räddningslagen föreskrivs det om aktsamhetsplikt för varje människa och sammanslutning i den egna boende- och

verksamhetsmiljön och i 14 § föreskrivs det om skyldigheten för ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare att ha egen beredskap.

Enligt den föreslagna paragrafens *1 mom.* ska det för en byggnad som har ett skyddsrum utarbetas en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrummet över åtgärder för egen beredskap som ska genomföras under undantagsförhållanden. För utarbetandet av ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrummet svarar byggnadens innehavare. Om flera verksamhetsidkare är verksamma i byggnaden ska byggnadens innehavare göra upp ibruktagnings- och användningsplanen i samarbete med verksamhetsidkarna. Byggnadens innehavare ska dock alltid göra upp planen för ett i 18 § 1 mom. avsett objekt i samarbete med verksamhetsidkaren.

I 15 § i den gällande lagen föreskrivs det om skyldigheten att göra upp en räddningsplan. Enligt 2 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet ska räddningsplanen också innehålla en redogörelse för hur sådan egen beredskap som avses i 14 § i räddningslagen genomförs i undantagsförhållanden. I praktiken har det i författningarna förutsatts att planeringen av ibruktagandet och användningen av skyddsrum ska ingå i räddningsplanen. Den nu föreslagna regleringen förtydligar de gällande bestämmelserna och höjer tydligt skyldigheten att göra upp en ibruktagnings- och användningsplan till lagnivå. Samtidigt separeras ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrum från räddningsplanen enligt 15 § i räddningslagen.

I den föreslagna paragrafens *2 mom.* föreskrivs det om innehållet i ibruktagnings- och användningsplanen. Skyddsrummets ibruktagnings- och användningsplan ska innehålla de åtgärder som behövs för att ta skyddsrummet i bruk och använda det. I planen utreds hur nödvändiga rivnings- och byggarbeten ska utföras och vilka åtgärder som behövs för att skyddsrummets ventilation och täthet, vatten, värme och avfallshantering, el, belysning och kommunikationsförbindelser samt skyddsrummets olika delar ska kunna tas i bruk. Planen ska också innehålla anvisningar för dem som kommer till skyddsrummet. Genom ibruktagnings- och användningsplanen kan man dra en slutsats om den materiella beredskapen i skyddsrummet. I samband med ibruktagnings- och användningsplanen planeras och anskaffas den utrustning och de tillbehör och verktyg som behövs när skyddsrummet tas i bruk och när folk tar skydd i det och använder det. I användningsplanen för ett skyddsrum ska också tillgängligheten och användarna beaktas. Innehållet i det föreslagna *2 mom.* motsvarar skyldigheterna i den gällande lagstiftningen.

Enligt *3 mom.* får närmare bestämmelser om innehållet i en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom regleringen av innehållet i ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrum underlättas och förenhetligas uppgörandet av planer och förenhetligas deras innehåll, samtidigt som räddningsmyndighetens tillsynsarbete effektiviseras.

76 b §. *Inspektion av funktionsdugligheten hos skyddsrum.* Det föreslås att en ny 76 b § om inspektion av funktionsdugligheten hos skyddsrum fogas till räddningslagen.

Enligt 12 § 1 mom. 5 punkten i den gällande räddningslagen ska skyddsrummens utrustning och anordningar vara funktionsdugliga samt underhållas och inspekteras på behörigt sätt. Bestämmelser om inspektion av anordningars funktionsduglighet i skyddsrum finns dessutom i 20 § i inrikesministeriets förordning om tekniska krav på skyddsrum och om underhåll av anordningar i skyddsrum. Enligt 20 § i inrikesministeriets förordning ska det minst vart tionde år utföras kontroll och service av anordningarna i ett skyddsrum för att de ska hållas i funktionsdugligt skick. Ett inspektionsprotokoll över kontrollen av anordningarnas funktion ska upprättas, och i protokollet ska det göras anteckningar per anordning om den genomförda kontrollen. Inspektionsprotokollet ska på begäran visas upp för räddningsmyndigheten. Enligt 76 § i räddningslagen ska skyddsrum samt redskap och anordningar som är avsedda för befolkningskydd vara i

sådant skick att skyddsrummet kan tas i bruk inom 72 timmar. I praktiken förutsätter iakttagandet av skyldigheten enligt 76 § i räddningslagen regelbunden kontroll av skyddsrummets funktionsduglighet.

Den nuvarande lagstiftningen behöver förtydligas och grundlagen kräver att bestämmelser om inspektionsskyldigheten utfärdas på lagnivå. Enligt 20 § i inrikesministeriets förordning om tekniska krav på skyddsrum och om underhåll av anordningar i skyddsrum ska skyddsrummets funktionsduglighet kontrolleras med skyddsrummets anordningar vart tionde år och att behövliga underhålls- och serviceåtgärder vidtas utifrån de observationer som gjorts under inspektionen. Formuleringen av 20 § i inrikesministeriets förordning har gett upphov till oklarheter om huruvida det räcker med att kontrollera respektive anordnings funktionsduglighet eller om inspektionen ska omfatta en övergripande kontroll av skyddsrummets funktionsduglighet, inklusive t.ex. ett täthetsprov.

Den ”kontroll och service av anordningarna” som nämns i 20 § i inrikesministeriets förordning har enligt inrikesministeriets utredning (Skyddsrummens nuvarande tillstånd i Finland, 2023) i vissa fall (37 % av de 245 skyddsrum som inspekterats) endast utförts i form av en kontroll av anordningarna, varvid det egentliga skyddsrummets funktionsduglighet och funktion som helhet inte kontrollerats. Avsikten med den gällande förordningen har varit att skyddsrummets funktionsduglighet och funktion ska kontrolleras i sin helhet.

Enligt den föreslagna paragrafens *1 mom.* ska byggnadens ägare, innehavare och verksamhetsidkare för egen del sörja för att skyddsrummet är tätt och i funktionsdugligt skick, inbegripet dess anordningar, utrustning och tillbehör, och att ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrummet enligt 76 a § granskas innan slutsynen enligt 122 § i bygglagen eller den partiella slutsynen enligt 123 § i den lagen förrättas och därefter vart tionde år.

Med tanke på skyddsrummets funktion är det väsentligt att dörrar, luckor och genomföringar i skyddsrummet kan stängas tätt och att ett litet övertryck upprätthålls i skyddet med dess egna ventilationsanordningar. Det är i praktiken endast möjligt att kontrollera denna funktion genom att göra ett täthetstest i skyddsrummet så att alla dörrar, luckor och genomföringar i skyddsrummet stängs tätt och genom att använda skyddets egen ventilationsanordning, såsom när folk tar skydd i en verklig situation. På så sätt kan man kontrollera att ventilationsanordningen fungerar korrekt och upptäcka eventuella läckage i skyddsrummet. Utifrån resultaten kan nödvändiga underhålls- och serviceåtgärder planeras för att skyddsrummet åter ska kunna sättas i funktionsdugligt skick.

I samband med kontrollen av skyddsrummets funktionsduglighet är det också viktigt att konstatera att skyddsrummet samt utrustningen och anordningarna är i ett sådant skick att skyddsrummet enligt 76 § i räddningslagen kan tas i bruk inom 72 timmar.

Enligt *2 mom.* ska den som inspekterar skyddsrummets funktionsduglighet ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för att sköta inspektionen. Den som förrättar inspektionen ansvarar för att han eller hon har tillräckliga kunskaper och färdigheter.

Enligt *3 mom.* ska det utfärdas ett intyg över inspektionen av skyddsrummets funktionsduglighet. I intyget specificeras de iakttagelser om funktionsdugligheten hos skyddsrummet, dess anordningar och utrustning och om skyddsrummets ibruktagnings- och användningsplan som har gjorts under inspektionen. Innehållet i momentet motsvarar 20 § 2 mom. i inrikesministeriets förordning om tekniska krav på skyddsrum och om underhåll av anordningar i skyddsrum. Skyldigheten att upprätta ett ”protokoll” måste regleras på lagnivå. Det föreslås att termen ”protokoll” ersätts med ”intyg över inspektionen”. Med ändringen strävar man efter att skilja mellan

ett protokoll som upprättats av en myndighet och ett dokument som upprättats av en privat aktör. Med ett inspektionsintyg kan man inte utöva den behörighet som föreskrivs för en myndighet i lag, såsom att utfärda bestämmelser om reparation. I inspektionsintyget konstateras skyddsrummets funktionsduglighet och byggnadens innehavare drar utifrån intyget de slutsatser som behövs. Räddningsmyndigheten kan använda inspektionsintyget som bakgrundsmaterial när den utfärdar ett föreläggande i samband med tillsynen enligt 78 § i räddningslagen.

Med stöd av 80 § i räddningslagen har räddningsmyndigheten i egenskap av tillsynsmyndighet rätt att få de handlingar inklusive protokoll som den behöver för sin tillsynsuppgift enligt 78 § i räddningslagen.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i en inspektion av funktionsdugligheten hos skyddsrum och i inspektionsintyget genom förordning av inrikesministeriet. På basis av närmare uppgifter som ges genom förordning vet den som förrättar inspektionen mer ingående vad inspektionen ska innehålla och vilka uppgifter som ska antecknas i inspektionsintyget.

12 kap. **Räddningsväsendets tillsynsuppgifter**

78 §. Räddningsverkets tillsynsuppgift. I paragrafen föreskrivs det om räddningsverkets tillsynsuppgift. I paragrafen behövs en lagteknisk ändring. Ändringen behövs eftersom bestämmelserna om det som räddningsverket ska utöva tillsyn över finns i 76, 76 a och 76 b § och inte i 3 kap. i räddningslagen. I den gällande räddningslagen föreskrivs det i 3 kap. om räddningsplanen (15 §) och om skyddsrummets utrustning och anordningar (12 §). Eftersom det föreslås att dessa ska regleras i 11 kap. 76, 76 a och 76 b § i räddningslagen är det nödvändigt att se över laghänvisningarna i 78 §. Tillsynsuppgiften är alltså inte ny för räddningsverket, utan räddningsverken ska övervaka ibruktagnings- och användningsplanerna för skyddsrum på samma sätt som de har övervakat dem som en del av planen för räddningsplanen. Anordningar och utrustning i skyddsrum hör likaså redan i nuläget enligt 78 § i räddningslagen till räddningsverkets tillsynsområde. I momentet görs inga övriga ändringar.

80 §. Förrättande av brandsyn och andra tillsynsuppgifter. Det föreslås ett tillägg i paragrafens 3 mom. om att ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare på begäran avgiftsfritt till välfärdsområdets räddningsmyndighet även ska ge in ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrum enligt räddningslagens 76 a § samt intyget över inspektion av skyddsrummets funktionsduglighet enligt räddningslagens 76 b § 3 mom. Välfärdsområdets räddningsmyndigheten behöver dessa handlingar för att kunna rikta sin tillsyn över skyddsrum enligt 78 § i räddningslagen. I övrigt motsvarar momentets innehåll det gällande momentet.

81 a §. Inspektion medan ett byggprojekt pågår. I 2 mom. föreslås det en teknisk ändring så att hänvisningarna till markanvändnings- och bygglagen ersätts med hänvisningar till den bygglag som trädde i kraft den 1 januari 2025.

83 §. Tillsyn över objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar och som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet. Den gällande paragrafens rubrik "Försvarsmaktens platser som ska hemlighållas" föreslås bli ändrad till "Tillsyn över objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar och som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet". Den föreslagna rubriken motsvarar bättre den föreslagna paragrafens innehåll.

Enligt 78 § i den gällande räddningslagen ska räddningsverket inom sitt område övervaka att bestämmelserna i 2 och 3 kap. iaktas och dessutom för tillsynen förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter. Bestämmelser om brandsyn finns också i 22 §

i lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät (10/2015). Enligt den paragrafen iakttas i fråga om brandsyn i byggnader, konstruktioner och utrustningsutrymmen som direkt ansluter sig till säkerhetsnätet det som i 83 § i räddningslagen bestäms om brandsynen i lokaler som försvarsmakten besitter.

Räddningslagens 83 § innehåller en undantagsbestämmelse om att skyldigheten att förrätta brandsyn inte gäller platser som försvarsmakten besitter, om dessa ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet och försvarsmakten har meddelat den lokala räddningsmyndigheten att den själv sköter tillsynsuppgiften. Enligt den bestämmelsen ansvarar Försvarsmakten själv för brandsyn av sådana objekt.

Det är dock oklart om bestämmelsen i 83 § i räddningslagen gäller byggnader, konstruktioner och utrustningsutrymmen i anslutning till säkerhetsnätet, eftersom dessa inte enbart är objekt i Försvarsmaktens besittning. En betydande del av objekten finns inte i utrymmen som är i Försvarsmaktens besittning. Uppgifter om byggnader, konstruktioner och utrustningsutrymmen som direkt ansluter sig till säkerhetsnätet är sekretessbelagda t.ex. på grund av rikets säkerhet eller någon annan lagstadgad sekretess. Till följd av de ovannämnda omständigheterna behövs ett undantagsförfarande för brandsyn.

Den gällande 83 § i räddningslagen begränsar Försvarsmaktens tillsynsuppgift till att endast gälla platser som Försvarsmakten besitter. Till denna del är 83 § i räddningslagen och 22 § i lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät motstridiga.

Enligt det föreslagna 1 mom. sörjer Försvarsmakten för tillsynsuppgifterna inom räddningsväsendet i fråga om de objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar, om Försvarsmakten har meddelat välfärdsområdets räddningsmyndigheter att den sörjer för uppgifterna, och i fråga om de objekt som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet, om uppgifterna någon annanstans i lagstiftningen har anvisats Försvarsmakten.

Genom de föreslagna ändringarna i 1 mom. korrigeras det utrymme för tolkning som motstridigheten mellan 83 § i räddningslagen och 22 § i lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät ger upphov till. Ändringarna stöder också det tillvägagångssätt som ska följas i praktiken. Dessutom möjliggör momentet att räddningsväsendets tillsynsuppdrag även vid andra objekt som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet anvisas Försvarsmakten, om det anses ändamålsenligt. Det är fråga om de centrala utrymmen och objekt som ska hemlighållas med hänsyn till säkerheten i samhället.

I paragrafen används i stället för termen *brandsyn* det mer omfattande begreppet *tillsynsuppgifterna inom räddningsväsendet*. Tillsynsuppgifterna utgör en mer omfattande helhet av förebyggande av och beredskap för olyckor, där en del är att förrätta brandsyner. Ändringen motsvarar räddningslagens innehåll.

Uttrycket *Försvarsmaktens platser som ska hemlighållas* ändras till *objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar*. Bestämmelser om objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar finns i statsrådets förordning om de objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar (676/2017). Uttrycket används också i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005). Att uttrycket tas in också i räddningslagen förenhetligar praxis.

Enligt 2 § i statsrådets förordning om de objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar avses med objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar sådana objekt som är centrala för landets försvar och som är belägna på ett område som är i

försvarsförvaltningens besittning, vilka om de röjs eller förstörs orsakar betydande skada för försvaret eller försvarsförvaltningen och vilka det av säkerhetsskäl är nödvändigt att begränsa tillträde till och den information som myndigheterna ska ges om dem.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. får närmare bestämmelser om Försvarsmaktens tillsynsuppgifter enligt 1 mom. utfärdas genom förordning av försvarsministeriet. Enligt 83 § i den gällande räddningslagen får närmare bestämmelser om brandsyner utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

14 kap. **Finansiering av räddningsväsendet samt avgifter, arvoden och ersättningar**

98 §. Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet. Räddningslagen ändrades genom lag (436/2023) så att ledningen av räddningsverksamheten fastställdes i ett trestegssystem. Räddningsverksamheten leds i princip och huvudsakligen inom välfärdsområdet av välfärdsområdets räddningsmyndighet. Dessutom kan räddningsverksamheten ledas inom samarbetsområdet för räddningsverksamheten och nationellt av inrikesministeriets räddningsmyndighet.

Räddningslagens 34 § ändrades genom lag (436/2023) så att räddningsmyndigheten i ett samarbetsområde vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsväsendet enligt 34 § 3 mom. övertar ledningen av en situation, om det är nödvändigt för att samordna räddningsverksamheten i samarbetsområdet, och så att inrikesministeriets räddningsmyndighet enligt 34 § 4 mom. kan överta ledningen av en situation, om det är nödvändigt på grund av de riksomfattande arrangemang som behövs eller på grund av olyckans art eller omfattning. Inrikesministeriets räddningsmyndighet ansvarar i sådana fall för uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten. Inrikesministeriets räddningsmyndighet har dessutom rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma om räddningsledaren och dennes verksamhetsområde. Samtidigt ändrades räddningslagens 98 § om ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet så att vad som föreskrivs i 98 § 1 mom. enligt 98 § 2 mom. också gäller i situationer där en begäran om bistånd grundar sig på en samarbetsplan eller på ett förordnande av räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten.

Vid ändringen av 98 § 2 mom. föreskrevs det inte om ersättningsskyldighet när biståndet grundar sig på en föreskrift av den statliga räddningsmyndigheten. Bestämmelsen i 98 § 2 mom. i lagen (436/2023) kan också betraktas som närmast informativ och preciserande, eftersom det mottagande räddningsverket enligt 98 § 1 mom. i räddningslagen är skyldigt att betala full ersättning för materiel- och manskapsbistånd samt annat bistånd som det får av ett annat räddningsverk, om inte något annat avtalas. I enlighet med detta är ett räddningsverk som tar emot bistånd i vilket fall som helst skyldigt att betala ersättning för biståndet, även om det grundar sig på en föreskrift av den statliga räddningsmyndigheten. Den nu föreslagna ändringen av 2 mom. undanröjer eventuella tolkningsskillnader i frågan.

15 kap. **Ändringssökande, tvångsmedel och straff**

105 §. Vite och hot om tvångsutförande. I 1 mom. 2 punkten stryks skyldigheten att hålla skyddsrummens utrustning och anordningar i funktionsdugligt skick samt underhålla och inspekterade på behörigt sätt. Ändringen behövs eftersom det föreslås att 5 punkten i 12 § 1 mom. i räddningslagen upphävs. I övrigt motsvarar innehållet i 1 mom. 2 punkten den gällande punkten.

I 1 mom. 5 punkten görs en teknisk korrigerings så att det inte nämns separata definitioner av anläggningar utan hänvisas till de objekt som nämns i 18 § 1 mom. Det föreslås att 5 punkten

ändras så att den motsvarar den ändring som föreslås i 18 §. I övrigt motsvarar momentets innehåll det gällande momentet.

Hänvisningen i *1 mom. 6 punkten* till 19 § ändras till en hänvisning till 18 §. Ändringen behövs eftersom 19 § i räddningslagen upphävs och bestämmelserna flyttas till 18 §. Eftersom en utredning om utrymningssäkerheten till följd av den ändring som föreslås i 18 § inte längre behöver lämnas till byggnadstillsynsmyndigheten, bör åsidosättande av den skyldigheten strykas som onödig i 6 punkten.

I *1 mom. 15 punkten* görs en teknisk korrigerings så att punkten ändras till ett semikolon i den finska lagen och ett kommatecken i den svenska lagen. Ändringen behövs eftersom det föreslås att nya punkter fogas till paragrafen.

Det föreslås en ny *16 punkt* i 1 mom. Enligt den nya 16 punkten kan den lokala räddningsmyndigheten meddela ett föreläggande om vite och hot om tvångsutförande till den som åsidosätter skyldigheten enligt 76 § 1 mom. att hålla skyddsrumms utrustning och anordningar i funktionsdugligt skick samt underhållna. Enligt 12 § 1 mom. 5 punkten i den gällande räddningslagen ska skyddsrummens utrustning och anordningar vara funktionsdugliga samt underhållas och inspekteras på behörigt sätt. Bestämmelser om administrativa tvångsmedel vid åsidosättande av denna skyldighet finns i 105 § 1 mom. 2 punkten. Eftersom det i propositionen föreslås bestämmelser i 76 § om hur utrustning och anordningar i skyddsrum ska hållas i funktionsdugligt skick samt underhållas behövs en bestämmelse om ett separat administrativt tvångsmedel i en ny separat punkt.

Det föreslås en ny *17 punkt* i 1 mom. Enligt den nya 17 punkten kan den lokala räddningsmyndigheten meddela ett föreläggande om vite och hot om tvångsutförande till den som åsidosätter skyldigheten enligt 76 a § att göra upp en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum. Enligt den gällande lagen har ibruktagnings- och användningsplanen ingått i en räddningsplan enligt 15 § i räddningslagen, och bestämmelserna om de administrativa tvångsmedlen finns i 105 § 1 mom. 4 punkten. Eftersom det i propositionen föreslås bestämmelser på lagnivå i en separat 76 a § om skyldigheten att göra upp en ibruktagnings- och användningsplan behövs det bestämmelser om ett separat administrativt tvångsmedel i en ny separat punkt.

Det föreslås en ny *18 punkt* i 1 mom. Enligt den nya 18 punkten kan den lokala räddningsmyndigheten meddela ett föreläggande om vite och hot om tvångsutförande till den som åsidosätter skyldigheten enligt 76 b § 1 mom. att inspektera ett skyddsrumms funktionsduglighet.

I den gällande räddningslagen föreskrivs det om inspektion av skyddsrummens utrustning och anordningar i 12 § 1 mom. 5 punkten och om administrativa tvångsmedel i anslutning till detta i 105 § 1 mom. 2 punkten. Eftersom det i propositionen föreslås bestämmelser om inspektion av skyddsrummens funktionsduglighet i 76 b § behövs det bestämmelser om ett separat administrativt tvångsmedel i en ny separat punkt.

Det föreslås att *3 mom.* upphävs som onödigt. Bestämmelserna i viteslagen, eller i någon annan allmän lag, får inte upprepas i en speciallag. När inga avvikelser görs från den allmänna lagen hänvisas det i allmänhet inte till den. Tidigare har det varit sed att informativt hänvisa till viteslagen. Numera rekommenderas det att hänvisningar till viteslagen stryks. Viteslagen är dock den allmänna lag som innehåller bestämmelser om bl.a. föreläggande och verkställighet av hot och om sökande av ändring i beslut om hot, och dessa ska tillämpas i ärenden enligt räddningslagen. I viteslagen föreskrivs det inte vilken myndighet som ska förelägga hot, och därför ska det alltid föreskrivas om detta i en speciallag.

Ikraftträdande. Paragrafen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Preciseras senare.

Paragrafens 2 mom. innehåller en övergångsbestämmelse om anhängiga ärenden. Behandlingen av ett ärende som är anhängigt slutförs i enlighet med de bestämmelser som gällde tidpunkten för när ärendet blev anhängigt.

7.2 Lagen om ändring av 30 § i fordonslagen

30 §. Räddningsbil, polisfordon, Tullens fordon och Gränsbevakningsväsendets fordon. Det föreslås att 1 mom. ändras så att det delas upp i punkter och så att i definitionen av räddningsbil läggs till en ny bestämmelse om räddningsbilar i avtalsbrandkårers bruk som kan klassificeras som paket- eller personbilar. Definitionen av avtalsbrandkår ingår i 2 a § 1 mom. 6 punkten i räddningslagen. Propositionen bidrar till att trygga avtalsbrandkårernas funktionsförmåga när det blir möjligt för dem att skaffa och använda fyrhjulsdrivna bilar med öppet eller täckt flak (bilar med öppet flak) som är ändamålsenliga för räddningsuppdrag och registrerade som räddningsbilar. Fordonets karosserityp är en egenskap som konstateras vid typgodkännande eller enskilt godkännande eller till exempel vid registreringsbesiktningen av ett fordon. Som tekniska uppgifter om fordon anger fordonets karosserityp och de kompletteringsnummer som används i anslutning till beteckningarna för karosserityper också om fordonet har en konstruktion med öppet flak. Dessa uppgifter kan emellertid variera från ett fordon till ett annat, vilket beror på olika sätt att tillverka och godkänna fordon eller på brister i uppgifterna. Egenskaperna hos ett enskilt fordon fastställer sist och slutligen karosseritypen, och till exempel om en bil med öppet flak har en fast kåpa ovanpå flaket kan den uppfylla definitionen för ett fordon med slutet karosseri. Med hänsyn till målen för propositionen behöver det dock göras möjligt för avtalsbrandkårer att ha räddningsbilar med öppet flak och täckt flak oavsett vilken den exakta karosseritypen är i registeruppgifterna. En bil med öppet flak som är en avtalsbrandkårs räddningsbil får alltså också ha täckt flak oavsett vilken karosserityp som anges i fordonets registeruppgifter.

Kategoriseringen som räddningsbil är viktig av den anledningen att räddningsbilar enligt 32 § i fordonslagen är utryckningsfordon när de är utrustade med en varningslykta med blått blinkande ljus och en ljudsignalanordning för utryckningsfordon. Användningen av utryckningsfordon på väg är förknippad med särskilda rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i vägtrafiklagen (729/2018).

Med tanke på tydlighet och läsbarhet delas momentet upp i punkter. Endast den tredje punkten är ny, och de övriga motsvarar det gällande momentet. I slutet av momentet stryks som onödigt det krav som allmänt gäller alla räddningsbilar om att en räddningsbil ska var lämplig för räddningsväsendets bruk. Redan i nuläget föreskrivs det om kraven på räddningsbilar i inrikesministeriets förordning om räddningsbilar (818/2010) och dessutom finns det bestämmelser om räddningsbilar i Transport- och kommunikationsverkets föreskrift om speciallykter, reflektorer och reflekterande märkningar för fordon samt ljudsignalanordningar för utryckningsfordon. Bestämmelser om tekniska undantag som är tillåtna för räddningsfordon finns i sin tur i Transport- och kommunikationsverkets föreskrift om tekniska krav på bilar och bilsläpvagnar.

7.3 Lagen om ändring av 14 § i bilskattelagen

14 §. Ändring i fordons konstruktion, användningssyfte eller äganderätt. I paragrafen föreskrivs det om bilskattebeloppet för fordon vars konstruktion, användningssyfte eller äganderätt har ändrats. Enligt 1 mom. ska beskattningen verkställas enligt de grunder som skulle ha tillämpats på ett likadant begagnat fordon vid den tidpunkt då ändringen av skattegrunden kom till skattemyndighetens kännedom. I 2 mom. föreslås ett undantag från 1 mom. Undantaget gäller bl.a.

vissa fordon som är skattefria enligt lag, t.ex. räddningsbilar. I 3 mom. ingår bestämmelser om den tid skatteförmånerna fördelar sig över. Den föreskrivna preskriberingstiden för skatteförmåner för räddningsbilar är 48 månader, varefter ett sådant fordon kan säljas utan skattepåföljder.

En utvidgning av definitionen av räddningsbil i 30 § i fordonslagen till att även gälla avtalsbrandkårernas bilar med öppet flak i kategori M eller N innebär att dessa fordon befrias från bilskatt med stöd av 23 § i bilskattelagen. Eftersom avtalsbrandkårernas fordon i allmänhet ägs av privata föreningar, stiftelser eller företag, kan det säkerställas att skattestödet för dessa fordon riktas till avtalsbrandkårernas verksamhet så att preskriberingstiden på 48 månader för räddningsbilar inte tillämpas på dessa bilar. I fråga om flakbilar är detta ändamålsenligt, eftersom de motsvarar andra person- och paketbilar av samma typ i kategorierna M och N och bilarnas värde i praktiken innehåller kalkylmässigt skattestöd även efter preskriberingstiden på 48 månader.

Därför tillämpas på avtalsbrandkårernas bilar med öppet flak i stället för beräkningsreglerna i 2 och 3 mom. huvudregeln i 1 mom., enligt vilken ett fordon vars konstruktion, användningssyfte eller äganderätt ändras ska beskattas på samma sätt som ett motsvarande fordon som importerats begagnat. Detta innebär att när en avtalsbrandkår eller ett leasingbolag som är ägare säljer en bil, påför Trafiksäkerhetsverket bilskatt på basis av det allmänna värde i detaljhandeln som fastställts för fordonet, dvs. beskattningsvärdet. Bilskattelagens 4 kap. innehåller närmare bestämmelser om fastställande av beskattningsvärdet. Med ett fordons allmänna värde i detaljhandeln avses i bilskattelagen det pris som allmänt kan erhållas för ett likadant fordon om det säljs som skattepliktigt på marknaden i Finland till en köpare som är konsument, vid en tidpunkt då skyldigheten att betala skatt uppkom. I praktiken innebär detta att ingen bilskatt betalas för den tidsperiod under vilken fordonet har använts som räddningsfordon av en avtalsbrandkår.

Paragrafens 1 och 4 mom. ändras inte.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Lagförslag 1 innehåller flera bemyndiganden att utfärda förordning. Det föreslås att de föreslagna bestämmelserna kompletteras genom förordning av statsrådet, inrikesministeriet och försvarsministeriet. Största delen av de föreslagna bemyndigandena att utfärda förordning finns redan i den gällande räddningslagen.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om följande:

1) med stöd av 18 § 5 mom. om hur utredningen om utrymningssäkerheten ska utarbetas och om utredningens innehåll och hur den ska uppdateras. Motsvarande bemyndigande att utfärda förordning finns i 19 § 4 mom. i den gällande räddningslagen. Med stöd av 19 § 4 mom. i räddningslagen har statsrådet utfärdat en förordning om utredningen om utrymningssäkerheten som förblir i kraft.

2) med stöd av 24 § 3 mom. om samordning av varningar och varningsmeddelanden till allmänheten och beskrivning av märken och metoder och deras användning. Det är fråga om ett nytt bemyndigande att utfärda förordning som gör det möjligt att senare genom förordning föreskriva om märken och signaler som används för varning. För närvarande finns det inga bestämmelser om varningsmärken och varningssignaler på författningsnivå. Anvisningar om de märken och signaler som används vid varning har publicerats i inrikesministeriets föreskriftssamling ”Sisäministeriön ohje väestön varoittamiseen ja käytettävistä äänimerkeistä”, IMDnR 2013/898, utfärdad 31.5.2013.

3) med stöd av 27 § 4 mom. om välfärdsområdets, räddningsverkets och räddningsmyndigheternas uppgifter inom räddningsväsendet. Motsvarande bemyndigande att utfärda förordning finns i 27 § 5 mom. i den gällande räddningslagen.

4) med stöd av 55 § 4 mom. om rättelse- och disciplinnämnden. Motsvarande bemyndigande att utfärda förordning finns i 55 § 4 mom. i den gällande räddningslagen. I 8 § i statsrådets förordning om finns bestämmelser om rättelse- och disciplinnämnden vid en läroanstalt som godkänts av inrikesministeriet.

5) med stöd av 57 § 5 mom. om de examina och den utbildning som avses i 57 § 1 och 4 mom. i räddningslagen. Motsvarande bemyndigande att utfärda förordning finns i 57 § 4 mom. i den gällande räddningslagen. Bemyndigandet att utfärda förordning i momentet behöver korrigeras tekniskt så att närmare bestämmelser om de examina och den utbildning som avses i 1 och 4 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet. Räddningslagen reviderades 2022 (RP 184/2022 rd) så att det till 57 § fogades ett nytt 2 mom., varvid de dåvarande 2 och 3 mom. blev 3 och 4 mom. Därför är det nödvändigt att ändra bemyndigandet att utfärda förordning så att det gäller 3 mom. i stället för 2 mom.

6) med stöd av 64 § 3 mom. om inrikesministeriets uppgifter inom befolkningsskyddsberedskapen. Med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning får närmare bestämmelser om inrikesministeriets uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är inte att föreskriva om nya uppgifter utan att eventuellt precisera de uppgifter som anges i lagen.

7) med stöd av 64 b § 3 mom. om uppgifterna för välfärdsområdets räddningsväsende och räddningsverken när det gäller beredskapen för befolkningsskydd. Syftet med förordningen är inte att föreskriva om nya uppgifter för räddningsväsendet och räddningsverket i välfärdsområdet, utan att eventuellt precisera de uppgifter som anges i lagen.

8) med stöd av 65 a § 4 mom. om myndigheters, inrättnings- och affärsverks samarbete och planer för befolkningsskyddsberedskap. Motsvarande bemyndigande att utfärda förordning finns i 65 § 6 mom. i den gällande räddningslagen. Med stöd av det har statsrådet utfärdat en förordning om samarbete vid befolkningsskyddsberedskap (570/2024), som förblir i kraft.

9) med stöd av 76 a § 3 mom. om innehållet i en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum. Det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordning förtydligar nuläget. På lagnivå föreslås tydliga bestämmelser om skyldigheten att göra upp en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum, och i lagen en grundläggande bestämmelse om innehållet i planen. I 15 § i den gällande räddningslagen föreskrivs det om skyldigheten att göra upp en räddningsplan. Enligt 2 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet ska räddningsplanen också innehålla en redogörelse för hur sådan egen beredskap som avses i 14 § i räddningslagen genomförs i undantagsförhållanden. I praktiken har det i författningarna förutsatts att planeringen av ibruktagandet och användningen av skyddsrum ska ingå i räddningsplanen.

I ovan nämnda fall kan delegeringen av lagstiftningsbehörigheten till statsrådet anses vara motiverad, eftersom lagen innehåller bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Bemyndigandena gäller de grundläggande bestämmelserna på lagnivå och är enligt förslaget formulerade så att de är exakta och noggrant avgränsade. Det är inte ändamålsenligt att ta in detaljerade bestämmelser enligt bemyndigandena i lagen, utan en lagstiftningstekniskt sett bättre lösning är att föreskriva om dem genom förordning av statsrådet.

Enligt propositionens förslag till räddningslag får det dessutom genom förordning av inrikesministeriet utfärdas närmare bestämmelser om följande:

1) med stöd av 76 § 2 mom. om underhållet av utrustning och anordningar i skyddsrum. Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om frågor av teknisk natur som gäller underhåll av utrustning och anordningar i skyddsrum. Bemyndigandet gäller inte bestämmelser om enskildas rättigheter och skyldigheter. En liknande bestämmelse finns i 12 § 2 mom. i den gällande räddningslagen. I fråga om underhåll av anordningar i skyddsrum har inrikesministeriet med stöd av 12 och 74 § i räddningslagen utfärdat en förordning om tekniska krav på skyddsrum och om underhåll av anordningar i skyddsrum, som förblir i kraft.

2) med stöd av 76 b § 4 mom. om innehållet i en inspektion av funktionsdugligheten hos skyddsrum och i inspektionsintyget. Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om frågor av teknisk natur som gäller inspektion av skyddsrummets funktionsduglighet och innehållet i inspektionsintyget. Det föreslås att skyldigheten att inspektera skyddsrum och att upprätta protokoll överförs till räddningslagen från inrikesministeriets gällande förordning om tekniska krav på skyddsrum och om underhåll av anordningar i skyddsrum.

Enligt propositionen får med stöd av 83 § 2 mom. i räddningslagen närmare bestämmelser om Försvarsmaktens tillsynsuppgifter enligt 1 mom. utfärdas genom förordning av försvarsministeriet. Eftersom det är fråga om bestämmelser av teknisk natur som gäller en begränsad grupp inom Försvarsmakten är det ändamålsenligt att föreskriva om saken genom förordning av försvarsministeriet. Gällande bestämmelser om detta finns i försvarsministeriets förordning om försvarsmaktens skötsel av brandsyn på platser som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet (363/2008). Förordningen har lämnats i kraft genom ikraftträdelsebestämmelsen i räddningslagen 112 § 26 punkten underpunkt i.

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den xx xx 2026.

10 Verkställighet och uppföljning

Inrikesministeriet ansvarar för styrningen av välfärdsområdena i enlighet med lagen om ordnande av räddningsväsendet. Enligt 15 § i den lagen upprättar inrikesministeriet årligen en riksomfattande redogörelse för bedömning av genomförandet av ett räddningsväsende som motsvarar behoven och riskerna samt för bedömning av finansieringens tillräcklighet. I redogörelsen utnyttjas välfärdsområdenas redogörelser enligt 3 § och Tillstånds- och tillsynsverkets expertbedömningar enligt 14 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet.

Genomförandet av lagstiftningen och dess konsekvenser kan följas upp genom Tillstånds- och tillsynsverkets expertbedömningar och inrikesministeriets årliga redogörelse, där räddningsväsendets tjänster och ekonomi bedöms. De ändringar i lagstiftningen som t.ex. syftar till att förtydliga arbetsfördelningen mellan olika myndigheter kan ta sig uttryck i preciseringar av den kvalitativa granskningen och styrningen av tjänster och ekonomi.

Till exempel kan tjänsterna för befolkningskyddsberedskap och kostnaderna i anslutning till dem bedömas närmare och tjänsternas genomslag samtidigt följas upp när lagstiftningen preciseras. För närvarande finns det inga bestämmelser i lag om varningar till allmänheten, utan verksamheten har styrts genom inrikesministeriets anvisning. Effekterna av en precisering av lagstiftningen i fråga om varningar till allmänheten kan vara att planeringen och bedömningen av tjänsterna blir noggrannare än tidigare och att det blir möjligt att göra en jämförelse av

tjänsteproduktionen mellan regionerna. Effekterna kan följas upp t.ex. genom välfärdsområdenas redogörelser. Bedömningen gjordes tidigare av regionförvaltningsverket och inrikesministeriet och görs för närvarande av Tillstånds- och tillsynsverket och inrikesministeriet, årligen.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Inrikesministeriet tillsatte för perioden den 20 februari 2025 – den 31 december 2026 ett lagstiftningsprojekt om räddningsväsendets behandling av personuppgifter och rätt att få uppgifter. Projektets mål och arbetsplan samt organisation: se beslutet om tillsättande (VN/30683/2024-SM-2). Genom regeringens proposition ändras räddningslagen. Beredningsmaterialet till propositionen finns tillgängligt på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med identifieringskod SM006:00/2025. Avsikten är att propositionen lämnas till riksdagen våren 2026.

Propositionen innehåller hänvisningar till beredskapslagen, som kommer att totalreformas. Regeringens proposition om reformen är under beredning. Den föreslagna räddningslagens 2 § 5 mom. innehåller en allmän hänvisning till beredskapslagen och 65 a § 3 mom. 2 punkten en hänvisning till 121 § i beredskapslagen.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till statens budgetförslag för 2027 och avses bli behandlad i samband med det.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Jämlikhet

Paragraf 6 § i grundlagen innehåller både ett krav på juridisk jämlikhet och en tanke om faktisk jämlikhet (GrUB 25/1994 rd, s. 7). Enligt den allmänna jämlikhetsklausulen i 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. I 2 mom. i samma paragraf finns det ett diskrimineringsförbud och enligt det får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Enligt 3 mom. ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva och i 4 mom. föreskrivs det om främjande av jämställdheten mellan könen.

Genom en allmän jämlikhetsklausul uttrycks huvudprincipen i fråga om jämlikhet och jämställdhet. Den innehåller ett förbud mot godtycke och ett krav på enhanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 42). Den allmänna jämlikhetsbestämmelsen riktas också till lagstiftaren. Människor eller grupper av människor kan inte godtyckligt genom lag ges en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Klausulen förutsätter dock inte att alla människor ska bemötas likadant i alla avseenden, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetssynpunkter har betydelse både då förmåner och rättigheter beviljas enligt lag och då skyldigheter åläggs. Samtidigt är det typiskt för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika, bland annat för att främja faktisk jämställdhet (RP 309/1993 rd, s. 42–43, GrUU 38/2006 rd, s. 2). Grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt är att jämlikhetsprincipen inte sätter stränga gränser för lagstiftarens prövning när lagstiftningen ska anpassas efter samhällsutvecklingen vid en viss tidpunkt (GrUU 11/2012 rd, s. 2, GrUU 2/2011 rd, s. 2). Det centrala är huruvida respektive särbehandling kan motiveras på ett acceptabelt sätt med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 46/2006 rd,

s. 2, GrUU 16/2006 rd, s. 2). Utskottet har i olika sammanhang från bestämmelserna om jämlikhet i grundlagen härlett ett krav på att särbehandlingen inte får vara godtycklig och att skillnaderna inte får bli oskäligen (GrUU 11/2012 rd, s. 2, GrUU 37/2010 rd, s. 3).

Syftet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde. Konventionen trädde i kraft i Finland den 10 juni 2016. De principer som grundlagsutskottet uttryckt i tidigare utlåtanden är dock fortfarande av betydelse.

Diskriminering på grund av funktionsnedsättning är förbjuden enligt artikel 21.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Enligt artikel 3 i barnkonventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Artikel 7 i funktionsnedsättningskonventionen tryggar likabehandlingen av barn med funktionsnedsättning på samma sätt som för andra barn och förpliktar till att i första hand beakta barnets bästa i alla åtgärder som rör barn med funktionsnedsättning. Konventionsstaterna ska säkerställa att barn med funktionsnedsättning har rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem, varvid deras åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till deras ålder och mognad på samma villkor som för andra barn, och att de för att utöva denna rättighet erbjuds stöd anpassat till funktionsnedsättning och ålder.

Räddningslagens 18 § om utrymningssäkerhet förtydligas så att den motsvarar nuläget och de ändrade bestämmelserna. I regleringen slopas föräldrade benämningar på service på en institution inom socialvården och förtydligas skyldigheten att göra en utredning om utrymningssäkerheten inom all boendeservice inom socialvården som ordnas på en institution eller i verksamhetsidkarens lokaler. Också innehållet i utredningen om utrymningssäkerhet förtydligas. Dessa ändringar stärker i synnerhet likabehandlingen av både personer med funktionsnedsättning och barn med funktionsnedsättning och hänsynen till dem i utredningen om utrymningssäkerheten, men också likabehandlingen av andra personer som behöver stöd i boendet.

Dessutom stärker den föreslagna preciseringen av räddningslagens bestämmelser om utrymningssäkerheten, och i synnerhet höjningen av skyldigheten att göra en utredning om utrymningssäkerheten vid dygnetruntvård inom småbarnspedagogiken till lagnivå, likabehandlingen av både barn och barn med funktionsnedsättning med hänsyn till barnets eller den ungas ålder och utvecklingsfas.

Enligt det föreslagna 24 § 2 mom. i räddningslagen beslutar inrikesministeriet om de märken och metoder som ska användas i varningarna. För närvarande finns det inga bestämmelser på lagnivå om varningsmärken och varningssignaler och i praktiken används ljudsignaler i varningarna. Den föreslagna regleringen möjliggör också andra märken och metoder än endast ljudsignaler. Således gör den föreslagna regleringen det möjligt att skapa ett varningssystem med flera kanaler, vilket i synnerhet främjar likabehandlingen av personer med funktionsnedsättning och deras rätt till information.

Enligt den föreslagna 64 b § i räddningslagen ska ett välfärdsområde som ansvarar för ordnande av räddningsväsendet och dess räddningsverk förbereda sig på att sköta befolkningsskyddsuppgifter som hör till deras verksamhetsområde med tillräckliga resurser och förberedelser för verksamheten. Den föreslagna paragrafen innehåller inga nya uppgifter, men den förtydligar räddningsväsendets och räddningsverkets uppgifter i välfärdsområdet när det gäller befolkningsskyddsberedskapen genom att samla uppgifterna i en separat ny paragraf.

Befolkningskyddsberedskapen ska t.ex. beakta FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som förpliktar till att säkerställa skydd och säkerhet för personer med funktionsnedsättning i risksituationer, däribland väpnad konflikt. Även till exempel artikel 38 i FN:s konvention om barnets rättigheter förpliktar till skydd för barn i väpnade konflikter. Dessa ovannämnda omständigheter ska således beaktas också i beredskapsplanerna och i förberedelserna för verksamheten, och propositionen lyfter tydligare fram denna skyldighet i befolkningskyddsberedskapen.

I anslutning till byggandet, underhållet och användningen av skyddsrum innehåller propositionen inga nya skyldigheter som gäller skyddsrumms tillgänglighet. I fråga om skyddsrummens konstruktioner är det med hänsyn till deras användningsändamål de facto inte möjligt att göra tillträdet till skyddsrum helt tillgängligt t.ex. när det gäller dörrtrösklar. Enligt utredningarna är skyddsrummen inte till alla delar moderna och tillgängliga i fråga om utrustning och användning. Till räddningslagen har dock inte fogats några nya bestämmelser om t.ex. skyddsrummens utrustning, el eller dataförbindelser som påverkar både personer med funktionsnedsättning och personer utan funktionsnedsättning. Till den materiella beredskapen för personer med funktionsnedsättning hör dessutom särskilda behov såsom t.ex. katetrar, tillgänglighetsanpassade fältoiletter och olika hjälpmedel.

Det bör dock beaktas att det enligt den nya 76 a § i räddningslagen för en byggnad som har ett skyddsrum ska utarbetas en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrummet över åtgärder för egen beredskap som ska genomföras under undantagsförhållanden. Skyddsrummets ibruktagnings- och användningsplan ska innehålla de åtgärder som behövs för att ta skyddsrummet i bruk och använda det. Detta förslag främjar också i synnerhet likabehandlingen av personer med funktionsnedsättning och skyddsrummens tillgänglighet, eftersom byggnadens innehavare ska göra upp en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum i samarbete med verksamhetsidkarna. Planen ska beakta de personer för vilka skyddsrummet är avsett. Den ska t.ex. ta hänsyn till de särskilda behoven hos personer med funktionsnedsättning och den utrustning de behöver och till vem som ska hjälpa dem till skyddsrummet och bistå dem när de vistas där.

Egendomsskydd och näringsfrihet

Enligt 15 § 1 mom. som gäller egendomsskydd i Finlands grundlag (731/1999) är vars och ens egendom tryggad, och enligt 2 mom. bestäms angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning genom lag. I 15 § 1 mom. i grundlagen ingår en allmän klausul om egendomsskydd, utgående från vilken det bl.a. bedöms i vilken mån olika begränsningar av ägarens frihet att använda sin egendom kan tillåtas. Egendomsskyddet enligt momentet omfattar bland annat ägarens principiella rätt att använda sin egendom. Frågan har behandlats t.ex. i grundlagsutskottets utlåtanden GrUU 10/2014 rd, GrUU 24/2012 rd och GrUU 6/2010 rd.

Egendomsskydd regleras också i artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som har följande lydelse:

”Varje fysisk eller juridisk person ska ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser.

Ovanstående bestämmelser inskränker dock inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten.”

I 76 a § i lagförslaget föreskrivs det om skyldigheten för innehavare av skyddsrum att göra upp en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum. Dessutom föreslås det i 76 b § att byggnadens ägare, innehavare och verksamhetsutövare för egen del ska sörja för att skyddsrummet är tätt och i funktionsdugligt skick, inbegripet dess anordningar, utrustning och tillbehör och att ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrummet enligt 76 a § granskas. Ovannämnda skyldigheter finns redan i den gällande lagstiftningen och ändrar därför inte den gällande statusen för de grundläggande fri- och rättigheterna.

Förslaget kan inte anses vara problematiskt med tanke på grundlagens 15 § om egendomsskydd eller 18 § om näringsfrihet.

Rättsskyddet och den straffrättsliga legalitetsprincipen

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan.

Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag.

Enligt 8 § i grundlagen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. För brott får inte dömas till strängare straff än vad som var föreskrivet i lag när gärningen begicks.

Legalitetsprincipen anses kräva exakta straffbestämmelser. Räddningslagens straffbestämmelser finns i 106 §. Det föreslås inga ändringar i den paragrafen, men i stället behöver 105 § uppdateras. I 105 § i den föreslagna lagen specificeras genom paragrafhänvisningar de gärningar och åsidosättanden som omfattas av vite och hot om tvångsutförande. Som en administrativ påföljd av straffkaraktär ska inte betraktas metoder för förvaltningstvång, såsom säkringsåtgärder och vite (HFD 2016:96).

Myndigheternas befogenheter

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag, och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Grundlagsutskottet har vid bedömningen av bestämmelser om myndigheters befogenheter ansett att utgångspunkten för bedömningen är att regleringen av myndigheters befogenheter är av betydelse med tanke på rättsstatsprincipen i grundlagens 2 § 3 mom. (GrUU 21/2024 rd, s. 2 och GrUU 51/2006 rd, s. 2/I). Enligt det momentet ska all utövning av offentlig makt bygga på lag, och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Utgångspunkten är att den som utövar offentlig makt alltid ska ha en behörighetsgrund som i sista hand återgår på en av riksdagen stiftad lag (GrUU 21/2024 rd, s. 2 och RP 1/1998 rd, s. 75/I). För bestämmelser i lag gäller det generella kravet att en lag ska vara exakt och noga avgränsad. Regleringen av befogenheter är enligt utskottets åsikt vanligen relevant också i förhållande till de i grundlagen inskrivna grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 17/2025 rd och GrUU 51/2006 rd, s. 2/I).

Den föreslagna regleringen är betydelsefull med tanke på rättsstatsprincipen som fastställs i 2 § 3 mom. i grundlagen. I propositionen har man försökt förtydliga olika myndigheters befogenheter (64, 64 a och 64 b §) och skyldigheter (24 och 66 §) genom att föreskriva om olika

myndigheters uppgifter i separata paragrafer. De ändringar i lagstiftningen som ingår i propositionen innehåller inga nya uppgifter för de olika myndigheterna.

Skyldigheterna enligt 64 § i den gällande räddningslagen gäller med samma innehåll inrikesministeriet, välfärdsområdenas räddningsväsenden och Tillstånds- och tillsynsverket. För att förtydliga arbetsfördelningen föreslås det bestämmelser i separata paragrafer om beredskapsarbetet inom befolkningsskyddet för varje myndighet så att det föreskrivs om inrikesministeriets uppgifter i 64 §, om Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter i 64 a § och om välfärdsområdets och räddningsverkets uppgifter i 64 b §. Avsikten med den föreslagna ändringen är att förtydliga arbetsfördelningen mellan olika myndigheter så att de olika myndigheterna genom lagen mer exakt kan få reda på sina egna befogenheter och också andra myndigheters befogenheter.

I räddningsverkets tillsynsuppgift enligt 78 § tilläggs efterlevnaden av bestämmelserna i 76–76 b §. Det är dock inte fråga om en ny tillsynsuppgift för räddningsverket, utan ändringen är lagteknisk. På grund av de föreslagna ändringarna föreskrivs det om ärenden som ska övervakas av räddningsverket i 76, 76 a och 76 b § i räddningslagen i stället för i tre kapitel i räddningslagen. Eftersom det föreslås att dessa ska regleras i 11 kap. 76, 76 a och 76 b § i räddningslagen är det nödvändigt att se över laghänvisningarna i 78 §. Tillsynsuppgiften är alltså inte ny för räddningsverket, utan räddningsverken ska övervaka ibruktagnings- och användningsplanerna för skyddsrum på samma sätt som de har övervakat dem som en del av planen för räddningsplanen. Anordningar och utrustning i skyddsrum hör likaså redan i nuläget enligt 78 § i räddningslagen till räddningsverkets tillsyn. I tillsynsparagrafen specificeras tillsynsmyndighetens tillsynsskyldighet noggrant.

Inrikesministeriet svarar enligt 24 § för utveckling och samordning av riksomfattande varningar och varningsmeddelanden till allmänheten. Enligt 23 § 1 mom. i räddningslagen ska inrikesministeriet redan i nuläget leda, styra och utöva tillsyn över räddningsväsendet, svara för räddningsväsendets förberedelser och organisering i hela landet, samordna de olika ministeriernas och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet och dess utveckling samt sköta även andra uppgifter som i räddningslagen åläggs inrikesministeriet. Systemet för varningar och varningsmeddelanden till allmänheten bör vara enhetligt på riksnivå så allmänheten kan behandlas jämnt och för att möjliggöra så korta fördröjningar som möjligt samt för att säkerställa varningarnas räckvidd. Detta är en absolut förutsättning bl.a. i beredskapen för att varna allmänheten om fara som hotar från luften (flyglarm). Genom den föreslagna ändringen förbättras samtidigt också varningarna till allmänheten under normala förhållanden, vid storolyckor och i störningssituationer. För att trygga allmänhetens säkerhet är det också viktigt att varningar kan ges med allmänt kända märken och metoder. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, inklusive rätten till personlig trygghet, tillgodoses (GrUU 44/2022 rd, stycke 14). Syftet med bestämmelserna har också en koppling till säkerställandet av den personliga tryggheten enligt 7 § i grundlagen.

I propositionen preciseras också verkställigheten av tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna. Enligt det föreslagna 66 § 3 mom. sörjer varje myndighet för att den personal i befolkningsskyddsuppgifter som den ansvarar för och de byggnader och materiel som används i befolkningsskyddsuppgifterna förses med internationella kännetecken på det sätt som föreskrivs i 5 § i lagen om användningen av vissa internationellt skyddade beteckningar. Dessutom tilldelar varje myndighet civilpersoner som den ansvarar för enligt 1 mom. ett identitetskort. Det finns inga nationella bestämmelser om skyldigheterna i artikel 66 i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna, men det är motiverat att föreskriva om dem på lagnivå så att myndigheternas ansvar inte är oklart. Även om det inte är nödvändigt att utfärda identitetskort för befolkningsskydd och att märka ut personal, material och byggnader under fredstid, ska det dock göras

under en väpnad konflikt. Regleringen på lagnivå gör det möjligt att redan under fredstid märka ut t.ex. räddningsväsendets myndigheters nya fordon med befolkningsskyddsbeteckning.

De skyldigheter som föreskrivs i räddningslagen underställs i propositionen tillsynsmyndigheternas tillsyn på ett heltäckande sätt (78 §). Enligt 105 § kan räddningsmyndigheten bestämma att det som har gjorts i strid med räddningslagen eller försumrats ska rättas till inom en viss tid. Föreläggandet kan förenas med vite i enlighet med 105 § 2 mom. Dessa bestämmelser lämpar sig också för tillsynen över de föreslagna 76–76 b §.

Rätten till personlig trygghet

Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, inklusive rätten till personlig trygghet, tillgodoses (GrUU 44/2022 rd, stycke 14). Syftet med bestämmelserna har också en koppling till säkerställandet av den personliga tryggheten enligt 7 § i grundlagen. Enligt 7 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Bestämmelsen och de skyldigheter den medför har två dimensioner. Det allmänna ska självt avstå från att kränka dessa rättigheter, men det ska också skapa förhållanden där dessa grundläggande fri- och rättigheter åtnjuter skydd mot enskilda kränkningar. Den personliga tryggheten understryker i synnerhet det allmännas positiva förpliktelser att vidta åtgärder för att skydda samhällsmedlemmarna mot rättsstridiga gärningar. Det att en myndighet försummar att vidta de åtgärder för avvärjande av fara som i ljuset av omständigheterna kan krävas av den kan innebära kränkning av denna rätt. Individens rätt till liv är den viktigaste av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Den föreslagna lagens 24 § har konsekvenser för de rättigheter som anges i 7 § i grundlagen, eftersom riksomfattande varningar och varningsmeddelanden till allmänheten bedöms ha konsekvenser för individens rätt till liv. Regleringsförslaget gör det möjligt att inrätta ett system med flera kanaler för varningar till allmänheten och att förbättra tillgängligheten för varningsmeddelanden.

Det föreslagna tillägget i 66 § 3 mom. i räddningslagen inverkar inte på nuläget när det gäller de grundläggande och mänskliga rättigheterna, eftersom Finland har ratificerat Genèvekonventionerna och deras tilläggsprotokoll och dessa redan nu utgör lagstiftning som är förpliktande för Finland. I propositionen preciseras också verkställigheten av tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna.

Det som sägs i punkten om likabehandling har också att göra med den personliga tryggheten, särskilt när det gäller befolkningsskyddet.

Utfärdande av förordningar och delegering av lagstiftningsbehörighet

I lagförslag 1 i propositionen ingår bestämmelser som ska granskas med avseende på grundlagens 80 § om utfärdande av förordningar och delegering av lagstiftningsbehörighet. Enligt 80 § i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag.

Statsrådet utfärdar förordningar om vittsyftande och principiellt viktiga ärenden samt om sådana andra ärenden vars betydelse kräver det. Ett ministerium får inte bemyndigas att utfärda förordning i ett ärende som på grund av sin samhälleliga betydelse ska avgöras av statsrådets allmänna sammanträde i enlighet med 67 § i grundlagen.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis förutsatt att bemyndiganden är exakta och noga avgränsade (GrUU 11/2023 rd, GrUU 106/2022 rd, s. 6, GrUU 38/2013 rd, s. 3–4, GrUU 10/2014 rd, s. 5–6, GrUU 11/2014 rd, s. 2, GrUU 7/2005 rd, s. 10, GrUU 29/2004 rd, s. 3/II, GrUU 40/2002 rd, s. 7/I).

Utifrån 80 § i grundlagen är det väsentligt att det finns tillräckligt uttömmande grundläggande bestämmelser i lag om det som ska regleras och att ett bemyndigande i regel bör placeras i samband med den grundläggande bestämmelsen (GrUU 74/2022 rd, s 2–3 med utlåtandehänvisningar).

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis också lyft fram att en utgångspunkt i fråga om 80 § 1 mom. i grundlagen är att ministerier närmast kan bemyndigas att utfärda förordningar om frågor av teknisk natur och frågor som har ringa samhällelig eller politisk betydelse (GrUU 33/2004 rd, s. 6).

Bemyndigandena är placerade i och sakligt anknutna till de paragrafer som berör de frågor som regleras. Enligt förslaget till räddningslag får genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser med stöd av 18 § 4 mom., 24 § 3 mom., 27 § 3 mom., 57 § 5 mom., 64 § 3 mom., 64 b § 3 mom., 65 a § 4 mom. och 76 § 4 mom. Dessutom får enligt förslaget till räddningslag närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av inrikesministeriet med stöd av 76 § 4 mom. och 76 b § 4 mom. Enligt propositionen får med stöd av 83 § 2 mom. i räddningslagen genom förordning av försvarsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om Försvarsmaktens tillsynsuppgift inom räddningsväsendet enligt 83 § 1 mom. I punkten ”Bestämmelser på lägre nivå än lag” beskrivs bemyndigandena i detalj.

De föreslagna bemyndigandena anges exakt och noga avgränsat. De föreslagna bemyndigandena gäller grundläggande bestämmelser och därmed har bemyndigandenas omfattning begränsats så att de inte är för öppna. De bemyndiganden som ges inrikesministeriet och försvarsministeriet gäller sakområden av teknisk natur vars betydelse inte förutsätter behandling i statsrådet. Propositionen stärker lagstiftningens grundlagsenlighet eftersom den lyfter tillräckliga grundbestämmelser och noggrant avgränsade och exakta bemyndiganden till lagnivå.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av räddningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i räddningslagen (379/2011) 19 § och 105 § 3 mom., av dem 19 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 616/2022 och 754/2023,

ändras 1 §, 2 § 1 mom. 5 punkten, 2 § 2 mom. 3 punkten, 2 § 5 mom., 2 a § 1 mom. 1–3 och 6 punkten, 12 §, 15 § 1 mom., 17 § 2 mom., 18 §, 20 § 2 mom., 27 §, 30 § 1 mom., 32 § 1 mom., 36 b § 1 mom., 40 § 1 mom., 42 § 2 mom., 57 § 4 mom., 64 och 65 §, 66 § 1 mom., 71 § 2 mom., 73 och 76 §, 78 § 1 mom., 80 § 3 mom., 81 a § 2 mom., 83 §, 98 § 2 mom. och 105 § 1 mom. 2, 5, 6 och 15 punkten,

av dem 1 §, 2 § 1 mom. 5 punkten, 2 § 2 mom. 3 punkten, 2 § 5 mom., 2 a § 1 mom. 1–3 och 6 punkten, 57 § 4 mom., 64 §, 66 § 1 mom. samt 71 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1353/2018, 65 § sådan den lyder i lagarna 1353/2018 och 616/2022, 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 616/2022, 27 § och 30 § 1 mom. sådana de lyder i lagarna 616/2022 och 436/2023, 20 § 2 mom., 42 § 2 mom., 80 § 3 mom. och 83 § sådana de lyder i lag 616/2022, 36 b § 1 mom., 81 a § 2 mom. och 98 § 2 mom. sådana de lyder i lag 436/2023, 40 § 1 mom. sådant det lyder i lag 563/2023, 73 § sådan den lyder i lag 754/2023, 105 § 1 mom. 2, 5, 6 och 15 punkten sådana de lyder i lagarna 739/2021 och 754/2023, och

fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1353/2018, en ny 6 punkt, till lagen nya 6 a och 24 §, till 57 § sådan den lyder i lag 1353/2018 ett nytt 3 mom., varvid nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., till lagen nya 64 a, 64 b och 65 a §, till 66 § ett nytt 3 mom., till lagen nya 76 a och 76 b § samt till 105 § 1 mom., sådant det lyder i lag 754/2023, nya 16–18 punkter, som följer:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att förbättra människornas säkerhet och minska antalet olyckor. Lagens syfte är också att när en olycka är överhängande eller har inträffat ska människor räddas och när en fara är överhängande ska befolkningen varnas och skyddas, viktiga funktioner ska tryggas och följderna av olyckan ska begränsas effektivt så att olägenheterna för människor, egendom och miljön blir så små som möjligt.

2 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om människors, företags och andra sammanslutningars och juridiska personers skyldighet att

5) delta i uppgifter som hör till räddningsverksamheten, i befolkningsskyddsberedskapen och i befolkningsskyddsutbildning,

6) ha beredskap inför verkställigheten av det skydd som förutsätts i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna (FördrS 82/1980).

I denna lag bestäms dessutom om

3) räddningsväsendets myndigheters och Gränsbevakningsväsendets behörighet inom räddningsväsendet,

4) räddningsväsendets myndigheters uppgifter och skyldigheter inom befolkningsskyddsberedskapen.

Verksamheten enligt denna lag ska planeras och ordnas så att den är möjlig även under undantagsförhållanden enligt beredskapslagen (1552/2011). Bestämmelser om särskilda befogenheter för räddningsväsendets myndigheter och räddningsmyndigheterna under sådana förhållanden finns i beredskapslagen.

2 a §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *räddningsväsende* ett uppgiftsområde som består av förebyggande av eldsvådor och andra olyckor samt av räddningsverksamhet, befolkningsskydd och beredskap inför dessa,

2) *räddningsväsendets myndigheter* ett välfärdsområde som svarar för ordnande av räddningsväsendet och Helsingfors stad samt deras räddningsverk, inrikesministeriet och Tillstånds- och tillsynsverket,

3) *utrymning* sådan brådskande förflyttning av människor och egendom i skyddande syfte som sker på beslut av räddningsmyndigheten på grund av eldsvåda eller någon annan olycka eller någon annan överhängande fara,

6) *avtalsbrandkår* frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår som hör till räddningsväsendets system och som har slutit ett avtal med välfärdsområdet om utförande av uppgifter som hör till räddningsväsendet,

6 a §

Dispens från förbud att göra upp öppen eld

Vad som i 6 § föreskrivs om uppgörande av öppen eld gäller inte användning av explosiva varor under militär utbildning som ingår i ett försvarsuppdrag eller under utbildning som ingår i ett gränsbevakningsuppdrag i områden som varaktigt anvisats för Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets behov eller för röjning av explosiva varor för civilt eller militärt bruk, om verksamheten är nödvändig för utförandet av Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter eller för den allmänna säkerheten och inte kan genomföras på något annat sätt.

Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet ska i sådana situationer som avses i 1 mom. bedöma verksamhetens risker, i förväg meddela räddningsverket om verksamheten, vidta särskilda åtgärder för att förebygga risk för antändning och förbereda sig på släckningsinsatser.

Välfärdsrådets räddningsmyndighet har rätt att efter att ha fått ett meddelande enligt 2 mom. besluta om åtgärder för att förebygga risken för antändning och om förberedelser inför släckningsinsatser och förbjuda eller avbryta verksamheten, om den på grund av förhållandena eller av någon annan orsak medför ett betydande hot för området eller dess omgivning.

Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet svarar för kostnaderna för släckning av eldsvådor som uppstått direkt på grund av utbildningsverksamhet som avses i 1 mom.

12 §

Underhåll av anordningar

Följande i denna lag eller andra författningar eller av myndigheterna föreskrivna utrustningar och anordningar ska vara funktionsdugliga samt underhållas och inspekteras på behörigt sätt:

- 1) släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel,
- 2) anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet,
- 3) branddetektorer, larmanordningar och övriga anordningar som varnar om överhängande fara,
- 4) skyltar och belysning som anger utrymningsvägar.

För de förpliktelser som avses i 1 mom. svarar ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare för egen del i fråga om allmänna utrymmen och sådana arrangemang som tjänar hela byggnaden samt innehavaren av en lägenhet i fråga om utrymmen i hans eller hennes besittning.

Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) tekniska detaljer och metoder för att anordningar ska hållas i funktionsdugligt skick och om underhållsprogram,
- 2) registrering av åtgärderna.

15 §

Räddningsplan

En räddningsplan för de åtgärder som avses i 14 § ska göras upp för byggnader eller andra objekt som med avseende på utrymningssäkerheten eller räddningsverksamheten är mer krävande än normalt eller där människors säkerhet eller brandsäkerheten, miljön eller kulturegen- dom kan antas vara utsatt för stor risk eller skadorna till följd av en eventuell olycka kan antas vara allvarliga. Byggnadens eller objektets innehavare ansvarar för att en räddningsplan görs upp. Om flera verksamhetsidkare är verksamma i byggnaden ska byggnadens innehavare göra upp räddningsplanen i samarbete med verksamhetsidkarna. Byggnadens innehavare ska dock alltid göra upp räddningsplanen för byggnaden i samarbete med verksamhetsidkare som avses i 18 §.

17 §

Brandvarnare

I inkvarteringslokaler och i objekt som avses i 18 § 1 mom. har verksamhetsidkaren den skyldighet som ägaren till en byggnad har enligt 1 och 2 mom.

18 §

Utrymningssäkerhet och utredning om utrymningssäkerheten

I sjukhus, institutionsvård inom hälso- och sjukvården, service på en institution inom socialvården och boendeserviceenheter i verksamhetsidkarens lokaler, dygnetruntvård inom småbarnspedagogiken samt i slutna straffanstalter och polisens förvaringslokaler ska verksamhetsidkaren göra en utredning om utrymningssäkerheten (*utredning om utrymningssäkerheten*). Med verksamhetsidkare avses i denna paragraf sådana offentligrättsliga samfund och privata företag och andra sammanslutningar som svarar för ordnande eller produktion av service.

En utredning om utrymningssäkerheten ska innehålla en utredning om de åtgärder och utrymningsarrangemang genom vilka patienter och klienter självständigt eller med hjälp kan avlägsna sig ur byggnaden eller lokalen vid eldsvådor och andra farliga situationer med beaktande av byggnadens eller lokalens användningsändamål, den funktionsförmåga institutionens eller enhetens patienter och klienter har och andra faktorer som påverkar byggnaden eller enheten eller utrymningssäkerheten i övrigt. En säkerhetsutredning som utarbetats för objektet i samband med bygglovets motsvarar utredningen om utrymningssäkerheten.

Utredningen om utrymningssäkerheten ska göras innan verksamheten inleds och den ska uppdateras åtminstone vart tredje år eller när verksamheten förändras väsentligt.

Utredningen om utrymningssäkerheten och ändringar i den ska lämnas till välfärdsområdets räddningsmyndighet för den bedömning som avses i 20 § 1 mom.

Närmare bestämmelser om hur utredningen om utrymningssäkerheten ska utarbetas och om utredningens innehåll och hur den ska uppdateras får utfärdas genom förordning av statsrådet.

20 §

Bedömning av och genomförandeplan för utrymningssäkerheten

Innan ett ärende som avses i 1 mom. avgörs kan välfärdsområdets räddningsmyndighet ålägga verksamhetsidkaren att inom utsatt tid komplettera den i 18 § avsedda utredningen om utrymningssäkerheten och att i samarbete med räddningsverket genomföra en utrymningsövning i objektet.

24 §

Varningar till allmänheten

Inrikesministeriet svarar för utveckling och samordning av riksomfattande varningar och varningsmeddelanden till allmänheten.

Inrikesministeriet beslutar om den signalering och de metoder som ska användas i varningarna.

Närmare bestämmelser om samordning av varningar och varningsmeddelanden till allmänheten och beskrivning av den signalering och de metoder som ska användas för varning och om deras användning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

27 §

Uppgifter för välfärdsområdets räddningsväsende och för räddningsverket

Bestämmelser om ordnande av räddningsväsendet i välfärdsområdet finns i lagen om välfärdsområden (611/2021) och i lagen om ordnande av räddningsväsendet.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får välfärdsområdet besluta om på vilket sätt räddningsverket inom sitt område ska sörja för

1) den styrning, rådgivning och säkerhetskommunikation inom räddningsväsendet som syftar till att förebygga eldsvådor och andra olyckor och ha beredskap att avvärja olyckor samt till ändamålsenlig verksamhet i olyckssituationer och tillbud och när följderna av olyckor begränsas,

2) varning av allmänheten vid tillbud och olyckor samt det larmsystem som behövs för detta,

3) produktion av tjänster i anknytning till den prehospitala akutsjukvården,

4) deltagande i sådant upprätthållande av den beredskap som krävs för att vid räddningsinsatser lämna bistånd till utlandet och för att vid räddningsinsatser ta emot internationellt bistånd som avses i 38 §.

Välfärdsområdet kan dessutom på det sätt som föreskrivs i lagen om välfärdsområden producera de tjänster som enligt 32 § i denna lag hör till räddningsverksamheten genom att skaffa dem av avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen.

Närmare bestämmelser om välfärdsområdets, räddningsverkets och räddningsmyndigheternas uppgifter inom räddningsväsendet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Släckvatten

Räddningsverket ska göra upp en plan för anskaffning och leverans av släckvatten (*släckvattenplan*) i samarbete med de kommuner som hör till välfärdsområdet, de vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster (119/2001) som bedriver verksamhet inom välfärdsområdet och de vattenverk som levererar vatten till dessa. Släckvattenplanen ska göras upp så att anskaffningen och leveransen av släckvatten motsvarar de olycksrisker som fastställts i servicenivåbeslutet enligt 6 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet.

32 §

Vad som ska ingå i räddningsverksamheten

Med räddningsverksamhet avses brådskande uppgifter som syftar till att rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan. I räddningsverksamheten ingår att ta emot larm, varna allmänheten, släcka eldsvådor och avvärja överhängande olyckor eller andra faror samt ha hand om ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till räddningsverksamheten.

36 b §

Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last

Om ett fartyg på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon sjunker, stöter på grund, blir part i en sammanstötning eller i någon annan sjöolycka, springer läck, får maskinfel eller annars råkar i en situation där risken för läckage av olja eller något annat skadligt ämne är uppenbar, kan Gränsbevakningsväsendet bestämma att det ska vidtas sådana räddningsåtgärder eller andra åtgärder i fråga om fartyget eller dess last som det anser nödvändiga för att förebygga eller begränsa föroreningen av vattnet. Innan åtgärder vidtas ska Gränsbevakningsväsendet diskutera läget med Transport- och kommunikationsverket samt höra den behöriga miljömyndigheten, om inte situationens brådskande natur kräver något annat. Gränsbevakningsväsendet ska

dessutom diskutera med fartygets ägare, med det bärgningsbolag som mottagit bärgningsuppdraget och med representanter för försäkringsgivarna, om det kan ske utan onödigt dröjsmål. I fråga om ett fartyg som har blivit ett vrak tillämpas 11 a kap. i sjölagen (674/1994).

40 §

Efterröjning och efterbevakning samt efterbehandling

Den som äger objektet är skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning efter en eldsvåda eller någon annan olycka när situationen inte längre kräver åtgärder från räddningsverkets sida. Om inte något annat anges i någon annan lag, är den som äger objektet dessutom skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning efter en nödsituation med strålrisk samt för att begränsa exponering i en nödsituation med strålrisk när situationen inte längre kräver åtgärder från räddningsverkets sida. Tidpunkten för när räddningsverksamheten avslutas avgörs av räddningsledaren. Utöver vad som föreskrivs i 34 § 5 mom., ska vid oljeskador den myndighet som svarar för efterbehandlingen av oljeskador och vid nödsituationer med strålrisk Strålsäkerhetscentralen underrättas om avslutande av räddningsverksamheten.

42 §

Samarbete för att förebygga olyckor

Om myndigheterna i samband med sin tjänsteförrättning upptäcker eller annars får kännedom om uppenbar brandrisk eller annan risk för olyckor i en byggnad, en bostad eller något annat objekt ska de oberoende av eventuella sekretessbestämmelser underrätta välfärdsområdets räddningsmyndighet om saken. Anmälningsskyldigheten gäller också välfärdsområdet, kommunen, andra offentliga samfund och deras anställda samt verksamhetsidkare enligt 18 § 1 mom. och deras anställda.

57 §

Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte personer som arbetar i uppgifter som jourhavande vid lägescentral vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet eller i service- och stödfunktioner inom räddningsverksamheten. Sådana personer, som inte har den behörighet som föreskrivs i 1 mom., kan inte utöva räddningsmyndighetens befogenheter enligt 36 §.

Närmare bestämmelser om de examina och den utbildning som avses i 1 och 4 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 §

Inrikesministeriets uppgifter inom befolkningskyddsberedskapen

Inrikesministeriet sörjer för den riksomfattande allmänna samordningen av befolkningskyddsberedskapen.

Inrikesministeriet sörjer för den riksomfattande beredskapsplanering av befolkningskyddet som hör till ministeriets ansvarsområde och för andra förberedelser för verksamhet under

undantagsförhållanden inom ansvarsområdet samt för det internationella samarbete inom befolkningsskyddsberedskapen som hör till ministeriets ansvarsområde.

Inrikesministeriet sörjer för den riksomfattande beredskapsplanering av befolkningsskyddet som hör till ministeriets ansvarsområde och för andra förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden inom ansvarsområdet samt för det internationella samarbete inom befolkningsskyddsberedskapen som hör till ministeriets ansvarsområde.

Närmare bestämmelser om inrikesministeriets uppgifter inom befolkningsskyddsberedskapen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 a §

Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter inom befolkningsskyddsberedskapen

Tillstånds- och tillsynsverket stöder inrikesministeriet i dess i 64 § föreskrivna uppgifter inom befolkningsskyddsberedskapen.

64 b §

Välfärdsområdets och räddningsverkets beredskap för befolkningsskydd

Det välfärdsområde som ansvarar för ordnande av räddningsväsendet samt dess räddningsverk ska förbereda sig på skötseln av de befolkningsskyddsuppgifter som hör till deras ansvarsområden med tillräckliga resurser, beredskapsplaner och förberedelser för verksamheten.

Välfärdsområdets räddningsverk ska förbereda sig på befolkningsskydd genom att

1) sörja för den bedömning av krigstida hot och konsekvenserna av dem som befolkningsskyddet förutsätter,

2) sörja för de materiella förberedelser och den försörjningsberedskap som krävs för verksamhet under undantagsförhållanden och reservera fordon och arbetsmaskiner för sådan verksamhet,

3) utbilda och anslå personal för uppgifter under undantagsförhållanden,

4) förbereda genomförande och ledning av evakueringar,

5) se till att de lednings-, bevaknings- och larmsystem som verksamheten under undantagsförhållanden kräver inrättas och upprätthålls,

6) vidta även andra motsvarande åtgärder.

Närmare bestämmelser om uppgifterna för välfärdsområdets räddningsväsende och räddningsverken när det gäller beredskapen för befolkningsskydd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

65 §

Allmänna skyldigheter när det gäller befolkningsskyddsberedskap

Befolkningsskyddsuppgifter som statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk samt andra offentliga samfund har ansvar för samt beredskap för sådana uppgifter ingår i tjänsteåliggandena för deras tjänsteinnehavare och befattningshavare och i arbetsuppgifterna för deras anställda i arbetsavtalsförhållande. Det samma gäller deltagande i utbildning som behövs för dessa uppgifter.

Varje myndighet ska anslå och utbilda den personal som den behöver för befolkningsskyddsuppgifter.

65 a §

Samarbete vid befolkningsskyddsberedskap

Myndigheterna inom räddningsväsendet ska sörja för samordningen av den verksamhet och de planer som krävs för de befolkningsskyddsuppgifter som de ansvarar för. Statens ämbetsverk på Åland sköter allmänt samordningen av de befolkningsskyddsförberedelser och befolkningsskyddsarrangemang som gäller landskapet Åland.

Myndigheter, inrättningar och affärsverk som är skyldiga att upprätta beredskap för befolkningsskyddet är skyldiga att under räddningsverkets ledning och i samverkan göra upp behövliga planer för skötseln av sina uppgifter inom befolkningsskyddet. Räddningsverket ska lämnas utredning om de resurser som är tillgängliga för befolkningsskyddet.

I det syfte som föreskrivs i 2 mom. ska

1) Försvarsmakten lämna räddningsmyndigheterna de uppgifter som behövs för bedömningen av krigstida hot och deras konsekvenser samt i situationer med hot från luften de uppgifter som behövs för varning av befolkningen samt avtala om tillhörande arrangemang med inrikesministeriet,

2) social- och hälsovårdsmyndigheterna ordna prehospital akutsjukvård och svara för psykosocialt stöd samt bespisning och annan försörjning av befolkning som förflyttats med stöd av 121 § i beredskapslagen och tillfällig inkvartering av förflyttad befolkning i enlighet med den arbetsfördelning som fastställts i författningarna om dem,

3) de myndigheter som ansvarar för trafik- och kommunikationsfrågor och inrättningarna inom förvaltningsområdet i fråga sköta samarbetsfrågorna när det gäller användning av trafikleder och anordnande av transporter vid sådan förflyttning av befolkning som avses i 121 § i beredskapslagen.

Närmare bestämmelser om myndigheters, inrättningars och affärsverks samarbete och planer för befolkningsskyddsberedskap får utfärdas genom förordning av statsrådet.

66 §

Skydd enligt Genèvekonventionerna

När anställda som handhar befolkningsskyddsuppgifter utför humanitära uppgifter i väpnade konflikter ska de åtnjuta sådan respekt och sådant skydd som överenskommits i Genèvekonventionerna (FördrS 8/1955) samt i artikel 61 i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter. Detsamma gäller materiel och lokaler som används i de uppgifter som anges i artikeln.

Varje myndighet sörjer för att den personal i befolkningsskyddsuppgifter som den ansvarar för och de byggnader och materiel som används i befolkningsskyddsuppgifterna förses med internationella kännetecken på det sätt som föreskrivs i 5 § i lagen om användningen av vissa internationellt skyddade beteckningar (947/1979). Dessutom tilldelar varje myndighet sådana civilpersoner som den ansvarar för enligt 1 mom. ett identitetskort.

71 §

Skyldigheten att inrätta skyddsrum i samband med nybyggen

Skyddsrum ska inrättas för en byggnad eller byggnadsgrupp på samma tomt eller byggplats, om våningsytan är minst 1 200 kvadratmeter och människor bor, arbetar eller annars uppehåller sig stadigvarande i byggnaden eller byggnadsgruppen. För en industri-, produktions- eller samlingsbyggnad eller lagerlokal ska med avvikelse från det som föreskrivs ovan i detta

moment inrättas skyddsrum, om byggnadens eller byggnadsgruppens våningsyta är minst 1 500 kvadratmeter. Med våningsyta avses den yta som har minskats med den yta enligt 9 § 2 mom. i bygglagen (751/2023) med vilken den tillåtna våningsytan får överskridas. Skyddsrum behöver dock inte inrättas om det på tomten eller byggnadsplatsen eller i ett gemensamt skyddsrum sedan tidigare finns det antal med kraven överensstämmande skyddsplatser som anges i denna lag och de förordningar som utfärdas med stöd av den.

73 §

Undantag från skyldigheten att inrätta och iståndsätta skyddsrum

Bestämmelserna i denna lag om skyldigheten att inrätta skyddsrum gäller inte

1) produktionsbyggnader för gårdsbruk eller sådana reparationer och ändringar i en existerande byggnad som kan jämföras med uppförande av en byggnad och förutsätter bygglov och som samtidigt utökar byggnadens våningsyta i källaren eller på vinden,

2) byggnader som uppförs för Försvarmaktens bruk och som har direkt samband med försvarsändamål och som i en väpnad konflikt eller under krigstid löper särskilt stor risk för att utsättas för fiendens väpnade angrepp.

Beslut om att inte inrätta ett i 1 mom. 2 punkten avsett skyddsrum fattas av Försvarmakten utifrån en militär hotbedömning.

Den i 72 § föreskrivna skyldigheten att iståndsätta skyddsrum i samband med ändringar eller reparationer gäller inte sådana byggnader som avses i 1 mom. 2 punkten i denna paragraf.

76 §

Skyddsrumms funktionsduglighet och ibruktagningsberedskap

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska se till att utrustning och anordningar i ett skyddsrum är i funktionsdugligt skick och underhålla dem på behörigt sätt. Skyddsrummet ska vara i sådant skick att det kan tas i bruk som skyddsrum inom 72 timmar.

Närmare bestämmelser om underhållet av utrustning och anordningar i skyddsrum utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

76 a §

Ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum

För en byggnad som har ett skyddsrum ska det utarbetas en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrummet som innehåller de åtgärder för egen beredskap som ska genomföras under undantagsförhållanden. För utarbetandet av ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrummet svarar byggnadens innehavare. Om flera verksamhetsidkare är verksamma i byggnaden ska byggnadens innehavare göra upp ibruktagnings- och användningsplanen i samarbete med verksamhetsidkarna. Byggnadens innehavare ska dock alltid göra upp planen för ett i 18 § 1 mom. avsett objekt i samarbete med verksamhetsidkaren.

Ibruktagnings- och användningsplanen för ett skyddsrum ska innehålla de åtgärder som behövs för att ta skyddsrummet i bruk och använda det.

Närmare bestämmelser om innehållet i en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum får utfärdas genom förordning av statsrådet.

76 b §

Inspektion av funktionsdugligheten hos ett skyddsrum

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska för egen del sörja för att skyddsrummets täthet samt funktionsdugligheten hos skyddsrummet inbegripet dess anordningar, utrustning och tillbehör inspekteras samt för att ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrummet enligt 76 a § granskas innan slutsyn enligt 122 § i bygglagen eller partiell slutsyn enligt 123 § i den lagen förrättas och därefter vart tionde år.

Den som inspekterar skyddsrummets funktionsduglighet ska ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för att förrätta inspektionen.

Den som förrättar inspektionen ska utfärda ett intyg över inspektionen av skyddsrummets funktionsduglighet. I intyget ska specificeras de iakttagelser om funktionsdugligheten hos skyddsrummet, dess anordningar och utrustning och om skyddsrummets ibruktagnings- och användningsplan som har gjorts under inspektionen.

Närmare bestämmelser om innehållet i inspektionen av funktionsdugligheten hos ett skyddsrum och i inspektionsintyget utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

78 §

Räddningsverkets tillsynsuppgift

Räddningsverket ska inom sitt område övervaka att bestämmelserna i 2 och 3 kap. och i 76–76 b § iakttas.

80 §

Förrättande av brandsyn och andra tillsynsuppgifter

Ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare ska på begäran avgiftsfritt till välfärdsområdets räddningsmyndighet ge in räddningsplanen enligt 15 §, planen enligt 22 b och 22 c §, ibruktagnings- och användningsplanen enligt 76 a §, inspektionsintyget för ett skyddsrum enligt 76 b § 3 mom. och eventuella andra handlingar som upprättats i fråga om ett objekts brand- och utrymningssäkerhet, vilka välfärdsområdets räddningsmyndighet behöver för sin tillsynsuppgift enligt 78 §.

81 a §

Inspektion medan ett byggprojekt pågår

Räddningsmyndigheten utarbetar ett skriftligt utlåtande om inspektionen till byggnadstillsynsmyndigheten, som utifrån utlåtandet kan vidta behövliga åtgärder enligt bygglagen. Utlåtandet delges den som påbörjar ett byggprojekt och vid behov andra parter.

83 §

Tillsyn över objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar och som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet

Försvarsmakten sörjer för räddningsväsendets tillsynsuppgifter i fråga om de objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar, om Försvarsmakten har meddelat välfärdsområdets räddningsmyndigheter att den sörjer för uppgifterna, och i fråga om de objekt som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet, om uppgifterna har anvisats Försvarsmakten någon annanstans i lagstiftningen.

Närmare bestämmelser om Försvarsmaktens tillsynsuppgifter enligt 1 mom. får utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

98 §

Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också i situationer där en begäran om bistånd grundar sig på en samarbetsplan eller på ett förordnande av räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten eller av inrikesministeriets räddningsmyndighet.

105 §

Vite och hot om tvångsutförande

Välfärdsområdets räddningsmyndighet eller, om det är fråga om ett ärende som avses i 8 punkten, Tillstånds- och tillsynsverket eller, om det är fråga om ett ärende som avses i 9 punkten, den myndighet som beviljar bygglov, kan bestämma att det som har gjorts i strid med denna lag eller försummats ska rättas till inom en viss tid. Ett sådant föreläggande kan meddelas den som

2) åsidosätter skyldigheten enligt 12 § 1 mom. att hålla släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel, anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet, branddetektorer, övriga larmanordningar och anordningar som varnar om överhängande fara eller skyltar och belysning som anger utrymningsvägar i funktionsdugligt skick samt underhållna och inspekterade på behörigt sätt,

5) åsidosätter skyldigheten enligt 17 § att utrusta en bostad, inkvarteringsutrymmen, en vårdinrättning eller lokaler enligt 18 § 1 mom. med brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar om den,

6) åsidosätter skyldigheten enligt 18 § att göra en utredning om utrymnings säkerheten och inte lämnar den till räddningsmyndigheten,

15) åsidosätter skyldigheten enligt 22 a–22 c § att ha bekämpningsberedskap för oljeskador eller fartygskemikalieolyckor,

16) åsidosätter skyldigheten enligt 76 § 1 mom. att hålla skyddsrumms utrustning och anordningar i funktionsdugligt skick samt underhållna,

17) åsidosätter skyldigheten enligt 76 a § att utarbeta en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum,

18) åsidosätter skyldigheten enligt 76 b § 1 mom. att låta inspektera ett skyddsrumms funktionsduglighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utkast

Behandlingen av ett ärende som är anhängigt vid ikraftträdandet av denna lag slutförs i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 30 § i fordonslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fordonslagen (82/2021) 30 § 1 mom., sådant det lyder i lag 493/2023, som följer:

30 §

Räddningsbil, polisfordon, Tullens fordon och Gränsbevakningsväsendets fordon

Räddningsbil är

- 1) ett för räddningsväsendet särskilt tillverkat fordon i kategori M eller N, vars totalmassa är större än 3,5 ton,
- 2) ett annat fordon i kategori M eller N som innehas av ett välfärdsområdes räddningsverk eller av en myndighet som lyder under statens räddningsförvaltning, av Räddningsinstitutet eller av en flygplatsoperatör och som används uteslutande för uppgifter inom räddningsväsendet,
- 3) ett fyrhjulsdrevet fordon i kategori M eller N vars totalmassa är högst 3,5 ton, som har öppet eller täckt flak, som är i en avtalsbrandkårs bruk och som används uteslutande för uppgifter inom räddningsväsendet,
- 4) en manskapsbil som ägs av en brandkår och som har plats för minst åtta personer utöver föraren.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 14 § i bilskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i bilskattelagen (777/2020) 14 § 2 och 3 mom. som följer:

14 §

Ändring i fordons konstruktion, användningssyfte eller äganderätt

Om det är fråga om en ambulans, likbil eller veterinärbil som avses i 23 §, en taxi som avses i 25 §, ett i 26 § avsett fordon som används av en person med funktionsnedsättning eller en räddningsbil som avses i 30 § 1 mom. 1, 2 eller 4 punkten i fordonslagen, debiteras dock det belopp som vid den första beskattningen borde ha uppburits i full skatt för fordonet. Från skatten avdras det skattebelopp som redan fastställts eller betalats för fordonet, om det beviljats återbäring enligt 27 § av skatten för fordonet.

Från det skattebelopp som avses i 2 mom. avdras en fyrtioåttendedel för varje hel månad som bilen har varit registrerad, om det är fråga om en likbil eller en veterinärbil eller en räddningsbil som avses i 30 § 1 mom. 1, 2 eller 4 punkten i fordonslagen, och en trettiosjättedel för varje hel månad som bilen har varit registrerad, om det är fråga om en taxi, ambulans eller ett fordon som används av en person med funktionsnedsättning.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 20xx

Statsminister

Förnamn Efternamn

..minister Förnamn Efternamn

1.

Lag**om ändring av räddningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i räddningslagen (379/2011) 19 § och 105 § 3 mom., av dem 19 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 616/2022 och 754/2023,

ändras 1 §, 2 § 1 mom. 5 punkten, 2 § 2 mom. 3 punkten, 2 § 5 mom., 2 a § 1 mom. 1–3 och 6 punkten, 12 §, 15 § 1 mom., 17 § 2 mom., 18 §, 20 § 2 mom., 27 §, 30 § 1 mom., 32 § 1 mom., 36 b § 1 mom., 40 § 1 mom., 42 § 2 mom., 57 § 4 mom., 64 och 65 §, 66 § 1 mom., 71 § 2 mom., 73 och 76 §, 78 § 1 mom., 80 § 3 mom., 81 a § 2 mom., 83 §, 98 § 2 mom. och 105 § 1 mom. 2, 5, 6 och 15 punkten,

av dem 1 §, 2 § 1 mom. 5 punkten, 2 § 2 mom. 3 punkten, 2 § 5 mom., 2 a § 1 mom. 1–3 och 6 punkten, 57 § 4 mom., 64 §, 66 § 1 mom. samt 71 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1353/2018, 65 § sådan den lyder i lagarna 1353/2018 och 616/2022, 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 616/2022, 27 § och 30 § 1 mom. sådana de lyder i lagarna 616/2022 och 436/2023, 20 § 2 mom., 42 § 2 mom., 80 § 3 mom. och 83 § sådana de lyder i lag 616/2022, 36 b § 1 mom., 81 a § 2 mom. och 98 § 2 mom. sådana de lyder i lag 436/2023, 40 § 1 mom. sådant det lyder i lag 563/2023, 73 § sådan den lyder i lag 754/2023, 105 § 1 mom. 2, 5, 6 och 15 punkten sådana de lyder i lagarna 739/2021 och 754/2023, och

fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1353/2018, en ny 6 punkt, till lagen nya 6 a och 24 §, till 57 § sådan den lyder i lag 1353/2018 ett nytt 3 mom., varvid nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., till lagen nya 64 a, 64 b och 65 a §, till 66 § ett nytt 3 mom., till lagen nya 76 a och 76 b § samt till 105 § 1 mom., sådant det lyder i lag 754/2023, nya 16–18 punkter, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

*Syfte****Lagens syfte***

Syftet med denna lag är att förbättra människornas säkerhet och minska antalet olyckor. Lagens syfte är också att när en olycka är överhängande eller har inträffat ska människor räddas, viktiga funktioner tryggas och följderna av olyckan begränsas effektivt så att olägenheterna för människor, egendom och miljön blir så små som möjligt.

Syftet med denna lag är att förbättra människornas säkerhet och minska antalet olyckor. Lagens syfte är också att när en olycka är överhängande eller har inträffat ska människor räddas *och när en fara är överhängande ska befolkningen varnas och skyddas*, viktiga funktioner ska tryggas och följderna av olyckan ska begränsas effektivt så att olägenheterna för människor, egendom och miljön blir så små som möjligt.

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om människors, företags och andra sammanslutningars och juridiska personers skyldighet att

5) delta i uppgifter som hör till räddningsverksamheten och i befolkningsskyddsutbildning.

(ny)

I denna lag föreskrivs dessutom om

3) räddningsväsendets myndigheters och Gränsbevakningsväsendets behörighet inom räddningsväsendet.

(ny)

Verksamheten enligt denna lag ska planeras och ordnas så att den är möjlig även under undantagsförhållanden enligt beredskapslagen (1552/2011). Bestämmelser om särskilda befogenheter för räddningsväsendet under sådana förhållanden finns i beredskapslagen.

2 a §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *räddningsväsende* ett uppgiftsområde som består av förebyggande av eldsvådor och andra olyckor samt av räddningsverksamhet,

2) *räddningsverksamhet* brådskande uppgifter som syftar till att rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan,

3) *utrymning* brådskande evakuering av människor och egendom som sker på beslut av räddningsmyndigheten på grund av eldsvåda

Föreslagen lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om människors, företags och andra sammanslutningars och juridiska personers skyldighet att

5) delta i uppgifter som hör till räddningsverksamheten, i *befolkningsskyddsberedskapen* och i befolkningsskyddsutbildning,

6) *ha beredskap inför verkställigheten av det skydd som förutsätts i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna (FördrS 82/1980).*

I denna lag bestäms dessutom om

3) räddningsväsendets myndigheters och Gränsbevakningsväsendets behörighet inom räddningsväsendet,

4) *räddningsväsendets myndigheters uppgifter och skyldigheter inom befolkningsskyddsberedskapen.*

Verksamheten enligt denna lag ska planeras och ordnas så att den är möjlig även under undantagsförhållanden enligt beredskapslagen (1552/2011). Bestämmelser om särskilda befogenheter för räddningsväsendets *myndigheter och räddningsmyndigheterna* under sådana förhållanden finns i beredskapslagen.

2 a §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *räddningsväsende* ett uppgiftsområde som består av förebyggande av eldsvådor och andra olyckor samt av räddningsverksamhet, *befolkningsskydd och beredskap inför dessa,*

2) *räddningsväsendets myndigheter* ett välfärdsområde som svarar för ordnande av *räddningsväsendet och Helsingfors stad samt deras räddningsverk, inrikesministeriet och Tillstånds- och tillsynsverket,*

3) *utrymning* sådan brådskande *förflyttning* av människor och egendom *i skyddande syfte* som sker på beslut av räddningsmyndigheten

Gällande lydelse

eller någon annan olycka eller av överhängande risk för dessa,

6) *avtalsbrandkår* frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår som hör till räddningsväsendets system och som har slutit ett avtal med välfärdsområdet om utförande av uppgifter som hör till räddningsverksamheten,

(ny)

Föreslagen lydelse

på grund av eldsvåda eller någon annan olycka *eller någon annan överhängande fara*,

6) *avtalsbrandkår* frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår som hör till räddningsväsendets system och som har slutit ett avtal med välfärdsområdet om utförande av uppgifter som hör till räddningsväsendet,

6 a §

Dispens från förbud att göra upp öppen eld

Vad som i 6 § föreskrivs om uppgörande av öppen eld gäller inte användning av explosiva varor under militär utbildning som ingår i ett försvarsuppdrag eller under utbildning som ingår i ett gränsbevakningsuppdrag i områden som varaktigt anvisats för Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets behov eller för röjning av explosiva varor för civilt eller militärt bruk, om verksamheten är nödvändig för utförandet av Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter eller för den allmänna säkerheten och inte kan genomföras på något annat sätt.

Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet ska i sådana situationer som avses i 1 mom. bedöma verksamhetens risker, i förväg meddela räddningsverket om verksamheten, vidta särskilda åtgärder för att förebygga risk för antändning och förbereda sig på släckningsinsatser.

Välfärdsområdets räddningsmyndighet har rätt att efter att ha fått ett meddelande enligt 2 mom. besluta om åtgärder för att förebygga risken för antändning och om förberedelser inför släckningsinsatser och förbjuda eller avbryta verksamheten, om den på grund av förhållandena eller av någon annan orsak medför ett betydande hot för området eller dess omgivning.

Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet svarar för kostnaderna för släckning av eldsvådor som uppstått direkt på grund av utbildningsverksamhet som avses i 1 mom.

Gällande lydelse

12 §

Underhåll av anordningar

Följande i denna lag eller andra författningar eller av myndigheterna föreskrivna utrustningar och anordningar ska vara funktionsdugliga samt underhållas och inspekteras på behörigt sätt:

- 1) släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel,
- 2) anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet,
- 3) branddetektorer, larmanordningar och övriga anordningar som varnar om överhängande fara,
- 4) skyltar och belysning som anger utrymningsvägar,
- 5) *skyddsrummens utrustning och anordningar.*

För de förpliktelser som avses i 1 mom. svarar ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare för egen del i fråga om allmänna utrymmen och sådana arrangemang som tjänar hela byggnaden samt innehavaren av en lägenhet i fråga om utrymmen i hans eller hennes besittning.

Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) tekniska detaljer och metoder för att anordningar ska hållas i funktionsdugligt skick och om underhållsprogram,
- 2) *anordningar som ska genomgå ibruktagningsbesiktning eller periodisk besiktning eller som ska underhållas regelbundet,*
- 3) *tidpunkten för och intervallerna mellan serviceåtgärderna och besiktningarna,*
- 4) registrering av åtgärderna.

15 §

Räddningsplan

En räddningsplan för de åtgärder som avses i 14 § ska göras upp för byggnader eller andra objekt som med avseende på utrymnings säkerheten eller räddningsverksamheten är mer krävande än normalt eller där människors säkerhet eller brandsäkerheten, miljön eller

Föreslagen lydelse

12 §

Underhåll av anordningar

Följande i denna lag eller andra författningar eller av myndigheterna föreskrivna utrustningar och anordningar ska vara funktionsdugliga samt underhållas och inspekteras på behörigt sätt:

- 1) släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel,
- 2) anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet,
- 3) branddetektorer, larmanordningar och övriga anordningar som varnar om överhängande fara,
- 4) skyltar och belysning som anger utrymningsvägar.
(upphävs)

För de förpliktelser som avses i 1 mom. svarar ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare för egen del i fråga om allmänna utrymmen och sådana arrangemang som tjänar hela byggnaden samt innehavaren av en lägenhet i fråga om utrymmen i hans eller hennes besittning.

Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) tekniska detaljer och metoder för att anordningar ska hållas i funktionsdugligt skick och om underhållsprogram,
(upphävs)
- (upphävs)
- 2) registrering av åtgärderna.

15 §

Räddningsplan

En räddningsplan för de åtgärder som avses i 14 § ska göras upp för byggnader eller andra objekt som med avseende på utrymnings säkerheten eller räddningsverksamheten är mer krävande än normalt eller där människors säkerhet eller brandsäkerheten, miljön eller

Gällande lydelse

kulturegendom kan antas vara utsatt för stor risk eller skadorna till följd av en eventuell olycka kan antas vara allvarliga. Byggnadens eller objektets innehavare ansvarar för att en räddningsplan görs upp. Om flera verksamhetsidkare är verksamma i byggnaden ska byggnadens innehavare göra upp räddningsplanen i samarbete med verksamhetsidkarna. Byggnadens innehavare ska dock alltid göra upp räddningsplanen för byggnaden i samarbete med verksamhetsidkare *för vårdinrättningar och service- och stödboende* som avses i 18 §.

17 §

Brandvarnare

I inkvarteringslokaler samt i vårdinrättningar och service- och stödboende som avses i 18 § har verksamhetsidkaren den skyldighet som ägaren till en byggnad har enligt 1 och 2 mom.

18 §

Utrymningssäkerhet i vårdinrättningar samt vid service- och stödboende

I sjukhus, ålderdomshem och annan institutionsvård, slutna straffanstalter och andra därmed jämföra objekt (*vårdinrättningar*) och i service- och stödbostäder som ordnats i form av en boendeenhet och andra därmed jämförbara bostadsbyggnader och lokaler där det bor människor som har sämre funktionsförmåga en normalt (*service- och stödboende*) ska verksamhetsidkaren genom på förhand gjorda utredningar och planer och genom åtgärder som vidtagits på grundval av dem se till att det vid en eldsvåda eller någon annan farlig situation är möjligt för de boende och de personer som vårdas att lämna lokalen tryggt antingen självständigt eller med hjälp.

Med verksamhetsidkare enligt 1 mom. avses välfärdsområden, kommuner och andra

Föreslagen lydelse

kulturegendom kan antas vara utsatt för stor risk eller skadorna till följd av en eventuell olycka kan antas vara allvarliga. Byggnadens eller objektets innehavare ansvarar för att en räddningsplan görs upp. Om flera verksamhetsidkare är verksamma i byggnaden ska byggnadens innehavare göra upp räddningsplanen i samarbete med verksamhetsidkarna. Byggnadens innehavare ska dock alltid göra upp räddningsplanen för byggnaden i samarbete med verksamhetsidkare som avses i 18 §.

17 §

Brandvarnare

I inkvarteringslokaler och i objekt som avses i 18 § 1 mom. har verksamhetsidkaren den skyldighet som ägaren till en byggnad har enligt 1 och 2 mom.

18 §

Utrymningssäkerhet och utredning om utrymningssäkerheten

I sjukhus, *institutionsvård inom hälso- och sjukvården, service på en institution inom socialvården och boendeserviceenheter i verksamhetsidkarens lokaler, dygnetruntvård inom småbarnspedagogiken samt i slutna straffanstalter och polisens förvaringslokaler ska verksamhetsidkaren göra en utredning om utrymningssäkerheten (utredning om utrymningssäkerheten)*. Med verksamhetsidkare avses i denna paragraf sådana offentligrättsliga samfund och privata företag och andra sammanslutningar som svarar för ordnande eller produktion av service.

En utredning om utrymningssäkerheten ska innehålla en utredning om de åtgärder och

Gällande lydelse

offentligrättsliga samfund som ombesörjer driften av vårdinrättningar och ordnandet av service- och stödboende. Med verksamhetsidkare avses också företag och andra sammanslutningar som med stöd av avtal som ingåtts med ett välfärdsområde, en kommun eller något annat offentligrättsligt samfund eller annars svarar för eller ombesörjer att en vårdinrättning drivs eller service- och stödboende ordnas.

(ny)

(ny)

(ny)

19 §

Utredning om utrymningssäkerheten

En verksamhetsidkare som avses i 18 § ska göra en utredning om hur sättet att använda en byggnad eller utrymmen och personers begränsade, nedsatta eller avvikande funktionsförmåga och andra faktorer som påverkar utrymningssäkerheten beaktas i beredskapen för eldsvådor och andra farliga situationer och i utrymningsarrangemangen (utredning om utrymningssäkerheten). En säkerhetsutredning som utarbetats för objektet i samband med bygglovet motsvarar utredningen om utrymningssäkerheten.

Utredningen om utrymningssäkerheten ska göras innan verksamheten inleds och uppdateras åtminstone vart tredje år eller när verksamheten förändras väsentligt.

Utredningen om utrymningssäkerheten och ändringar i den ska lämnas till

Föreslagen lydelse

utrymningsarrangemang genom vilka patienter och klienter självständigt eller med hjälp kan avlägsna sig ur byggnaden eller lokalen vid eldsvådor och andra farliga situationer med beaktande av byggnadens eller lokalens användningsändamål, den funktionsförmåga institutionens eller enhetens patienter och klienter har och andra faktorer som påverkar byggnaden eller enheten eller utrymningssäkerheten i övrigt. En säkerhetsutredning som utarbetats för objektet i samband med bygglovet motsvarar utredningen om utrymningssäkerheten.

Utredningen om utrymningssäkerheten ska göras innan verksamheten inleds och den ska uppdateras åtminstone vart tredje år eller när verksamheten förändras väsentligt.

Utredningen om utrymningssäkerheten och ändringar i den ska lämnas till välfärdsområdets räddningsmyndighet för den bedömning som avses i 20 § 1 mom.

Närmare bestämmelser om hur utredningen om utrymningssäkerheten ska utarbetas och om utredningens innehåll och hur den ska uppdateras får utfärdas genom förordning av statsrådet.

(upphävs)

Gällande lydelse

välårsområdets räddningsmyndighet för den bedömning som avses i 20 § 1 mom. Utredningen ska dessutom delges byggnadstillsynsmyndigheten.

Närmare bestämmelser om hur utredningen om utrymningssäkerheten ska utarbetas och uppdateras och om utredningens innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

20 §

Bedömning av och genomförandeplan för utrymningssäkerheten

Innan ett ärende som avses i 1 mom. avgörs kan välårsområdets räddningsmyndighet ålägga verksamhetsidkaren att inom utsatt tid komplettera den i 19 § avsedda utredningen om utrymningssäkerheten och att i samarbete med räddningsverket genomföra en utrymningsövning i objektet.

(ny)

27 §

Uppgifter för välårsområdets räddningsväsende och för räddningsverket

Bestämmelser om ordnande av räddningsväsendet i välårsområdet finns i lagen om

Föreslagen lydelse

20 §

Bedömning av och genomförandeplan för utrymningssäkerheten

Innan ett ärende som avses i 1 mom. avgörs kan välårsområdets räddningsmyndighet ålägga verksamhetsidkaren att inom utsatt tid komplettera den i 18 § avsedda utredningen om utrymningssäkerheten och att i samarbete med räddningsverket genomföra en utrymningsövning i objektet.

24 §

Varningar till allmänheten

Inrikesministeriet svarar för utveckling och samordning av riksomfattande varningar och varningsmeddelanden till allmänheten.

Inrikesministeriet beslutar om den signalering och de metoder som ska användas i varningarna.

Närmare bestämmelser om samordning av varningar och varningsmeddelanden till allmänheten och beskrivning av den signalering och de metoder som ska användas för varning och om deras användning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

27 §

Uppgifter för välårsområdets räddningsväsende och för räddningsverket

Bestämmelser om ordnande av räddningsväsendet i välårsområdet finns i lagen om

Gällande lydelse

välårsområden (611/2021) och i lagen om ordnande av räddningsväsendet.

Välårsområdet beslutar om på vilket sätt räddningsverket inom sitt område ska sörja för

1) den styrning, rådgivning och säkerhetskommunikation inom räddningsväsendet som syftar till att förebygga eldsvådor och andra olyckor och ha beredskap att avvärja olyckor samt till ändamålsenlig verksamhet i olyckssituationer och tillbud och när följderna av olyckor begränsas,

2) räddningsväsendets tillsynsuppgifter,

3) varning av befolkningen vid tillbud och olyckor samt det larmsystem som behövs för detta,

4) de uppgifter som hör till räddningsverksamheten.

Utöver det som föreskrivs i 2 mom. och i någon annan lag ska räddningsverket

1) producera tjänster i anknytning till den prehospitála akutsjukvården i enlighet med vad välårsområdet beslutar om saken,

2) delta i sådant i 38 § avsett upprätthållande av den beredskap som krävs för att vid räddningsinsatser lämna bistånd till utlandet och vid räddningsinsatser ta emot internationellt bistånd,

3) sköta även andra uppgifter som ålagts välårsområdets räddningsväsende och räddningsmyndighet i någon annan lag.

Välårsområdet kan dessutom producera de tjänster som hör till räddningsverksamheten enligt 32 § i denna lag genom att skaffa dem av avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen på det sätt som föreskrivs i lagen om välårsområden.

Närmare bestämmelser om välårsområdets, räddningsverkets och räddningsmyndigheternas uppgifter inom räddningsväsendet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Släckvatten

Räddningsverket ska göra upp en plan för anskaffning och leverans av släckvatten

Föreslagen lydelse

välårsområden (611/2021) och i lagen om ordnande av räddningsväsendet.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får välårsområdet besluta om på vilket sätt räddningsverket inom sitt område ska sörja för

1) den styrning, rådgivning och säkerhetskommunikation inom räddningsväsendet som syftar till att förebygga eldsvådor och andra olyckor och ha beredskap att avvärja olyckor samt till ändamålsenlig verksamhet i olyckssituationer och tillbud och när följderna av olyckor begränsas,

(upphävs)

2) varning av allmänheten vid tillbud och olyckor samt det larmsystem som behövs för detta,

(upphävs)

3) produktion av tjänster i anknytning till den prehospitála akutsjukvården,

4) deltagande i sådant upprätthållande av den beredskap som krävs för att vid räddningsinsatser lämna bistånd till utlandet och för att vid räddningsinsatser ta emot internationellt bistånd som avses i 38 §.

Välårsområdet kan dessutom på det sätt som föreskrivs i lagen om välårsområden producera de tjänster som enligt 32 § i denna lag hör till räddningsverksamheten genom att skaffa dem av avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen.

Närmare bestämmelser om välårsområdets, räddningsverkets och räddningsmyndigheternas uppgifter inom räddningsväsendet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Släckvatten

Räddningsverket ska göra upp en plan för anskaffning och leverans av släckvatten

Gällande lydelse

(*släckvattenplan*) i samarbete med de kommuner som hör till välfärdsområdet, de vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster (119/2001) som bedriver verksamhet inom välfärdsområdet och de vattenverk som levererar vatten till dessa. Släckvattenplanen ska göras upp så att anskaffningen och leveransen av släckvatten motsvarar de olycksrisker som fastställts i servicenivåbeslutet enligt 6 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. *Släckvattenplanen godkänns av välfärdsområdesfullmäktige.*

32 §

Vad som ska ingå i räddningsverksamheten

Till räddningsverksamheten hör att

- 1) ta emot larm,
- 2) varna befolkningen,
- 3) avvärja överhängande olyckor,
- 4) skydda och rädda offer för olyckor samt människor, miljö och egendom som är i fara,
- 5) släcka eldsvådor och begränsa skador,
- 6) ha hand om ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till de uppgifter som nämns i 1–5 punkten.

36 b §

Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last

Om ett fartyg på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon sjunker, stöter på grund, blir part i en sammanstötning, springer läck, får maskinfel eller annars råkar i en situation där risken för läckage av olja eller något annat skadligt ämne är uppenbar, kan Gränsbevakningsväsendet bestämma att det ska vidtas sådana räddningsåtgärder eller andra åtgärder i fråga om fartyget eller dess last som det anser nödvändiga för att förebygga eller begränsa föroreningen av vattnet. Innan åtgärder vidtas ska Gränsbevakningsväsendet diskutera läget med Transport- och

Föreslagen lydelse

(*släckvattenplan*) i samarbete med de kommuner som hör till välfärdsområdet, de vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster (119/2001) som bedriver verksamhet inom välfärdsområdet och de vattenverk som levererar vatten till dessa. Släckvattenplanen ska göras upp så att anskaffningen och leveransen av släckvatten motsvarar de olycksrisker som fastställts i servicenivåbeslutet enligt 6 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet.

32 §

Vad som ska ingå i räddningsverksamheten

Med räddningsverksamhet avses brådsakande uppgifter som syftar till att rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan. I räddningsverksamheten ingår att ta emot larm, varna allmänheten, släcka eldsvådor och avvärja överhängande olyckor eller andra faror samt ha hand om ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till räddningsverksamheten.

36 b §

Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last

Om ett fartyg på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon sjunker, stöter på grund, blir part i en sammanstötning eller i någon annan sjöolycka, springer läck, får maskinfel eller annars råkar i en situation där risken för läckage av olja eller något annat skadligt ämne är uppenbar, kan Gränsbevakningsväsendet bestämma att det ska vidtas sådana räddningsåtgärder eller andra åtgärder i fråga om fartyget eller dess last som det anser nödvändiga för att förebygga eller begränsa föroreningen av vattnet. Innan åtgärder vidtas ska Gränsbevakningsväsendet diskutera läget

Gällande lydelse

kommunikationsverket samt höra den behöriga miljömyndigheten, om inte situationens brådskande natur kräver något annat. Gränsbevakningsväsendet ska dessutom diskutera med fartygets ägare, med det bärgningsbolag som mottagit bärgningsuppdraget och med representanter för försäkringsgivarna, om det kan ske utan onödigt dröjsmål. I fråga om ett fartyg som har blivit ett vrak tillämpas 11 a kap. i sjölagen (674/1994).

Föreslagen lydelse

med Transport- och kommunikationsverket samt höra den behöriga miljömyndigheten, om inte situationens brådskande natur kräver något annat. Gränsbevakningsväsendet ska dessutom diskutera med fartygets ägare, med det bärgningsbolag som mottagit bärgningsuppdraget och med representanter för försäkringsgivarna, om det kan ske utan onödigt dröjsmål. I fråga om ett fartyg som har blivit ett vrak tillämpas 11 a kap. i sjölagen (674/1994).

40 §

Efterröjning och efterbevakning samt efterbehandling

Den som äger objektet är skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning efter en eldsvåda eller någon annan olycka när situationen inte längre kräver åtgärder från räddningsverkets sida. Om inte något annat anges i någon annan lag, är den som äger objektet dessutom skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning efter en nödsituation med strålrisk samt för att begränsa exponering i en nödsituation med strålrisk när situationen inte längre kräver åtgärder från räddningsverkets sida. Tidpunkten för när räddningsverksamheten avslutas avgörs av räddningsledaren. Utöver vad som föreskrivs i 34 § 4 mom., ska vid oljeskador den myndighet som svarar för efterbehandlingen av oljeskador och vid nödsituationer med strålrisk Strålsäkerhetscentralen underrättas om avslutande av räddningsverksamheten.

40 §

Efterröjning och efterbevakning samt efterbehandling

Den som äger objektet är skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning efter en eldsvåda eller någon annan olycka när situationen inte längre kräver åtgärder från räddningsverkets sida. Om inte något annat anges i någon annan lag, är den som äger objektet dessutom skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning efter en nödsituation med strålrisk samt för att begränsa exponering i en nödsituation med strålrisk när situationen inte längre kräver åtgärder från räddningsverkets sida. Tidpunkten för när räddningsverksamheten avslutas avgörs av räddningsledaren. Utöver vad som föreskrivs i 34 § 5 mom., ska vid oljeskador den myndighet som svarar för efterbehandlingen av oljeskador och vid nödsituationer med strålrisk Strålsäkerhetscentralen underrättas om avslutande av räddningsverksamheten.

42 §

Samarbete för att förebygga olyckor

Om myndigheterna i samband med sin tjänsteförrättning upptäcker eller annars får kännedom om uppenbar brandrisk eller annan risk för olyckor i en byggnad, en bostad eller något annat objekt ska de oberoende av

42 §

Samarbete för att förebygga olyckor

Om myndigheterna i samband med sin tjänsteförrättning upptäcker eller annars får kännedom om uppenbar brandrisk eller annan risk för olyckor i en byggnad, en bostad eller något annat objekt ska de oberoende av

Gällande lydelse

eventuella sekretessbestämmelser underrätta välfärdsområdets räddningsmyndighet om saken. Anmälningsskyldigheten gäller också välfärdsområdet, kommunen, andra offentliga samfund och deras anställda samt verksamhetsidkare enligt 18 § 2 mom. *som ombesörjer driften av vårdinrättningar och ordnandet av service- och stödboende* och deras anställda.

57 §

Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal

(ny)

Närmare bestämmelser om de examina och den utbildning som avses i 1 och 2 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 §

Befolkningsskyddsberedskap hos räddningsväsendets myndigheter

Räddningsväsendets myndigheter ska förbereda sig på att sköta befolkningsskyddsuppgifter som hör till deras verksamhetsområde med tillräckliga planer och förberedelser genom att

1) sörja för den bedömning av krigstida hot och konsekvenserna av dem som befolkningsskyddsuppgifterna förutsätter,

2) utbilda och anslå personal samt lednings- och specialpersonal inom befolkningsskyddet samt annan personal för befolkningsskyddsuppgifter,

Föreslagen lydelse

eventuella sekretessbestämmelser underrätta välfärdsområdets räddningsmyndighet om saken. Anmälningsskyldigheten gäller också välfärdsområdet, kommunen, andra offentliga samfund och deras anställda samt verksamhetsidkare enligt 18 § 1 mom. och deras anställda.

57 §

Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte personer som arbetar i uppgifter som jourhavande vid lägescentral vid läges- och ledningscentraler inom räddningsväsendet eller i service- och stödfunktioner inom räddningsverksamheten. Sådana personer, som inte har den behörighet som föreskrivs i 1 mom., kan inte utöva räddningsmyndighetens befogenheter enligt 36 §.

Närmare bestämmelser om de examina och den utbildning som avses i 1 och 3 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 §

Inrikesministeriets uppgifter inom befolkningsskyddsberedskapen

Inrikesministeriet sörjer för den riksomfattande allmänna samordningen av befolkningsskyddsberedskapen.

Inrikesministeriet sörjer för den riksomfattande beredskapsplanering av befolkningsskyddet som hör till ministeriets ansvarsområde och för andra förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden inom ansvarsområdet samt för det internationella samarbete inom befolkningsskyddsberedskapen som hör till ministeriets ansvarsområde.

Närmare bestämmelser om inrikesministeriets uppgifter inom

Gällande lydelse

3) se till att lednings-, bevaknings- och larmsystem för befolkningsskyddet inrättas och upprätthålls,

4) skapa beredskap för sådan förflyttning av befolkning som avses i 121 § i beredskapslagen, och

5) vidta även andra motsvarande åtgärder.

Utöver bestämmelserna i 1 mom. föreskrivs det om räddningsmyndigheternas beredskap för undantagsförhållanden i beredskapslagen.

(ny)

Föreslagen lydelse

befolkningsskyddsberedskapen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 a §

Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter inom befolkningsskyddsberedskapen

Tillstånds- och tillsynsverket stöder inrikesministeriet i dess i 64 § föreskrivna uppgifter inom befolkningsskyddsberedskapen.

(ny)

64 b §

Välfärdsområdets och räddningsverkets beredskap för befolkningsskydd

Det välfärdsområde som ansvarar för ordnande av räddningsväsendet samt dess räddningsverk ska förbereda sig på skötseln av de befolkningsskyddsuppgifter som hör till deras ansvarsområden med tillräckliga resurser, beredskapsplaner och förberedelser för verksamheten.

Välfärdsområdets räddningsverk ska förbereda sig på befolkningsskydd genom att

1) sörja för den bedömning av krigstida hot och konsekvenserna av dem som befolkningsskyddet förutsätter,

2) sörja för de materiella förberedelser och den försörjningsberedskap som krävs för verksamhet under undantagsförhållanden och reservera fordon och arbetsmaskiner för sådan verksamhet,

3) utbilda och anslå personal för uppgifter under undantagsförhållanden,

4) förbereda genomförande och ledning av evakueringar,

5) se till att de lednings-, bevaknings- och larmsystem som verksamheten under

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

undantagsförhållanden kräver inrättas och upprätthålls,

6) vidta även andra motsvarande åtgärder.

Närmare bestämmelser om uppgifterna för välfärdsområdets räddningsväsende och räddningsverken när det gäller beredskapen för befolkningsskydd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

65 §

65 §

*Samarbete vid befolkningsskyddsberedskap****Allmänna skyldigheter när det gäller befolkningsskyddsberedskap***

Befolkningsskyddsuppgifter som statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk samt andra offentliga samfund har ansvar för samt beredskap för sådana uppgifter ingår i tjänsteåliggandena för deras tjänsteinnehavare och befattningshavare och i arbetsuppgifterna för deras anställda i arbetsavtalsförhållande. Detsamma gäller deltagande i utbildning som behövs för dessa uppgifter.

Varje myndighet ska anslå och utbilda den personal som den behöver för befolkningsskyddsuppgifter.

Myndigheterna inom räddningsväsendet ska sörja för samordningen av den verksamhet och de planer som krävs för de befolkningsskyddsuppgifter som de ansvarar för. Statens ämbetsverk på Åland sköter allmänt samordningen av de befolkningsskyddsförberedelser och befolkningsskyddsarrangemang som gäller landskapet Åland.

Myndigheter, inrättningar och affärsverk som är skyldiga att upprätta beredskap för befolkningsskyddet är skyldiga att under räddningsverkets ledning och i samverkan göra upp behövliga planer för skötseln av sina uppgifter inom befolkningsskyddet. Räddningsverket ska lämnas utredningar om de resurser som är tillgängliga för befolkningsskyddet.

I det syfte som föreskrivs i 4 mom. ska

1) Försvarmakten lämna räddningsmyndigheterna de uppgifter som behövs för bedömningen av krigstida hot och deras konsekvenser,

Befolkningsskyddsuppgifter som statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk samt andra offentliga samfund har ansvar för samt beredskap för sådana uppgifter ingår i tjänsteåliggandena för deras tjänsteinnehavare och befattningshavare och i arbetsuppgifterna för deras anställda i arbetsavtalsförhållande. Detsamma gäller deltagande i utbildning som behövs för dessa uppgifter.

Varje myndighet ska anslå och utbilda den personal som den behöver för befolkningsskyddsuppgifter.

[se 65 a § 1 mom.]

[se 65 a § 2 mom.]

[se 65 a § 3]

Gällande lydelse

2) social- och hälsovårdsmyndigheterna och inrättningarna inom förvaltningsområdet i fråga ordna prehospital akutsjukvård och svara för psykosocialt stöd samt inkvartering, bispisning och annan försörjning av befolkning som förflyttats med stöd av 121 § i beredskapslagen och tillfällig inkvartering av förflyttad befolkning i enlighet med den arbetsfördelning som fastställts i författningarna om dem,

3) de myndigheter som ansvarar för trafik- och kommunikationsfrågor och inrättningarna inom förvaltningsområdet i fråga sköta samarbetsfrågorna när det gäller användning av trafikleder och anordnande av transporter vid sådan förflyttning av befolkning som avses i 121 § i beredskapslagen.

Närmare bestämmelser om myndigheters, inrättningars och affärsverks samarbete och planer för befolkningsskyddsberedskap får utfärdas genom förordning av statsrådet.

(ny)

Föreslagen lydelse

65 a §

Samarbete vid befolkningsskyddsberedskap

Myndigheterna inom räddningsväsendet ska sörja för samordningen av den verksamhet och de planer som krävs för de befolkningsskyddsuppgifter som de ansvarar för. Statens ämbetsverk på Åland sköter allmänt samordningen av de befolkningsskyddsförberedelser och befolkningsskyddsarrangemang som gäller landskapet Åland.

Myndigheter, inrättningar och affärsverk som är skyldiga att upprätta beredskap för befolkningsskyddet är skyldiga att under räddningsverkets ledning och i samverkan göra upp behövliga planer för skötseln av sina uppgifter inom befolkningsskyddet. Räddningsverket ska lämna utredning om de resurser som är tillgängliga för befolkningsskyddet.

I det syfte som föreskrivs i 2 mom. ska

1) Försvarsmakten lämna räddningsmyndigheterna de uppgifter som behövs för bedömningen av krigstida hot och deras konsekvenser samt i situationer med hot från luften de uppgifter som behövs för varning av befolkningen samt avtala om

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

tillhörande arrangemang med inrikesministeriet,

2) social- och hälsovårdsmyndigheterna ordna prehospital akutsjukvård och svara för psykosocialt stöd samt bespisning och annan försörjning av befolkning som förflyttats med stöd av 121 § i beredskapslagen och tillfällig inkvartering av förflyttad befolkning i enlighet med den arbetsfördelning som fastställts i författningarna om dem,

3) de myndigheter som ansvarar för trafik- och kommunikationsfrågor och inrättningarna inom förvaltningsområdet i fråga sköta samarbetsfrågorna när det gäller användning av trafikleder och anordnande av transporter vid sådan förflyttning av befolkning som avses i 121 § i beredskapslagen.

Närmare bestämmelser om myndigheters, inrättningsars och affärsverks samarbete och planer för befolkningsskyddsberedskap får utfärdas genom förordning av statsrådet.

66 §

66 §

*Skydd enligt Genèvekonventionerna**Skydd enligt Genèvekonventionerna*

När anställda som handhar befolkningskyddsuppgifter utför humanitära uppgifter i väpnade konflikter ska de åtnjuta sådan respekt och sådant skydd som överenskommit i Genèvekonventionerna samt i artikel 61 i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter. Detsamma gäller materiel och lokaler som används i de uppgifter som anges i artikeln.

När anställda som handhar befolkningskyddsuppgifter utför humanitära uppgifter i väpnade konflikter ska de åtnjuta sådan respekt och sådant skydd som överenskommit i Genèvekonventionerna (FördrS 8/1955) samt i artikel 61 i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter. Detsamma gäller materiel och lokaler som används i de uppgifter som anges i artikeln.

(ny)

Varje myndighet sörjer för att den personal i befolkningsskyddsuppgifter som den ansvarar för och de byggnader och materiel som används i befolkningsskyddsuppgifterna förses med internationella kännetecken på det sätt som föreskrivs i 5 § i lagen om användningen av vissa internationellt skyddade beteckningar (947/1979). Dessutom tilldelar varje myndighet sådana civilpersoner som

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

den ansvarar för enligt 1 mom. ett identitetskort.

71 §

71 §

*Skyldigheten att inrätta skyddsrum i samband med nybyggen**Skyldigheten att inrätta skyddsrum i samband med nybyggen*

Skyddsrum ska inrättas för en byggnad eller byggnadsgrupp på samma tomt eller byggnadsplats, om våningsytan är minst 1 200 kvadratmeter och människor bor, arbetar eller annars uppehåller sig stadigvarande i byggnaden eller byggnadsgruppen. För en industri-, produktions- eller samlingsbyggnad eller lagerlokal ska med avvikelse från det som föreskrivs ovan i detta moment inrättas skyddsrum, om byggnadens eller byggnadsgruppens våningsyta är minst 1 500 kvadratmeter. Skyddsrum behöver dock inte inrättas om det på tomten eller byggnadsplatsen eller i ett gemensamt skyddsrum sedan tidigare finns det antal med kraven överensstämmande skyddsplatser som anges i denna lag och de förordningar som utfärdas med stöd av den.

Skyddsrum ska inrättas för en byggnad eller byggnadsgrupp på samma tomt eller byggnadsplats, om våningsytan är minst 1 200 kvadratmeter och människor bor, arbetar eller annars uppehåller sig stadigvarande i byggnaden eller byggnadsgruppen. För en industri-, produktions- eller samlingsbyggnad eller lagerlokal ska med avvikelse från det som föreskrivs ovan i detta moment inrättas skyddsrum, om byggnadens eller byggnadsgruppens våningsyta är minst 1 500 kvadratmeter. *Med våningsyta avses den yta som har minskats med den yta enligt 9 § 2 mom. i bygglagen (751/2023) med vilken den tillåtna våningsytan får överskridas.* Skyddsrum behöver dock inte inrättas om det på tomten eller byggnadsplatsen eller i ett gemensamt skyddsrum sedan tidigare finns det antal med kraven överensstämmande skyddsplatser som anges i denna lag och de förordningar som utfärdas med stöd av den.

73 §

73 §

*Undantag från skyldigheten att inrätta skyddsrum**Undantag från skyldigheten att inrätta **och iståndsätta** skyddsrum*

Bestämmelserna i denna lag om skyldigheten att inrätta ett skyddsrum gäller inte produktionsbyggnader för gårdsbruk eller sådana reparationer och ändringar i en existerande byggnad som kan jämföras med uppförande av en byggnad och förutsätter bygglov och som samtidigt utökar byggnadens våningsyta i källaren eller på vinden.

(ny)

Bestämmelserna i denna lag om skyldigheten att inrätta skyddsrum gäller inte

1) produktionsbyggnader för gårdsbruk eller sådana reparationer och ändringar i en existerande byggnad som kan jämföras med uppförande av en byggnad och förutsätter bygglov och som samtidigt utökar byggnadens våningsyta i källaren eller på vinden,

2) byggnader som uppförs för Försvarsmaktens bruk och som har direkt samband med försvarsändamål och som i en väpnad konflikt

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(ny)

eller under krigstid löper särskilt stor risk för att utsättas för fiendens väpnade angrepp.

(ny)

Beslut om att inte inrätta ett i 1 mom. 2 punkten avsett skyddsrum fattas av Försvarmakten utifrån en militär hotbedömning.

Den i 72 § föreskrivna skyldigheten att iståndsätta skyddsrum i samband med ändringar eller reparationer gäller inte sådana byggnader som avses i 1 mom. 2 punkten i denna paragraf.

76 §

76 §

Användning av skyddsrum under normala förhållanden och ibruktagningsberedskap

Skyddsrumms funktionsduglighet och ibruktagningsberedskap

Skyddsrum samt redskap och anordningar som är avsedda för befolkningsskydd ska vara i sådant skick att skyddsrummet kan tas i bruk inom 72 timmar.

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska se till att utrustning och anordningar i ett skyddsrum är i funktionsdugligt skick och underhålla dem på behörigt sätt. Skyddsrummet ska vara i sådant skick att det kan tas i bruk som skyddsrum inom 72 timmar.

(ny)

Närmare bestämmelser om underhållet av utrustning och anordningar i skyddsrum utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

(ny)

76 a §

Ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum

För en byggnad som har ett skyddsrum ska det utarbetas en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrummet som innehåller de åtgärder för egen beredskap som ska genomföras under undantagsförhållanden. För utarbetandet av ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrummet svarar byggnadens innehavare. Om flera verksamhetsidkare är verksamma i byggnaden ska byggnadens innehavare göra upp ibruktagnings- och användningsplanen i samarbete med verksamhetsidkarna. Byggnadens innehavare ska dock alltid göra upp planen för ett i 18 § 1 mom. avsett objekt i samarbete med verksamhetsidkaren.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Ibruktagnings- och användningsplanen för ett skyddsrum ska innehålla de åtgärder som behövs för att ta skyddsrummet i bruk och använda det.

Närmare bestämmelser om innehållet i en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum får utfärdas genom förordning av statsrådet.

(ny)

76 b §

Inspektion av funktionsdugligheten hos ett skyddsrum

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska för egen del sörja för att skyddsrummets täthet samt funktionsdugligheten hos skyddsrummet inbegripet dess anordningar, utrustning och tillbehör inspekteras samt för att ibruktagnings- och användningsplanen för skyddsrummet enligt 76 a § granskas innan slutsyn enligt 122 § i bygglagen eller partiell slutsyn enligt 123 § i den lagen förrättas och därefter vart tionde år.

Den som inspekterar skyddsrummets funktionsduglighet ska ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för att förrätta inspektionen.

Den som förrättar inspektionen ska utfärda ett intyg över inspektionen av skyddsrummets funktionsduglighet. I intyget ska specificeras de iakttagelser om funktionsdugligheten hos skyddsrummet, dess anordningar och utrustning och om skyddsrummets ibruktagnings- och användningsplan som har gjorts under inspektionen.

Närmare bestämmelser om innehållet i inspektionen av funktionsdugligheten hos ett skyddsrum och i inspektionsintyget utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

78 §

Räddningsverkets tillsynsuppgift

Räddningsverket ska inom sitt område övervaka att bestämmelserna i 2 och 3 kap. iakttas.

78 §

Räddningsverkets tillsynsuppgift

Räddningsverket ska inom sitt område övervaka att bestämmelserna i 2 och 3 kap. och i 76–76 b § iakttas.

Gällande lydelse

80 §

Förrättande av brandsyn och andra tillsynsuppgifter

Ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare ska på begäran avgiftsfritt till välfärdsområdets räddningsmyndighet ge in räddningsplanen enligt 15 §, planen enligt 22 b och 22 c § och eventuella andra handlingar över objektets brand- och utrymnings säkerhet som välfärdsområdets räddningsmyndighet behöver för sin tillsynsuppgift enligt 78 §.

81 a §

Inspektion medan ett byggprojekt pågår

Räddningsmyndigheten utarbetar ett skriftligt utlåtande om inspektionen till byggnadstillsynsmyndigheten, som utifrån utlåtandet kan vidta behövliga åtgärder enligt *marknavigerings- och bygglagen*. Utlåtandet delges den som påbörjar ett byggprojekt och vid behov andra parter.

83 §

Försvarsmaktens platser som ska hemlighållas

Bestämmelserna i 78 § gäller inte platser som Försvarsmakten besitter, om dessa ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet och Försvarsmakten har meddelat välfärdsområdets räddningsmyndighet att den själv sköter tillsynsuppgiften. Försvarsmakten svarar för brandsynen på dessa platser. Närmare

Föreslagen lydelse

80 §

Förrättande av brandsyn och andra tillsynsuppgifter

Ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare ska på begäran avgiftsfritt till välfärdsområdets räddningsmyndighet ge in räddningsplanen enligt 15 §, planen enligt 22 b och 22 c §, *ibruktagnings- och användningsplanen enligt 76 a §, inspektionssintyget för ett skyddsrum enligt 76 b § 3 mom.* och eventuella andra handlingar *som uppräntats i fråga om ett objekts brand- och utrymnings säkerhet, vilka välfärdsområdets räddningsmyndighet behöver för sin tillsynsuppgift enligt 78 §.*

81 a §

Inspektion medan ett byggprojekt pågår

Räddningsmyndigheten utarbetar ett skriftligt utlåtande om inspektionen till byggnadstillsynsmyndigheten, som utifrån utlåtandet kan vidta behövliga åtgärder enligt bygglagen. Utlåtandet delges den som påbörjar ett byggprojekt och vid behov andra parter.

83 §

Tillsyn över objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar och som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet

Försvarsmakten sörjer för räddningsväsendets tillsynsuppgifter i fråga om de objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar, om Försvarsmakten har meddelat välfärdsområdets räddningsmyndigheter att den sörjer för uppgifterna, och i fråga om de objekt som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet, om uppgifterna har anvisats

Gällande lydelse

bestämmelser om brandsyner får utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

98 §

Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också i situationer där en begäran om bistånd grundar sig på en samarbetsplan eller på ett förordnande av räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten.

105 §

Vite och hot om tvångsutförande

Välståndsområdets räddningsmyndighet eller, om det är fråga om ett ärende som avses i 8 punkten, regionförvaltningsverket eller, om det är fråga om ett ärende som avses i 9 punkten, den myndighet som beviljar bygglov, kan bestämma att det som har gjorts i strid med denna lag eller försumrats ska rättas till inom en viss tid. Ett sådant föreläggande kan meddelas den som

2) åsidosätter skyldigheten enligt 12 § 1 mom. att hålla släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel, anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet, branddetektorer, övriga larmanordningar och anordningar som varnar om överhängande fara, skyltar och belysning som anger utrymningsvägar *eller skyddsrummens utrustning och anordningar* i funktionsdugligt skick samt underhållna och inspekterade på behörigt sätt,

5) åsidosätter skyldigheten enligt 17 § att utrusta en bostad, inkvarteringsutrymmen, en

Föreslagen lydelse

Försvarsmakten någon annanstans i lagstiftningen.

Närmare bestämmelser om *Försvarsmaktens tillsynsuppgifter enligt 1 mom.* får utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

98 §

Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också i situationer där en begäran om bistånd grundar sig på en samarbetsplan eller på ett förordnande av räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten *eller av inrikesministeriets räddningsmyndighet.*

105 §

Vite och hot om tvångsutförande

Välståndsområdets räddningsmyndighet eller, om det är fråga om ett ärende som avses i 8 punkten, *Tillstånds- och tillsynsverket* eller, om det är fråga om ett ärende som avses i 9 punkten, den myndighet som beviljar bygglov, kan bestämma att det som har gjorts i strid med denna lag eller försumrats ska rättas till inom en viss tid. Ett sådant föreläggande kan meddelas den som

2) åsidosätter skyldigheten enligt 12 § 1 mom. att hålla släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel, anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet, branddetektorer, övriga larmanordningar och anordningar som varnar om överhängande fara *eller* skyltar och belysning som anger utrymningsvägar i funktionsdugligt skick samt underhållna och inspekterade på behörigt sätt,

5) åsidosätter skyldigheten enligt 17 § att utrusta en bostad, inkvarteringsutrymmen, en

Gällande lydelse

vårdinrättning eller lokaler som hör till service- eller stödboende med brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar om den,

6) åsidosätter skyldigheten enligt 19 § att göra en utredning om utrymningssäkerheten och inte lämnar den till räddningsmyndigheten och byggnadstillsynsmyndigheten,

15) åsidosätter skyldigheten enligt 22 a–22 c § att ha bekämpningsberedskap för oljeskador eller fartygskemikalieolyckor.

(ny)

(ny)

(ny)

Föreslagen lydelse

vårdinrättning eller lokaler *enligt 18 § 1 mom. med brandvarnare* eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar om den,

6) åsidosätter skyldigheten enligt 18 § att göra en utredning om utrymningssäkerheten och inte lämnar den till räddningsmyndigheten,

15) åsidosätter skyldigheten enligt 22 a–22 c § att ha bekämpningsberedskap för oljeskador eller fartygskemikalieolyckor,

16) åsidosätter skyldigheten enligt 76 § 1 mom. att hålla skyddsrumms utrustning och anordningar i funktionsdugligt skick samt underhållna,

17) åsidosätter skyldigheten enligt 76 a § att utarbeta en ibruktagnings- och användningsplan för skyddsrum,

18) åsidosätter skyldigheten enligt 76 b § 1 mom. att låta inspektera ett skyddsrumms funktionsduglighet.

Denna lag träder i kraft den 20.

Behandlingen av ett ärende som är anhängigt vid ikraftträdandet av denna lag slutförs i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag**om ändring av 30 § i fordonslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fordonslagen (82/2021) 30 § 1 mom., sådant det lyder i lag 493/2023, som följer:

Gällande lydelse

30 §

*Räddningsbil, polisfordon, Tullens fordon
och Gränsbevakningsväsendets fordon*

Räddningsbil är ett för räddningsväsendet särskilt tillverkat fordon i kategori M eller N, vars totalmassa är större än 3,5 ton. *Som räddningsbil betraktas också andra* fordon i kategori M eller N som innehas av ett välfärdsområdes räddningsverk eller av en myndighet som lyder under statens räddningsförvaltning, av Räddningsinstitutet eller av en flygplatsoperatör och som används uteslutande för uppgifter inom räddningsväsendet. *Också* manskapsbilar som ägs av en brandkår och som har plats för minst åtta personer utöver föraren *betraktas som räddningsbilar. Räddningsbilar ska vara lämpliga för räddningsväsendets bruk.*

Föreslagen lydelse

30 §

*Räddningsbil, polisfordon, Tullens fordon
och Gränsbevakningsväsendets fordon*

Räddningsbil är

1) ett för räddningsväsendet särskilt tillverkat fordon i kategori M eller N, vars totalmassa är större än 3,5 ton,

2) ett annat fordon i kategori M eller N som innehas av ett välfärdsområdes räddningsverk eller av en myndighet som lyder under statens räddningsförvaltning, av Räddningsinstitutet eller av en flygplatsoperatör och som används uteslutande för uppgifter inom räddningsväsendet,

3) ett fyrhjulsdrivet fordon i kategori M eller N vars totalmassa är högst 3,5 ton, som har öppet eller täckt flak, som är i en avtalsbrandkårs bruk och som används uteslutande för uppgifter inom räddningsväsendet,

4) en manskapsbil som ägs av en brandkår och som har plats för minst åtta personer utöver föraren.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 14 § i bilskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i bilskattelagen (777/2020) 14 § 2 och 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

14 §

Ändring i fordons konstruktion, användningssyfte eller äganderätt

Om det är fråga om en ambulans, räddningsbil, likbil eller veterinärbil som avses i 23 §, en taxi som avses i 25 § eller ett i 26 § avsett fordon som används av en person med funktionsnedsättning, debiteras dock det belopp som vid den första beskattningen borde ha uppburits i full skatt för fordonet. Från skatten avdras det skattebelopp som redan fastställts eller betalats för fordonet, om det beviljats återbäring enligt 27 § av skatten för fordonet.

Från det skattebelopp som avses i 2 mom. avdras en fyrtioåttendedel för varje hel månad som bilen har varit registrerad, om det är fråga om en räddningsbil, likbil eller veterinärbil, och en trettiosjättedel för varje hel månad som bilen har varit registrerad, om det är fråga om en taxi, ambulans eller ett fordon som används av en person med funktionsnedsättning.

Föreslagen lydelse

14 §

Ändring i fordons konstruktion, användningssyfte eller äganderätt

Om det är fråga om en ambulans, likbil eller veterinärbil som avses i 23 §, en taxi som avses i 25 §, ett i 26 § avsett fordon som används av en person med funktionsnedsättning *eller en räddningsbil som avses i 30 § 1 mom. 1, 2 eller 4 punkten i fordonslagen*, debiteras dock det belopp som vid den första beskattningen borde ha uppburits i full skatt för fordonet. Från skatten avdras det skattebelopp som redan fastställts eller betalats för fordonet, om det beviljats återbäring enligt 27 § av skatten för fordonet.

Från det skattebelopp som avses i 2 mom. avdras en fyrtioåttendedel för varje hel månad som bilen har varit registrerad, om det är fråga om *en likbil eller en veterinärbil eller en räddningsbil som avses i 30 § 1 mom. 1, 2 eller 4 punkten i fordonslagen*, och en trettiosjättedel för varje hel månad som bilen har varit registrerad, om det är fråga om en taxi, ambulans eller ett fordon som används av en person med funktionsnedsättning.

Denna lag träder i kraft den 20 .